

Riksdagens protokoll

2011/12:119

Tisdagen den 29 maj

Kl. 13.00 – 16.03

18.00 – 19.03

Protokoll
2011/12:119

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 21, 22 och 23 maj.

2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Förste vice talmannen meddelade att med anledning av att den 6 juni är en helgdag skulle skriftliga frågor som lämnats in före kl. 10.00 fredagen den 1 juni besvaras senast torsdagen den 7 juni.

3 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 31 maj kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Ulf Kristersson (M), statsrådet Nyamko Sabuni (FP), statsrådet Tobias Billström (M), statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M) och statsrådet Anna-Karin Hatt (C).

4 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2011/12:45 för torsdagen den 24 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från finansutskottet.

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds-sammanträde

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 4 maj inkommit.

6 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM146 Meddelande om en strategi för e-upphandling *KOM(2012)179* till finansutskottet

2011/12:FPM148 Samordning av sociala trygghetssystemen mellan EU och Albanien, Montenegro, San Marino och Turkiet *KOM(2012)152*, *KOM(2012)156*, *KOM(2012)157* och *KOM(2012)158* till socialförsäkringsutskottet

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:353

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:353 Näringslivets utveckling i Gävleborg av Raimo Pärssinen (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade inrikes och utrikes resor. Stockholm den 25 maj 2012

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2011/12:354

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:354 Socialt entreprenörskap av Carina Adolfsson Elgestam (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade inrikes och utrikes resor. Stockholm den 25 maj 2012

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:370 Tilltron till a-kassan
av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 25 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 23 maj 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:371

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:371 Den svenska modellen och välfärdsligan
av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 25 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 23 maj 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:377

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:377 Ökad ohälsa bland kvinnor som arbetar i
tjänstesektorn

av Maria Stenberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 25 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 23 maj 2012

Arbetsmarknadsdepartementet

Hillevi Engström (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:378

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:378 Nordisk strategi för att möta ungdomsar-
betslösheten

av Maria Stenberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 25 juni 2012.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.
Stockholm den 25 maj 2012
Arbetsmarknadsdepartementet
Hillevi Engström (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

8 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
2011/12:RS5 till utrikesutskottet

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 2011/12:FiU40, FiU46, FiU47 och FiU49
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2011/12:MJU22 och MJU23
Civilutskottets betänkanden 2011/12:CU24 och CU26
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU13
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2011/12:SfU12 och SfU11
Socialförsäkringsutskottets utlåtande 2011/12:SfU15
Trafikutskottets betänkanden 2011/12:TU12, TU14 och TU17
Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU16

*Svar på
interpellationer*

10 § Svar på interpellation 2011/12:358 om försäljning av utsläppsrätter och det svenska klimatarbetet

Anf. 1 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Ärade ledamöter och åhörare! Åsa Romson har frågat mig hur jag avser att verka för att de svenska klimatmålen till 2020 ska klaras om AAU:er från första Kyotoperioden säljs. Vidare frågar Åsa Romson om jag avser att verka för att Sverige även för nästa åtagandeperiod ska sälja de nationella utsläppsrätterna som överskrider EU:s bördefördelning, eller svenska klimatmål. Slutligen ställer Åsa Romson en tredje fråga: Hur avser ministern att verka för att aktörerna i Sverige, enskilda kommuner och företag, ska ha incitament för att bidra till ett ambitiöst klimatarbete om alla utsläppsminskningar över de lågt ställda internationella säljs till länder som skjuter på sitt klimatarbete?

Jag tackar för dessa frågor som rör viktiga delar av den svenska klimatpolitiken och dess bidrag till klimatkonventionens och Kyotoprotokollets uppfordran till parterna, länderna, att samarbeta över gränserna för att motverka globala klimatförändringar. Låt mig innan jag svarar på frågorna göra ett tillrättaläggande. Både sparande och försäljning av AAU:er fordrar aktiva beslut. Om Sverige inte skulle annullera AAU:erna innebär detta inte nödvändigtvis att de kommer till använd-

ning i andra länder i motsats till vad Åsa Romson vill låta påskina. Överskottet förfaller i själva verket om ingen aktiv begäran att behålla det sker. Nu till frågorna.

Den första frågan avser hur vi klarar klimatmålet till 2020 om AAU:erna säljs. Det enkla svaret är att vi fortfarande skulle ha möjligheter att klara målet till 2020. Målet ska nås genom dubbelt så mycket utsläppsminskningar inom landet som genom internationella insatser, som står för en tredjedel. Någon användning av överskotts-AAU:er har vi inte räknat med vid denna bedömning av att vi klarar målet. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i höstens budgetproposition i frågan om hur ett svenskt överskott ska hanteras.

I den andra frågan har interpellanten smugit in ett försåtligt ”även”, som om jag verkar för att Sverige för den innevarande perioden ska sälja våra överskotts-AAU:er! Så är inte fallet. Regeringen har för avsikt att hantera överskottet på ett sätt som inte innebär ökade utsläpp netto utomlands, vilket har redovisats i tidigare interpellationssvar (2010/11:127). Regleringen av andra Kyotoperiodens saldo kommer att äga rum omkring 2023. Det är viktigt att vi i god tid bestämmer och kommunicerar hur vi ska behandla över- och underskott av AAU:er inom EU till dess en förhoppningsvis global överenskommelse efterträder Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod. Inom EU är vi överens om att incitament att överträffa åtaganden ska bevaras men också att den miljömässiga integriteten ska upprätthållas. Vi bör redovisa hur protokollet är konstruerat och hur AAU-systemet syftar till utjämning över tiden och mellan parter som inte nått sina mål och sådana som överträffat dem och därför har överskott. Tillgången till AAU-mekanismen innebär en säkerhetsventil för parterna och gör mer långtgående åtaganden möjliga, och Sverige bör i god tid etablera en medveten hållning i frågan. Vi som tar klimatfrågan på allvar, både regering och opposition, och ser nödvändigheten av djupare åtaganden, måste också ta ansvar för att förmedla värdet av AAU-systemet och internationellt samarbete till det klimatengagerade svenska folket. Jag är därför glad att Åsa Romson tar upp denna fråga så att vi får vidareutveckla hur vi ska vidga förståelsen för internationellt samarbete.

Svaret på den tredje frågan hänger samman med den förra. Vi har ett gemensamt ansvar. Vi behöver ytterligare tydliggöra att frukten av svenska ansträngningar och anpassningar ingår i ett internationellt sammanhang. Utsläpp och utsläppsminskningar ger global verkan oberoende av var på jorden de sker. Möjligheter att överlåta utrymme mellan parterna är ett centralt element i Kyotoprotokollet. De länder som nu behöver överföringar av överskott är inte nödvändigtvis sådana som skjuter på sitt klimatarbete. Underskott kan ha andra orsaker. Ett aktuellt exempel är när Japan blev tvungna att använda betydligt mer fossilkraft än planerat i samband med förra årets naturkatastrof. Detta behöver vi förklara i stället för att förfalla till en inåtvänd nationell retorik. Vårt ambitiösa svenska klimatarbete understöds av ekonomiska incitament, vilkas legitimitet vilar på att de ger klimatnytta. Regeringens hantering av det svenska överskottet kommer inte att medföra några nettoökningar av utsläppen i andra länder.

Prot. 2011/12:119
29 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 2 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag tackar miljöminister Lena Ek för svaret. Jag delar uppfattningen att detta är ett viktigt ämne att debattera i Sveriges riksdag. Även Riksrevisionen har vid ett antal tillfällen påpekat för regeringen att vi har otillräcklig ordning och reda i den budgetering och den beslutsväg som handlar om hur Sverige ska hantera sina klimatutsläpp och hur man sätter upp mål, hur man följer upp dem och hur man säkerställer att vårt arbete bidrar internationellt i form av att vi minskar utsläppen till den globala atmosfären men att vi också bidrar till att visa upp en framåtriktad och framåtsyftande miljö- och klimatverksamhet i landet. Det är faktiskt det som får betydelse i förlängningen i den internationella klimatdebatten, alltså huruvida Sverige kan visa upp att det går att börja ställa om ett modernt, välfärdsinriktat och framtidstroende land som Sverige till ett samhälle som inte tär på resurserna för kommande generationer och förstör klimatsystemet.

Fru talman! Jag är inte lika nöjd med svaret när det gäller svaret på den enkla frågan, det vill säga: Anser Lena Ek att Sverige ska annullera, det vill säga boka hem, det överskott som man har jämfört med de internationellt mycket lågt ställda målen för Sverige för den första åtagandeperioden, den som slutar i år? Jag fick inget svar på om Lena Ek anser att Sverige ska annullera sina nationella utsläppsrätter, det vill säga de AAU:er som vi talar om här i dag. Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Vidare skulle jag vilja säga att jag tror att det är viktigt att vi problematiserar. Jag för gärna ett resonemang med miljöministern om förhållandet mellan de nationella miljömålen och det internationella arbetet.

Väldigt tydligt är det min uppfattning att Sverige ger sitt allra största bidrag till den internationella klimatomställningen genom att visa på det goda exemplet. Detta ger också, fru talman, en bra grund för en internationellt inriktad industri- och miljöteknikutveckling där svenska företag och innovationer kan bidra också genom att verka i utlandet.

Detta innebär, menar jag, att Sverige – det gäller också internationellt – har allt att vinna på att vi ställer höga miljö- och klimatmål i Sverige och säkerställer att vi uppfyller målen här. Det gör att vi driver på en utveckling som också kan exporteras till andra länder och som kan visa på resultat för andra länder. Genom detta kan vi visa att ambitiösa klimatåtaganden också är möjliga i en internationell kontext.

Men ska vi, fru talman, sluta med att det tak som sätts i de internationella klimatförhandlingarna – ett tak som vi vet alls inte är tillräckligt för klimatet – ska bli ett tak för de länder som har kapacitet och möjligheter att minska utsläppen också för Sverige och då på det sätt som jag tycker att Lena Ek och regeringen under våren visat att man är inne på, det vill säga att vi ska använda de nationella utsläppsrätterna, AAU:erna, i en internationell kontext, som det så vackert heter?

Det är att göra det internationellt alldeles för lågt satta taket också till ett svenskt tak. Det kan jag inte tycka är en framtidsmodell vare sig för Sverige eller för världen. Men för den skull vill jag inte bli kallad för en inåtriktad nationell retoriker. Det är de internationella åtgärderna som är i centrum. Just därför behöver Sverige en klimatpolitik som också är värd namnet, en klimatpolitik där det är ordning och reda så att vi vet och bokar hem våra vinster här hemma.

Anf. 3 ROGER TIEFENSEE (C):

Fru talman! Klimatförändringar som en följd av mänsklig verksamhet är nog den största utmaningen som världens politiska ledare står inför. Tittar man på hur det är runt om i världen och följer den politiska debatten ser man lätt att politikens fokus ofta ligger på ekonomi och finansmarknader med några års mellanrum och så.

Det tycker jag är ett närsynt agerande från världens politiska ledare, för förändringar i klimatet kommer att påverka våra samhällen och därmed det ekonomiska systemet. Därför måste man se frågan om klimatförändringar också som en oerhört aktuell *ekonomisk* fråga. Och därför är det viktigt att bygga kopplingar mellan klimatpolitik och ekonomisk politik. Handel med utsläppsrätter är en sådan koppling. Att åstadkomma utsläppsminskningar genom marknadslösningar är ett sådant sätt.

Har man, som Sverige, åstadkommit utsläppsminskningar och därmed fått ett överskott på utsläppsrätter ska dessa annulleras; de ska inte säljas. Det är Centerpartiets linje sedan en lång tid tillbaka. Det vet Åsa Romson.

Vad kan vi då göra här i Sverige? De politiska lösningarna finns ju globalt när det gäller klimatet. Jag tycker inte att vi i Sverige ska söka motsättningar där vi i stället kan behöva samförstånd.

Det är bra att frågan ställs eftersom det funnits en del oklarheter. När det gäller handeln med utsläppsrätter och den svenska klimatpolitiken finns det europeiska system och även Kyotosystemet som är globalt. Men korten blir lätt bortblandade. Därför är det jättebra att frågan ställs. Men man ska också tacka för svaret när svaret från Centerpartiet – jag vet inte om Åsa Romson hoppades på det – är väldigt tydligt: Utsläppsrätter ska annulleras, inte säljas.

Anf. 4 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag vill betona några saker. Först och främst: Av de svenska åtagandena ska två tredjedelar klaras av inom landet och en tredjedel internationellt just för att kunna vara med och bistå de fattiga länder som vill ta del av de olika klimatprojekt som finns i olika internationella system.

När det gäller den del som ska göras i Sverige satsar regeringen oerhört mycket mer pengar – kanske tjugo gånger mer, lågt räknat. Det blir ganska mycket, och det är ganska tuffa mål som vi satt upp för oss själva genom att vi till år 2020 ska minska växthusgasutsläppen med 40 procent, att vi till år 2030 ska ha en fossiloberoende fordonsflotta och att hela landet år 2050 ska vara klimatneutralt. Det är alltså tuffa mål som vi satt upp för oss själva.

Den här diskussionen handlar om vad vi får över av utsläppsrätter i det globala systemet. Vi har ju klarat våra mål – de mål som är satta i internationella förhandlingar, i vad som brukar kallas för Kyotoprotokollet.

Vi fick, tack och lov, en möjlighet att ”brygga vidare” Kyotoprotokollet, i avvaktan på förhandlingar om den nya globala klimatregimen där också Kina, Ryssland, Indien och USA ska kunna finnas med på ett helt annat sätt än de gjort under Kyotoprotokollet och den överenskommelsen och regleringen.

Den första Kyotoperioden gäller åren 2008–2012. Avräkning sker i efterskott, när utsläppen redan skett. Den första Kyotoperioden är alltså inte avslutad ännu. Vi har den här debatten i oerhört god tid. Avräkning ska ske år 2015, så i det avseendet är det ännu mer gott om tid. Man kan väl säga att det inte är fel att vara ute i tid. Vi har alltså gott om tid för att hantera de här frågorna.

Icke desto mindre bereds frågan i Regeringskansliet. Vi kommer med en del svar i höstens budgetproposition. Men framför allt räknar vi med att vara klara med den svenska hållningen, med hur frågan ska hanteras, till nästa års budgetproposition. Varför? Jo, därför att då är den första åtagandeperioden avslutad. Då har vi kunnat se hur årets klimatförhandlingar går och vilka regler som sätts upp för att kunna fortsätta på vad som kommer att gälla i fortsättningen.

Givet att systemet ska ha miljöintegritet, att det ska vara marknadsnära och att vi ska vara noga med signalerna till det deltagande näringslivet och till andra samhällsintressenter tror jag att vår planerade process – att se hur förhandlingarna faller ut i höst och att återkomma i nästa års budgetproposition – är en ganska vettig hanteringsordning. Det ger oss en möjlighet att navigera i ett landskap som vi *nu* vet ganska lite om men som vi då kommer att veta väldigt mycket mer om.

Anf. 5 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag får tacka miljöministern för hennes kompletterande inlägg och framför allt Roger Tiefensee som för Centerpartiets räkning gör tydligt att man önskar annullera överskottet här – ett överskott som är hoparbetat av svenska klimatinsatser, av svenska kommuner och företag som dragit sitt strå till stacken och faktiskt följt en hel del av den debatt som vi med stor emfas haft här i kammaren. Lena, jag och andra har internationellt väldigt starkt varit ute för att säkerställa att vi får en helhet här.

Vad som blir så märkligt med den här debatten är att vi inte kan landa i vad som är det rimliga systemet för att räkna. Hur ska vi se till att vi i Sverige får ett sådant klimatarbete att man känner att man är på rätt väg?

Till skillnad från miljöministern tror inte jag att det är särskilt inspirerande för företag, kommuner och andra aktörer att jobba på med sina åtgärder om de inte ser att det hänger ihop i en nationell helhet och att vi får en nationell politik som hänger med och där man inte bara pekar på att vi ska göra en tredjedel av vårt mål om minus 40 utomlands. Vi skulle kunna göra som Danmark och säga att vi ska göra minus 40 hemma. Det är det som de klimatprogressiva länderna i världen nu gör. Man försöker vara tydlig i sin nationella politik. Utan en tydlig politik med mål och implementeringsåtgärder, både i närtid och för de framtida målen, får man inte heller en uppföljning som känns gedigen och adekvat för alla de aktörer som ska jobba.

Klimatarbete hör till de frågor där man tydligt ser behovet av att ena alltifrån den lokala nivån via den nationella till den internationella nivån för att få alla att gå åt samma håll. Det är därför det är så viktigt att Sverige är den starka internationella klimatdiplomaten i de svåra förhandlingar och samtal som man naturligtvis har.

Jag tycker inte att man tar detta ansvar när man talar om sättet att få ett internationellt åtagande som kan bli mer ambitiöst. Nu ska vi vara helt ärliga: Den första perioden hade ett extremt lågt åtagande. För Sveriges del innebar det att vi kunde öka utsläppen med 4 procent. Vi ska vara ärliga i debatten vad gäller det absurda utslaget. Finansministern deltar inte i debatten, men han var den som började förespråka att Sverige skulle sälja de här utsläppsrätterna, alltså överskottet av det svenska klimatarbetet. Jag tror inte att någon innan dess ens hade funderat på detta, utan det kom fram när man började se att det har skapats någonting som kallas för klimatakonomi. Man kan börja omsätta utsläppsrätter i pengar, och då är man naturligtvis angelägen om att disponera dem på rätt sätt. Men för Miljöpartiets del är det väldigt tydligt att vi inte kan disponera dem på ett sätt som får det svenska klimatarbetet att haverera.

Just nu behöver vi högre ambitioner i det svenska klimatarbetet och framför allt tydligare ordning och reda när det gäller uppföljning och målsättning. På det sättet ska vi driva på och vara ett föredöme i de internationella förhandlingarna för att sätta upp internationella mål. Jag tror att Lena Ek och jag är alldeles överens om att de internationella samtal som hittills förts inte har den ambitiösa profil som världen behöver. Därför ska alla, inklusive den svenska regeringen, jobba för ett högre klimatmål och inte för att aktörer som Sverige som kan göra mer ska få incitament att göra mindre.

Anf. 6 ROGER TIEFENSEE (C):

Fru talman! Jag tackar Åsa Romson för tacket.

Det är viktigt att vi är tydliga med att det finns många partier, eller åtminstone två, i den här kammaren som har en väldigt hög ambition när det gäller klimatpolitiken. Sedan har vi lite olika roller som regeringsparti respektive oppositionsparti.

Låt oss titta tillbaka! Nu pratar vi om överblivna utsläppsrätter från en åtagandeperiod med extremt lågt åtagande och låg ambition, som Åsa Romson säger. Vi hade under den här åtagandeperioden möjlighet att släppa ut plus 4 procent. Kopplat till det fanns det också ett lågt nationellt mål som den tidigare socialdemokratiska regeringen stödd av Miljöpartiet hade. Det som nu har hänt är att vi har ett högt och ambitiöst svenskt mål, minus 40 procent. En del av det ska vi göra internationellt. Det är inte fel. Vi ska använda skattebetalarnas pengar på bästa möjliga sätt.

CDM, Clean Development Mechanism, är inte oviktigt internationellt i klimatspelet och framför allt inte i klimatverkstaden. Jag träffade Seychellernas miljöminister förra veckan. Seychellerna är ett av de länder som kommer att drabbas allra hårdast om vi får den prognostiserade globala uppvärmningen. Det kommer att försvinna rent fysiskt. Han var tydlig med att han är väldigt glad och tacksam över Sveriges och EU:s agerande i Durban, där man lyssnade och lyckades liera sig med önationerna inom G77. Problemet i Köpenhamn var att G77-gruppen inklusive Kina var homogen och inte gick att rubba. Det var ett tydligt tack och en uppmaning till den svenska regeringen och miljöministern att fortsätta på det spåret.

Anf. 7 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag skulle vilja ärerädda våra svenska klimatförhandlare i det här inlägget. För det första har Sverige väldigt tuffa klimatmål: minus 40 procent till 2020, en fossiloberoende fordonsflotta till 2030 och att vi ska vara klimatneutrala till 2050. EU:s gemensamma mål är minus 20 procent till 2020, och det har minsann inte varit lätt att få alla medlemsländer att ställa upp på den ambitionen. Jag satt själv och förhandlade bördefördelningen mellan de olika länderna när vi skulle nå målen i den handlande sektorn och i den icke-handlande sektorn. Jag satt också själv och förhandlade systemet med handel med utsläppsätter inom EU. Det var oerhört tufft att få bara dessa 20 procent på plats. Jag håller med Åsa Romson om att ambitionen behöver vara mycket högre. EU har satt ett mål på 80–85 procent till 2050. Vi har sagt att Sverige ska vara klimatneutralt.

Det finns möjlighet till ambitionshöjning på en massa olika plattformar. Men i det här sammanhanget ska vi också titta på vad vi gör och vad vi har åstadkommit. Då tänker jag främst på den stora tjänstemannagrupp som gör ett ofantligt arbete och som nu har varit i Bonn i två och en halv vecka dygnet runt. Jag har fått rapporter kvart över ett nästan varenda natt om hur det går, och då är de inte färdiga med dagens arbete. De sliter verkligen, för de inser vikten av att vi når ett bra resultat i klimatförhandlingarna.

Sedan vi mot alla odds i Durban i december i FN:s klimatförhandlingar lyckades få till en överenskommelse om Durbanplattformen som ska inkludera alla världens länder har vi också från svensk sida lagt mycket kraft på den tredjedel av klimateffekten som handlar om de kortlivade klimatgaserna, som finns i atmosfären ett par veckor eller ett par månader och inte blir liggande i decennier, som en del av de långlivade. Vid planeringsmötet i Durban i december satt Bangladesh, Ghana, Mexiko, USA och Sverige i ett parkeringsgarage och förhandlade ihop en arbetsordning för hur vi skulle klara detta.

Vi har fått med först sex länder från början, sedan sex länder till i samband med Stockholmskonferensen. Vi har fått med Världsbanken och EU-kommissionen, så vi har fått en väldig finansiell styrka i detta initiativ. Förrföra helgen fick vi också med hela G8-gruppen, det vill säga Kina och Indien, som minsann inte har varit så lätta att få med i det här initiativet i andra klimatförhandlingar.

Detta ska komplettera det oerhört viktiga jobbet med de långlivade klimatgaserna. Men här har vi en tredjedel av växthuseffekten, de kortlivade klimatgaserna, där vi har fått med alla de riktigt stora aktörerna. Det finns pengar och åtgärdsplaner, och det finns ett annat arbets sätt som ska ge verkstad och resultat i detta sammanhang. Vi kommer att fortsätta arbetet nu när vi får besök av andra stora länder i fortsättningen. Redan i morgon ska jag diskutera det här med Polens miljöminister.

Detta är ett internationellt klimatarbete där jag tycker att vi på senaste tiden har nått väldigt goda resultat från svensk sida. I detta sammanhang, när vi förhandlar med de fattiga länderna, är den del av vår finansiering som vi lägger utomlands en oerhört viktig bas för diskussioner. Det finns fortfarande länder som väntar på fler klimatprojekt. Jag tycker att det är viktigt.

Anf. 8 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! I den här debatten har ministern försökt påskina att jag och Miljöpartiet inte skulle bry oss om den internationella dimensionen i klimatarbetet. Jag har försökt vara tydlig med att det är allt annat än sant.

Vi är tydliga när det gäller stödet till syd och att leverera genom CDM men framför allt i vårt finansieringsåtagande. Det vill säga att vi är tydliga med att Sverige är där och stöder den gröna fonden, stöder finansieringsåtagandet och stöder EU, som till och med har sagt att vi ska använda intäkterna från de nya mekanismerna som kommer med auktioneringen inom EU:s eget handelsutsläppssystem. Där säger Miljöpartiet: Ja, de pengarna ska vi oavkortat se till att syd och det internationella klimatarbetet får till sitt förfogande. Det behövs resurser när de fattigaste länderna måste få en utveckling som inte går den fossila vägen och inte minst naturligtvis också måste anpassa sig till de klimatförändringar som vi inte ser bara här i landet med översvämningar och ytterligare extrema väder utan som också de fattigaste länderna ser alltmer av.

Men, Lena Ek, du kunde inte lova att regeringen kommer att annullera det svenska överskottet av internationella utsläppsrätter. Det är ett överskott som vi har fått därför att det internationella åtagandet är så fruktansvärt lågt men också därför att de lokala aktörerna, kommunerna och enskilda företag, inte minst i Sverige, faktiskt har påbörjat en klimatomställning i Sverige.

Jag skulle vilja att du som miljöminister kunde lova att regeringen sent omsider, åtminstone inför höstens budget – vi har efterfrågat det här ett tag nu från kammaren – tydliggör att det inte är regeringens avsikt att sälja ut det svenska klimatarbete som vi hittills har genomfört, utan tydliggör ännu mer den betydelse som svenskt klimatarbete kan få också internationellt.

Jag önskar dig all lycka när du talar med Polens ministrar i morgon, men jag önskar också att du driver på i det svenska klimatarbetet, för det behövs.

Anf. 9 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Allra först vill jag tacka Åsa Romson för att hon har lyft frågorna och för diskussionen. Det är alltid oerhört bra med sådana här diskussioner. Nu blir det ju otroligt tekniskt för den som inte håller på med de här frågorna. Samtidigt tror jag att vi båda två förmedlar en känsla och ett äkta engagemang när det gäller klimatarbetet både i Sverige och internationellt, och det är naturligtvis otroligt bra.

Den första Kyotoperioden går som sagt ut vid årsskiftet. Sverige har då gjort sin hemläxa. Och, ja, ambitionerna i Kyoto var och är alldeles för låga. Så är det.

Jag har varit igenom ett antal rätt komplicerade internationella förhandlingar om alltifrån kemikalier till havsrätt, energimarknad och klimat, och jag tycker att vi måste vara väldigt noga med miljöintegriteten i hela den här frågan. Jag håller verkligen med om det. Centerpartiets linje är som sagt klar, och den har Roger Tiefensee klargjort.

Om jag är inne i en förhandling som är oerhört komplicerad, och där jag vet att man kommer att behöva ge och ta, är det inte så att jag vill ge bort några av mina förhandlingskort redan innan förhandlingen börjar. Det finns en strategi i detta. Vi förhandlar nu om att kunna få på plats det

tekniska runt den andra åtagandeperioden i Kyotoprotokollet. Där kommer vi att ha väldigt många frågor som berör precis det här problemområdet. Därför tror jag att det är ganska vist att vi gör en riktningsskiftning i höstens budgetproposition och att vi återkommer med en totallösning i nästa års budgetproposition. Det ger oss lite mer handlingsutrymme. Det tror jag behövs i den svåra förhandlingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:352 om det folkliga upproret i Bahrain

Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att Sverige, som medlem i EU och i FN, ska stödja det folkliga upproret i Bahrain och dess legitima krav på reformer och demokratisering samt införa sanktioner mot den bahrainiska regimen. Hans Linde har också frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att få den fängslade svenske medborgaren Mohammed Habib al-Muqdad frisläppt.

Regeringen ser med oro på utvecklingen i Bahrain och situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. De demonstrationer som inleddes i Bahrain den 14 februari 2011 bemöttes med ett våld som var oacceptabelt. Demonstrationer, protester och våldsamma sammanstötningar har sedan dess fortsatt.

EU har reagerat på händelseutvecklingen under det senaste året genom bland annat rådsslutsatser och flera uttalanden av EU:s höga representant Catherine Ashton samt genom diplomatiska uppvaktningar.

EU manar parterna till dialog, som ett steg på vägen mot försoning och reformer. EU stöder i detta avseende en implementering av rekommendationerna i rapporten av den internationella undersökningskommission, Bahrain Independent Commission of Inquiry (BICI), som tillsattes av landets egna myndigheter.

EU kommer att fortsätta att uppmana regeringen att implementera dessa rekommendationer, respektera de mänskliga rättigheterna och vidta reformer till förmån för demokrati i Bahrain. Vi uppmanar också oppositionspartier i landet att fullt ut engagera sig i en sådan process.

Angående den frihetsberövade svenske medborgaren, Mohammed Habib al-Muqdad, har vår ambassad i Abu Dhabi vid flera tillfällen beviljats möjlighet att besöka honom. Jag har också vid flera tillfällen tagit upp hans fall med Bahrains utrikesminister. Vi följer rättsprocesserna noga och har närvarat vid flera rättegångstillfällen. Vi har omfattande kontakter med myndigheter, det juridiska biträdet, al-Muqdads familj och andra.

Utöver detta vill jag inte föregripa prövningen i den nya rättegång i civil domstol som nyligen har inletts.

Anf. 11 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Under mer än ett år nu har vi sett en i grunden oerhört hoppningivande och positiv utveckling i

hela Nordafrika och Mellanöstern. Vi har sett en våg av folkliga protester som jag tror att vi knappast sett någon motsvarighet till tidigare i mänsklighetens moderna historia.

Bahrain är på inget sätt ett undantag från den utvecklingen. När protesterna bröt ut den 14 februari 2011 samlade de enorma massor i detta lilla land. I de breda och folkliga protesterna fanns människor från alla delar av det bahrainiska samhället, shiamuslimer såväl som sunnimuslimer. Och precis som i många andra länder i Nordafrika och Mellanöstern var det ungdomar, studenter och företrädare för arbetarrörelsen som spelade en viktig roll i att organisera protesterna. Precis som i många andra länder i regionen samlades man runt grundläggande krav på förändring och reformer, demokratisering, ökad respekt för de mänskliga rättigheterna – i grunden legitima krav.

Men precis som i många andra länder i regionen valde regimen i Bahrain att besvara de folkliga protesterna med våld, övergrepp och fängslanden – ja, till och med i flera fall med rena mord. Man gjorde det dessutom aktivt understött av regimerna i Saudiarabien och Förenade Arabemiraten.

Det som skiljer Bahrain från många andra länder i Nordafrika och Mellanöstern är omvärldens reaktioner, eller rättare sagt bristen på reaktioner från omvärlden.

Medan utvecklingen i både Syrien och Libyen fått stora rubriker i västvärlden och journalister nu åker i skytteltrafik till både Tunis och Kairo bemöts situationen i Bahrain med tystnad i medierna – det kan vi inte i denna kammare påverka speciellt mycket – men också från politiskt håll.

Medan väst besvarar övergreppen i Syrien och Libyen med sanktioner och med vapenembargo har ytterst få åtgärder vidtagits mot regimen i Bahrain och den styrande al-Khalifa-familjen i landet. Riktade sanktioner har inte införts och några konton har inte frysts, vad jag vet i alla fall, trots att vi vet att den kungliga familjen i Bahrain precis på samma sätt som Gaddafifamiljen i Libyen eller al-Assad-familjen i Syrien berikat sig på sin egen befolkning.

Inte heller har något vapenembargo införts mot Bahrain. Tvärtom har vapenleveranserna under 2011 fortsatt. Sverige är här tyvärr inget undantag. Under 2011, samtidigt som det, precis som utrikesministern beskrev, begicks grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna i Bahrain, fortsatte de svenska vapenleveranserna till landet för 4,4 miljoner kronor.

Vi sålde samtidigt också vapen till både Saudiarabien och Förenade arabemiraten, två länder som aktivt deltog och understödde kungahuset i Bahrain när de skulle slå ned de folkliga protesterna. I det sammanhanget kan man understryka att USA införde ett vapenembargo och tillfälligt fryste sina leveranser till Bahrain under 2011. Och jag kan tycka att det är närmast lite genant att USA intog en mer progressiv, om man vill kalla det så, position än Sverige under förra året när det gäller vapenexport till Bahrain.

I stället kan vi se att omvärlden har besvarat övergreppen i Bahrain med att arrangera en Formel 1-tävling i landet, vilket gav både intäkter till regimen och pluspoäng, glans och ära till den styrande kungafamiljen.

Från EU:s sida fortsätter förhandlingarna om att få till stånd ett för-
månligt handelsavtal i Gulf Cooperation Council, ett regionalt samarbete
som inkluderar både Bahrain och Saudiarabien.

Detta synliggör just det som många har kallat dubbla måttstockar för
mänskliga rättigheter och demokrati från EU:s sida och tyvärr också från
Sveriges sida. Många upplever att vi i Sverige bara är beredda att agera
när det inte kostar oss något.

Varför har man inte agerat för sanktioner mot al-Khalifa-regimen?
Varför har man inte agerat för ett vapenembargo? Varför har man inte
agerat för att frysa förhandlingarna om ett nytt handelsavtal med Bah-
rain?

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Jag ser ingen anledning att frysa diskussionen om ett
handelsavtal. Jag tror att handelsrelationerna ligger i det långsiktiga in-
tresset för att utveckla dessa länder på olika sätt, också i riktning mot den
ökade öppenhet vi vill se.

Utvecklingen i Bahrain är speciellt tragisk. Det var ett av de sam-
hällen som var på väg mot ett element av öppenhet innan utvecklingen
den 14 februari och därefter tog väsentliga steg tillbaka.

Det som är speciellt oroande med utvecklingen i Bahrain är anklagel-
ser framförda från bägge sidor om att detta är en motsättning med huvud-
sakligen sekteristiska inslag. Det fanns misstankar, ogrundade enligt vår
mening, om att det var Iran som låg bakom det hela, vilket i sin tur ledde
till aktionen från Saudiarabiens sida.

Vi har hela tiden betonat att detta är en fråga om i grunden mänskliga
rättigheter och reformer.

Det var positivt att regimen själv tillsatte den oberoende undersök-
ningskommissionen, men vi hade gärna sett, milt uttryckt, att man mer
tydligt, klart och fullständigt hade genomfört de olika rekommendation-
erna från denna. Det hade fört Bahrain en bra bit på vägen mot den ut-
veckling vi vill se.

Det finns andra bekymmersamma inslag i denna bild. Det finns en
risk att Bahrain dras in i motsättningar i regionen som kan få mycket
allvarlig karaktär.

Vi har reagerat på utvecklingen i Bahrain på en lång rad olika sätt.
Jag ser i mina papper att vi från EU:s sida har gjort tolv uttalanden under
2011 och fem under 2012. Hans Linde brukar tycka om att man gör ut-
talanden om mycket och använder starka ord, och många uttalanden har
gjorts och starka ord har använts. Också på min blogg har jag återkommit
till situationen i Bahrain vid upprepade tillfällen sedan utvecklingen tog
den negativa vändningen.

Från EU:s sida fortsätter vi att stöta på. En av de ledande tjänstemän-
nen vid Europeiska utrikestjänsten har varit i Bahrain de senaste veck-
orna för att förhandla och se om vi kan föra detta framåt.

Vi har vårt svenska fall som jag har tagit upp med Bahrains utrikes-
minister vid åtskilliga tillfällen. Den fängslade är dubbel medborgare,
men Bahrain betraktar honom som enbart bahrainsk medborgare. Man
har dock beviljat oss konsulärt tillträde på ett sätt som har varit tillfreds-
ställande.

Vi har handelsförbindelser, dock inte särskilt omfattande. Vi exporterar ingen försvarsmateriel för strid till Bahrain. De leveranser som åberopades under 2011 rörde sådan som inte är försvarsmateriel för strid. Det var ledningssystem för marinen vars relevans i just dessa sammanhang är mer begränsad.

USA har en mer intensiv dialog med Bahrain. Det har sin grund inte minst i att högkvarteret för den amerikanska femte flottan ligger i Bahrains huvudstad och är ett rätt betydande inslag i den lokala ekonomin.

Situationen i Bahrain är viktig för att förhindra sekteristiska motsättningar – det finns en risk att det urartar ännu mer till det, och det finns redan sådana inslag – och för att bereda väg för den reformprocess som vi vill se, inte bara i Bahrain utan också i andra länder i regionen.

Anf. 13 HANS LINDE (V):

Fru talman! Amnesty International släppte en rapport om läget för de mänskliga rättigheterna i Bahrain i april i år. Det är en välskriven och omfattande rapport som jag kan rekommendera utrikesministern eller någon av hans tjänstemän på Utrikesdepartementet att läsa. Man skriver att regimens reformer som ett svar på brott mot de mänskliga rättigheterna än så länge bara inneburit att man har skrapat på ytan. I rapporten skriver man: Reformerna har varit ofullständiga, kanske för att blidka Bahrains internationella partner, och har misslyckats med att ge offren rättvisa. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna fortsätter med oförminskad styrka.

Man verkar dock ha lyckats med att blidka EU och kanske även Sverige. När jag läser Carl Bildts svar på min interpellation blir jag ganska förvånad över språkbruket. Med tanke på de omfattande brott som fortfarande begås mot de mänskliga rättigheterna är det förvånansvärt att man talar i vaga ordalag om oro för situationen och liknande.

Jag är väl medveten om att man har gjort en lång rad uttalanden om läget i Bahrain. Det är också möjligt att Carl Bildt har skrivit saker på sin blogg. Jag tror dock inte att det skakar om al-Khalifa-regimen i Bahrain särskilt mycket.

Väljer en regim att 2012 öppet begå brott mot de mänskliga rättigheterna måste det få konsekvenser, och med konsekvenser menar jag mer än blogginlägg. Det är därför jag frågar: Varför har man inte från EU:s sida infört sanktioner? Varför har man till exempel inte fryst kontona för den styrande familjen som man har gjort i många andra länder? Varför har man inte infört ett vapenembargo som man gjorde mot Syrien och Libyen? Varför gör man inte samma sak mot Bahrain?

När det gäller handelsavtalet brukar Carl Bildt och den borgerliga regeringen säga att handel alltid är positivt och leder till ökad frihet och demokratisering. Varför tecknar vi då inte handelsavtal med Syrien i detta läge? Det borde väl i så fall vara det bästa verktyget för att förmå den syriska regimen att respektera de mänskliga rättigheterna? Men så resonerar vi knappast där.

Jag vill också lyfta fram det enskilda fall som har direkt koppling till Sverige. Den svenska medborgaren Mohammed Habib al-Muqdad sitter fängslad i Bahrain. Han är en politisk fånge, en samvetsfånge som är fängslad bara på grund av sitt politiska engagemang. På så sätt skiljer al-Muqdad sig inte från Dawit Isaak, Martin Schibbye och Johan Persson.

Skillnaden är att al-Muqdad's öde har bemötts med tystnad såväl av medierna som, får erkännas, av oss politiska företrädare.

Utrikesministern säger i sitt svar att regeringen inte vill föregripa prövningen i rättegången i civil domstol. Det är ett ganska märkligt förhållningssätt. Bara för att ett fall prövas i en domstol innebär det inte att det blir en juridisk process. al-Muqdad är fängslad på politiska grunder, och risken är överhängande att även en process i en civil domstol blir en politisk process där ett domslut inte kommer att fattas utifrån rättssäkra grunder utan utifrån politiskt godtycke.

Vi kan se en lång rad andra exempel. Bland annat rapporterar Amnesty att människor fängslas efter tortyr och att läkare fängslas efter att ha hjälpt skadade demonstranter. Därför är det viktigt att man agerar.

Vi fick *en* glad nyhet i går från Bahrain. Människorättsaktivisten Nabeel Rajab har släppts fri mot borgen. Det visar att det möjligtvis finns en öppning, och det är avgörande att Sverige använder denna öppning och agerar för att den svenske medborgaren frigges.

Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Låt mig i denna mer historiska, filosofiska kurs nämna att vi under tidigare år har verkat för ett handelsavtal också med Syrien av den enkla anledningen att vi trodde att det skulle vara en möjlighet att successivt bygga upp en medelklass mer intresserad av en rimlig utveckling i Syrien. Nu kom utvecklingen att gå en annan väg. Handelsavtalet och associeringsavtalet kom aldrig till stånd på grund av att den syriska regeringen var rädd för effekterna av det avtalet med EU på sin egen inre stabilitet. Det kan vara ett memento inför den mer historiskt inriktade diskussionen.

Det är viktigt att vi fortsätter tala med Bahrain för att se till att de genomför rekommendationerna från den oberoende kommissionen. Jag tycker att dess analys var bra och att rekommendationerna var imponerande. Ledningen säger att man har genomfört 90 procent, och oppositionen säger 10 procent. Det är viktigt att man genomför 100 procent.

Det är också viktigt att man får en förtroendefull dialog mellan regimen och de ledande oppositionsföreträdarna. Den dialogen har avbrutits av de ledande oppositionsföreträdarna.

Vi vet också att det finns betydande motsättningar mellan olika delar av den styrande familjen, och vi får göra vad vi kan för att försöka påverka det.

Ett uppmanande att genomföra reformerna som tagits fram av den oberoende kommissionen och en dialog för att uppnå en överenskommelse är alldeles avgörande i dessa sammanhang.

Om den svenske medborgaren al-Muqdad vill jag bara säga att han som bekant dömdes i militärdomstol i ett tidigare skede – någon gång under förra året, om jag inte missminner mig – till ett väldigt strängt straff. Jag tog omedelbart kontakt med Bahrains utrikesminister och sade att detta inte är acceptabelt. Då hade vi inte konsulärt tillträde över huvud taget. Det väckte viss internationell uppmärksamhet att jag etablerade kontakt med honom via Twitter, men så är det ibland i den moderna världen. Därmed fick jag en snabbkontakt med honom. Han lovade en rättegång i civil domstol vilken vi skulle ha möjlighet att kontrollera och vara närvarande vid. Så har nu skett. Denna rättegång har inletts.

Det innebär inte på något sätt att vi är övertygade om att detta blir en rättegång enligt svensk standard – vad nu det är för någonting. Vi ska självfallet följa detta, men det omedelbara kravet på konsulärt tillträde och på en ny rättegång i civil domstol har i alla fall hörsammats även om det inte på något sätt innebär att vi är nöjda med utvecklingen.

Vi har fortsatt att följa utvecklingen genom olika uttalanden. Vi har inte sett någon anledning att gå till några sanktioner. Vi har i stället inriktat oss på att försöka uppmuntra och påskynda genomförandet av rekommendationerna från den oberoende kommissionen. Det var också innehållet i de samtal som företrädare för EU:s utrikestjänst har genomfört i Manama under de senaste dagarna. Vi tycker att det är rätt inriktning av politiken.

Anf. 15 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag ska först säga något kort om handelsfrågorna. Vi ska kanske inte fördjupa oss i dem, men här finns en grundläggande skillnad mellan Moderaterna och Vänsterpartiet. Vi tycker inte att frågor om handel kan frikopplas från demokrati, mänskliga rättigheter och kamp för mänsklig frihet. Här finns en skiljelinje mellan våra två partier som går tillbaka till åtminstone kampen mot apartheid i Sydafrika på 80-talet.

Jag har ställt två konkreta frågor som jag inte får några svar på från utrikesministern. Den första är: Varför väljer man inte att införa ett vapenembargo mot regimen i Bahrain när de använde de vapen de redan har för att slå ned folkliga uppror? Varför inför man inte sanktioner mot regimen?

Jag förstår egentligen varför Carl Bildt inte svarar på frågorna, för det finns inget rimligt svar. Man har valt i en lång rad andra fall att införa vapenembargo och att gå in med sanktioner. Men plötsligt, när det gäller Bahrain, gör man ett undantag. Jag tycker att detta tyvärr återigen är ett exempel på de dubbla måttstockar som den borgerliga regeringen har när det kommer till demokrati och mänskliga rättigheter. De har blivit oerhört tydliga under den arabiska våren. Gång på gång ser vi hur den borgerliga regeringen sätter Sveriges egna ekonomiska och politiska intressen före intresset av demokrati och frihet.

Frågan är: Hur ska vi nu med trovärdighet kunna sätta press på regimen i Syrien när vi samtidigt inte är beredda att agera mot regimen i Bahrain? Jag har de senaste månaderna haft förmånen att träffa en lång rad demokratiaktivister från Egypten, Förenade Arabemiraten, Jordanien, Jemen, Syrien och en lång rad andra länder. Det är oerhört modiga kvinnor och män som jag känner mig full av beundran för. Vid varje möte lyfter de just dessa frågor om EU:s och Sveriges dubbla måttstockar.

Varför har vi så tydligt fördömt regimerna i Libyen och Syrien men inte vågat agera mot övergreppen i till exempel Jemen och Bahrain? Varför har vi sått i riksdagens talarstol och talat om demokrati, frihet och mänskliga rättigheter och samtidigt beväpnat diktaturena i Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och Bahrain? Jag ska vara ärlig: Jag har inga bra svar på dessa frågor. Förhoppningsvis har utrikesministern det.

Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Att Hans Linde inte har något bra svar på frågorna kommer kanske inte som denna debatts största överraskning. Men det kanske inte heller är det som vi ska göra till föremål för diskussionen.

Vi bedriver en politik där vi försöker medverka till en positiv förändring i dessa länder. Det långsiktiga ligger mycket i handelsutbytet, i ökade kontakter och i att uppmuntra reformsträvande inom detta också när det gäller ekonomiska reformer. Det är riktigt att här finns en skillnad gentemot Vänsterpartiet, som är emot denna typ av politik generellt sett. Det har de alltid varit av olika skäl. En grundläggande skepsis gentemot den fria ekonomin och den fria handeln genomsyrar Vänsterpartiets politik. Det är ingen nyhet i den delen.

Sedan är det olika situationer i dessa länder. Jag tror att man bara kan vara framgångsrik när det gäller att hjälpa enskilda människor och när det gäller att främja processerna i olika länder om man ser de skillnader som finns. Libyen är inte Syrien är inte Egypten är inte Bahrain är inte Jemen. Den som tror att man kan dra allting över en kam och som tror att det finns någon standardlösning kommer att misslyckas i politiken i denna del av världen. Detta är en mångfasetterad del av världen.

Det som vi har att ta hänsyn till och som kanske gör situationen i Bahrain lite mer komplicerad – det är i och för sig ett mycket litet land och i den delen enklare – är det potentiellt sekteristiska element och den potentiella inblandning av andra makter som kan komma i och med detta. Det skulle kunna få vida regionala implikationer av den art som vi börjar se exempel på både i Irak och i Syrien för ögonblicket. Därför är inriktningen mycket tydlig när man har tagit fram de egna rekommendationerna från kommissionen på att få dem att genomföra detta och dialogen både med – om uttrycket tillåts – de moderata delarna av den i och för sig shiitiskt dominerade oppositionen och de mer moderata delarna av den kungafamilj som har den icke hundraprocentiga men dominerande makten. Det är vägen att försöka nå fram i detta land. Om Bahrain skulle detonera längs sekteristiska linjer kommer detta att få negativa konsekvenser för regionen i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2011/12:363 om Guantánamo

Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Hans Linde har frågat mig om jag avser att verka för att Guantánamobasen stängs och att fångarna frigges eller åtalas i en civil domstol som uppfyller kraven på en rättvis rättegång. Han har också frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att uppmärksamma situationen för före detta fångar som har utplacerats i olika delar av världen.

Ett av president Obamas första beslut som amerikansk president var mycket riktigt beslutet att stänga fånglägret på Guantánamo inom ett år. Ettårsgränsen har passerat, men lägret förblir öppet även om antalet fångar har minskat väsentligt sedan president Obama tillträdde. Vi välkomnar Obamas fortsatta arbete med att stänga lägret.

Jag delar Hans Lindes syn på att lägret bör stängas snarast möjligt. Vi har varit mycket tydliga från den svenska regeringens sida i denna fråga, och vi har under en lång tid framfört detta till de amerikanska myndigheterna. Vi har också varit tydliga med att de frihetsberövade på Guantánamo ska behandlas i enlighet med Genèvekonventionerna och internationella MR-normer. Det är inte folkrättsstridigt att upprätta särskilda militärdomstolar, men också i en militärdomstol måste processerna leva upp till rättsstatens krav på rättvis rättegång inbegripet opartisk prövning och med den tilltalades rätt till ett fullgott försvar.

Den dialog som EU och USA inrättade 2006 för att diskutera folkrätten och kampen mot terrorismen fortsätter. Frågan om Guantánamo och fångarnas rättigheter tas regelbundet upp, och Sverige är en aktiv part i dessa samtal.

Även genom EU verkar vi för en avveckling av lägret, inte minst genom EU:s sändebud för antiterrorismfrågor. EU har till den amerikanska administrationen uttryckt oro för den lag Hans Linde refererar till – The National Defence Authorization Act. Som svar på frågor från Europaparlamentet har både kommissionär Cecilia Malmström och rådet gett uttryck för denna oro.

När det gäller situationen för före detta fångar som har utplacerats i olika delar av världen har USA ansvaret att försäkra sig om att dessa personer inte sänds till länder där risk för övergrepp föreligger.

Anf. 18 HANS LINDE (V):

Fru talman! Även i detta fall får jag som brukligt är tacka utrikesministern för svaret. Det är nu snart fyra år sedan som Barack Obama valdes till USA:s president. Tyvärr kan vi nu konstatera att en lång rad av de förhoppningar som fanns har förbytts till besvikelser.

Ämnet för min interpellation i dag är det kanske tydligaste exemplet på det, nämligen hur man har agerat när det gäller fånglägret på Guantánamo. Obama lovade högtidligt och tydligt att lägret skulle stängas inom ett år. Det var ett löfte till det amerikanska folket men också till omvärlden efter omfattande protester under flera år. Det är ett löfte som inte har infriats i dag.

En lång rad människorättsorganisationer världen över har under det gångna decenniet riktat mycket hård kritik mot USA för de brott mot de mänskliga rättigheterna som har begåtts på Guantánamo. FN och Amnesty har gång på gång krävt att lägret ska stängas med motiveringen att det strider mot folkrätten. Ett brott mot de mänskliga rättigheterna och ett brott mot folkrätten är ett brott oavsett om USA:s president heter George Bush eller Barack Obama. Trots detta har frågan om Guantánamo helt försvunnit från den internationella dagordningen. När läste vi senast någonting i svenska medier eller hörde uttalanden som berör Guantánamo?

Carl Bildt säger i sitt svar att frågan om Guantánamofångarnas rättigheter "tas regelbundet upp". Det låter ju bra, får jag erkänna. Men samtidigt är min erfarenhet efter snart sex år i riksdagen att denna typ av uttalanden inte alltid betyder så mycket i realiteten.

Därför skulle jag önska att utrikesministern vore lite mer tydlig på denna punkt. När och i vilket sammanhang framförde Sveriges utrikesminister Carl Bildt senast kravet på att Guantánamo ska stängas och att

fångarna antingen ska ställas inför rätta i en rättssäker civil process eller frisläppas?

Ett tips till utrikesministern är att just nu är ett lämpligt tillfälle att göra det. Den 5 maj inleddes en rättegång mot Khalid Sheikh Mohammed i en militär domstol, en rättegång som Amnesty International kallar en parodi på rättvisa. Ytterligare rättegångar planeras i slutet av det här året. Från samtliga dessa rättegångar finns det omfattande rapporter om tortyr och övergrepp inför rättegångarna, och de anklagades möjligheter att träffa sina försvarare har varit ytterst begränsade.

Självklart ska de som gjorde sig skyldiga till de fruktansvärda terrorattackerna den 11 september 2001 ställas inför rätta, men det måste vara en rättssäker process som uppfyller de grundläggande internationella kraven på rättssäkerhet.

Vi ska komma ihåg att fortfarande sitter 170 personer inspärrade på Guantánamo. I många fall har de suttit där i över ett decennium. Ingen av dem som i dag sitter på Guantánamo har genomgått någon form av rättegång, och i de allra flesta fall planeras inte heller några rättegångar för dessa fångar. De sitter där utan en rättssäker process, utan dom.

Under de senaste åren har USA vid flera tillfällen bett omvärlden om hjälp med att ta hand om dessa fångar, att hjälpa dem att flytta till ett tredje land. Den typen av uppmaningar har riktats bland annat till Sverige. Den borgerliga regeringens svar har varit att detta är USA:s ansvar, inte Sveriges. Jag får erkänna att det är en principiell ståndpunkt som är alldeles riktig, men effekten av den principiella hållning som Sverige och en lång rad andra EU-länder intagit är att 170 personer fortfarande sitter på Guantánamo. Risker är att de kommer att sitta där under mycket lång tid framöver.

Vi vet att det i dag saknas förutsättningar för att de ska kunna ställas inför rätta i en civil domstol. Det saknas bevis. Hade det funnits bevis skulle de redan ha åtalats. I många fall saknas förutsättningar för att de ska kunna skickas till sina hemländer eftersom de där riskerar ytterligare förföljelser. Det saknas också förutsättningar för att de ska kunna bosätta sig i USA, helt enkelt för att det finns ett massivt politiskt motstånd mot det.

Det krävs därför att tredje länder agerar genom att bistå USA så att dessa människor ska få en fristad – om vi verkligen vill att Guantánamo ska kunna stängas i närtid.

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Jag tycker att Hans Linde rätt väl beskriver de problem som föreligger i det här fallet. Jag tror att vi är överens om att de som begått brott ska ställas inför rätta. Här finns personer som av allt att döma begått brott. Det innebär inte nödvändigtvis att alla har gjort det; förmodligen finns ett antal som absolut inte har gjort det. Samtidigt vet vi att det finns ett antal som bär ett djupt ansvar för mycket allvarliga former av internationell terrorism.

Det hela måste dock ske på ett rättssäkert sätt, och det kravet ställer vi. Hans Linde frågade mig när jag sade det senast. Det var för ungefär tre minuter sedan som jag sade det senast. Förutom det hänvisar jag till den löpande dialog som vi har mellan EU och USA i dessa frågor. Det är

huvudsakligen inom ramen för den som diskussionen förs, och i den är Sverige självfallet aktivt.

Hans Linde antydde att det här är ett problem som egentligen kan lösas på annat sätt, nämligen att man på ett eller annat sätt ger fångarna frihet. Problemet, som Hans Linde så väl beskriver, uppstår när de ska sändas till sina hemländer. Det är mycket svårt eftersom de i hemländerna förmodligen kommer att behandlas på ett ännu sämre sätt, på ett i varje tänkbart hänseende alldeles oacceptabelt sätt. Den optionen finns således inte.

Från svensk sida har vi sagt att vi har en flyktingpolitik i Sverige. Vi tar emot kvotflyktingar efter hänvändelse från UNHCR, inte därutöver. Det finns individer i Sverige som varit i Guantánamo, men att se det som en lösning på de problem som finns tror jag inte att vi ska göra. Lösningen måste vara att USA har ansvaret för att ställa fångarna inför rätta och göra det på ett anständigt och rättssäkert sätt. Det kan ske i en militärdomstol – det är inte folkrättsstridigt – men det måste ske på ett sätt som är acceptabelt.

Jag delar helt Hans Lindes uppfattning att det tagit alldeles för lång tid. Vi vet alla att det är en kontroversiell fråga också i den amerikanska inrikespolitiken, och den diskuteras intensivt.

Beträffande antalet kan jag nämna att totalt har 760 utländska fångar suttit fängslade på basen under den långa tiden. Under Obamas tid som president har antalet gått ned från 242 till ca 170, det vill säga 169, vilket i praktiken är samma sak. Vi fortsätter att följa frågan. Det är en fråga där president Obama måste leva upp till de löften som han ställt ut.

Anf. 20 HANS LINDE (V):

Fru talman! Jag ska säga något som jag inte ofta säger från talarstolen, nämligen att jag på den här punkten helt håller med Carl Bildt. Lösningen är att dessa fångar ställs inför rätta i USA. Det är ganska självklart, men vi vet att möjligheten för att det ska ske vad gäller samtliga 170 som i dag sitter på Guantánamo är mycket liten. Det är den verklighet vi får förhålla oss till.

Vi kan välja att inta en principiell ståndpunkt där vi säger att i den bästa av världar skulle de ställas inför rätta, eller så försöker vi hitta en lösning. Vi måste vara pragmatiska, hoppa ned från våra höga hästar och inse att vi kanske behöver agera som tredje land för att möjliggöra för dessa människor att få en fristad, att de människor som inte begått något brott och i kanske mer än ett decennium suttit på Guantánamo kan frisläppas.

Jag skulle vilja lyfta fram ytterligare en fråga. Det finns många turer som förtjänar kritik när det gäller Guantánamo. Den kanske mest bisarra delen i USA:s hantering av Guantánamo är att man betalat en rad mindre länder runt om i världen för att de ska ta emot före detta fångar, i alla fall de kinesiska uigurer som varit fångar. Uigurerna, som inte i något fall dömts för terrorbrott, har ställts inför ultimatumet att antingen stanna på Guantánamo eller skickas till ett land som de inte har någon som helst anknytning till. De har placerats i ölandet Bermuda; jag får rapporter om att de numera jobbar som golfskötare på golfbanan i Bermuda. Ett flertal har placerats i Albanien. En grupp har placerats i lilleputtlandet Palau i västra Stilla havet. Nu senast placerades två uigurer i El Salvador. Det är

ganska uppenbart att kinesiska muslimska uigurer har få kopplingar till dessa länder.

När jag frågar utrikesministern på vilket sätt man från svensk sida kommer att agera för dessa före detta fångar som utplacerats i världen på, om vi ska vara ärliga, ganska märkliga sätt svarar utrikesministern att det är USA:s ansvar, med andra ord att Sverige inte har någon ståndpunkt beträffande dem och att Sverige inte heller kommer att ingripa eller på annat sätt agera. Jag måste säga att det är en ståndpunkt som inte håller, Carl Bildt, för det handlar om människor som fått sina liv sönderslagna på grund av det så kallade kriget mot terrorism. Det är människor som på papperet i dag är frigivna men i många fall i realiteten lever som papperslösa medborgare, inspärrade i länder där de dumpats mer eller mindre godtyckligt.

Jag hade förmånen att träffa en av dessa före detta Guantánamofångar, Ahmat Abdulahad, när jag besökte Palau i Stilla havet för ett par veckor sedan. För mig som var där som turist framstod Palau som ett Stillahavsparadis, men för Ahmat var det bara ännu ett fängelse, må vara att det stod palmer utanför hans hus. Ahmat placerades i Palau tillsammans med fem andra uigurer för två år sedan, efter att USA betalat den palauiske presidenten 98 000 dollar per person. De fick då löfte om att det var en tillfällig lösning och att de sedan skulle kunna resa vidare till något annat land. Det löftet har inte infriats.

I dag säger den palauiske presidenten att pengarna är slut och att man inte längre kan bistå fångarna med hjälp när de ska betala räkningar eller med deras försörjning. Dessutom har det uppstått en inrikespolitisk debatt där oppositionen i Palau hävdar att regeringen är korrupt och har försvillat pengarna. Det innebär att vi har en grupp människor som är strandsatta i ett land där de inte har medborgarskap. De har inte heller möjlighet att resa till något annat land på jorden eftersom de är papperslösa. De saknar medborgarskap. Kina vägrar att erkänna dem som kinesiska medborgare. I Palau förvägras de medborgarskap. De klassificeras som gästarbetare, vilket innebär att de har lägre löner och sämre rättigheter. De kan inte få tillgång till den läkarvård de behöver, för det saknas i Palau, ett land med 22 000 invånare. De kan inte resa till ett annat land för att få den läkarvård de behöver. Det är fullständigt orimligt. Sverige behöver agera för att dessa människor ska få upprättelse.

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Hans Linde beskriver, återigen, väl de problem som man står inför i det här sammanhanget. Uigurererna, för att ta dem som exempel, är en relativt stor grupp – jag har glömt antalet – bland dem som arresterades och fördes till Guantánamo. Det finns anledning att tro att det finns rimliga skäl att sätta dem på fri fot. Att sända dem tillbaka till det land som de egentligen kommer från, det vill säga Kina, är inte acceptabelt. De accepteras förmodligen inte av Kina, och i den mån de skulle accepteras av Kina har vi anledning att ha starka reservationer mot det. Det finns ingen anledning att tro att deras rättigheter skulle respekteras där.

Då har, som Hans Linde beskriver, den amerikanska administrationen gjort stora ansträngningar för att få dessa människor accepterade i andra länder. Det är inte så lätt i det här fallet.

Han nämner en lång rad exempel på länder där det har varit möjligt. Det har också varit möjligt att från dessa länder resa vidare. Det är också i det sammanhanget Sverige har kommit in. Sverige har som bekant en flyktingkvot där vi tar emot skyddsvärda individer i speciella fall. Det gör vi efter framställning från FN:s flyktingkommissariat UNHCR.

Några sådana framställningar har inte kommit i dessa fall av skäl som jag inte kan bedöma, men så har det i varje fall varit. Skulle en sådan framställning ha kommit skulle självfallet inom ramen för de svenska lagarna och bestämmelserna Migrationsverket ha tagit ställning till det. Men den frågan har inte uppkommit.

Det är ett omfattande arbete som Förenta staterna har bedrivit för att försöka att successivt minska antalet i Guantánamo både genom rättegångar, med de frågetecken vi har kring det, och med försöken att få olika länder att runt om i världen att ta emot dem.

Sverige tar emot flyktingar inom ramen för sin flyktingkvot. Men det sker på det sätt som jag har beskrivit. Det finns ingen anledning att göra något undantag i just det här fallet, och det uppfattar jag inte heller att Hans Linde föreslår.

Anf. 22 HANS LINDE (V):

Fru talman! Vad jag känner till finns det ett exempel där en före detta fånge från Guantánamo har lyckats ta sig vidare till ett tredje land.

Det handlar om en uigur som befann sig i Albanien som lyckades ta sig till Sverige och efter väldigt många turer och lång kamp lyckades få uppehållstillstånd i vårt land. I övriga fall är de fast i olika länder som de har väldigt liten koppling till och där de – det var i varje fall min bild – inte heller har några önskemål om att stanna.

När jag träffade Ahmat Abdulahad sade han uttryckligen att han gärna ville åka till ett annat land, till Australien eller något av de europeiska länderna, där det finns fler uigurer. Där har de möjlighet att träffas och leva tillsammans med människor som kanske delar samma kultur och samma tro till skillnad från läget när det gäller Palau.

Carl Bildt gömmer sig lite bakom resonemang om UNHCR och förfrågningar som har kommit in eller inte kommit in. När det handlar om situationen för dessa fångar är det uppenbart att det är både USA och de länder där de har placerats som nu har ansvar för deras välbefinnande.

Det handlar om att se till att de får arbetstillfällen och få leva rimliga liv. Det är en rimlig fråga för Sverige att lyfta. Carl Bildt har själv talat om den dialog man har med USA genom EU. Varför lyfter man inte denna fråga från EU:s sida mot USA att dessa människor som har placerats ut mot sin vilja i olika delar i världen har en rätt att leva ett drägligt liv?

De har rätt att få upprättelse och ersättning för de brott som har begåtts mot dem. De har rätt att få sina namn rentvådda. Jag misstänker också att det finns någon form av dialog mellan EU och Palau där det också är rimligt att man från EU:s sida lyfter den här frågan.

Det är orimligt att människor flyttas runt som schackpjäser på jordklotet. Det handlar om en rad människoöden och människor som har fått sina liv i grunden sönderslagna av det så kallade kriget mot terrorismen utan att de har begått något som helst brott.

Ahmat uttryckte det så här: Först flyttade USA och Kina runt oss som schackpjäser. Nu bråkar Palaus politiker om oss. Det är inte rimligt att människor behandlas på det här sättet 2012.

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Fru talman! Det är svårt att föra en diskussion om de olika individerna. Det rör sig om väldigt många olika fall. Nu har vi hamnat vid en enskild uigur som sitter i Palau. Jag kan gärna erkänna att min kunskap om just den individen är vida underlägsen Hans Lindes.

Generellt sett är det en stor grupp av människor där USA har varit intresserat av att få ut dem och ge dem en ny fristad någonstans. Det är inte alldeles lätt. Vi hade några fall där de återsände en större grupp till Jemen. Vi kan själv se att det inte är alldeles enkelt.

Det var deras hemland, och de fick möjligheten att åka till sitt hemland. En del av dem hade måhända inte begått några brott tidigare. Det vet vi inte så mycket om. Men åtminstone i några fall var det så att de återgick eller övergick, beroende på hur man ser på saken, i en verksamhet som vare sig Hans Linde eller jag skulle bedöma som riktigt acceptabel.

Överförandet till Jemen fungerade inte riktigt bra alldeles bortsett de synpunkter vi har på de mänskliga rättigheterna i Jemen. Överförandet till andra länder regleras av den flyktinglagstiftning som vi har i till exempel Sverige. Så är det.

Det är svårt att göra något undantag för just Guantánamo. Jag tror att det skulle vara mycket svårt att få förankring för det i denna kammare inklusive med all sannolikhet hos Hans Lindes eget parti. Det är i allt väsentligt USA:s ansvar att se till att de placeras.

Det finns individer som ibland har kommit i kläm och som ibland har varit inblandade i en verksamhet som de kanske inte skulle ha varit inblandade i, försiktigt uttryckt. Det handlar också i ett antal fall utan tvekan om några av världens mest hårdföra terrorister, inklusive den person som nu är föremål för en komplicerad rättegång.

Avslutningsvis vill jag säga att problematiken är betydande. Det som har illustrerats i diskussionen mellan Hans Linde och mig förklarar en del av de svårigheter som Obamaadministrationen har med att hantera just den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2011/12:359 om stödet till småskalig matproduktion

Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Gunnar Sandberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att även statliga myndigheter omfattas av regeringens strategi för att främja småskalig matproduktion och därmed landsbygdsutveckling.

Som Gunnar Sandberg mycket riktigt påpekar i sin fråga stöder regeringen redan i dag småskalig livsmedelsproduktion inom ramen för

landsbygdsprogrammet. Det handlar till exempel om stöd till investeringar, utbildningar för gårdstillverkning av ost och charkuterier, studieresor för att se och lära av andra i syfte att utveckla det egna företaget och projekt som knyter samman mat och turism på det lokala planet, exempelvis genom att bygga upp och utveckla nätverk mellan företagare. Sådana insatser är viktiga delar i regeringens arbete för att främja småskalig livsmedelsproduktion, landsbygdens utveckling och visionen om Sverige – det nya matlandet.

Landsbygdsprogrammet omfattar totalt 36 miljarder kronor under perioden 2007–2013. Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Sametinget och samtliga länsstyrelser är viktiga aktörer för förvaltningen och genomförandet av programmet. Sverige har ett regionalt genomförande av programmet där länsstyrelserna har en central roll.

Redan i dag satsas det på småskalig livsmedelsproduktion både inom landsbygdsprogrammet och på andra sätt. Sammanlagt har stöd på 131 miljoner kronor gått till mikroföretag, och 195 miljoner kronor har gått till livsmedelsförädling med koppling till satsningen Matlandet Sverige. Tillsammans är det nästan 700 projekt som har genomförts eller pågår runt om i landet.

Våra statliga myndigheter omfattas i hög grad av regeringens satsningar för att främja småskalig livsmedelsproduktion och därmed landsbygdsutveckling.

Jag följer dock utvecklingen för den småskaliga livsmedelsproduktionen noga.

Anf. 25 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! Jag får tacka landsbygdsministern för svaret. Jag saknar tyvärr besked om det väsentliga, en långsiktig finansiering av stödet till mathantverkarna. Smaklustmässan har varit en viktig del av det stödet.

I dag efterfrågar allt fler personer mat av hög kvalitet. Det handlar om närproducerade råvaror som tas om hand av yrkeskunniga personer. På detta sätt får man fram naturliga och hälsosamma produkter utan tillsatser eller andra konstigheter. Man skapar produkter med smak och kvalitet som industrin inte kan komma i närheten av. Samtidigt bevarar man gamla kunskaper och traditioner och använder dem när man skapar nytt.

I Jämtlands län har man sedan ett antal år tillbaka arbetat aktivt med mathantverket. Det ledde till att Eldrimner, som var centrum för mathantverket i länet sedan 2005, är ett nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling.

I uppdraget ingår att sprida kunskap och ge råd inom området mathantverk. Eldrimner ska stötta andra centrum i landet. Verksamheten finansierades till och med år 2007 via budgetmedel. Därefter slopade regeringen den fasta finansieringen.

Nu bedrivs Eldrimner med projektmedel, främst från satsningen på livsmedelsstrategin, och med bidrag från landsbygdsprogrammet. Detta är självklart problematiskt. Finansieringen är oklar, och mycket av krafterna måste ägnas åt bidragsansökningar från olika håll i stället för rådgivning.

Att finansieringen är beroende av olika bidrag innebär till exempel att årets smaklustmässa har fått läggas ned trots att ett stort arbete gjorts med planering av mässan.

Mässan är viktig för att mathantverkarna i hela landet ska kunna visa upp sina produkter och göra dem kända hos allmänheten. Branschen är fortfarande så ny och producenterna så små att de behöver stöd av mässan för marknadsföring av sina produkter.

Den industriproducerade maten står för majoriteten av all mat i landet. Mathantverket betraktas fortfarande av många beslutsfattare som en hobby. Det är mycket beklagligt eftersom lokalproducerad mat har allt större betydelse för goda matvanor och för folkhälsan i landet. På mindre orter är mathantverket dessutom allt viktigare för sysselsättningen och därmed för framtidstron.

I dag är mathantverket en väsentlig del i landsbygdsutvecklingen. Regeringen stöder ju småskalig matproduktion inom ramen för landsbygdsprogrammet som ska ge stöd till investeringar och utbildningar. Man vill också att man ska bygga upp nätverk mellan företagare. Sverige – det nya matlandet är ett projekt som regeringen propagerar för vid alla tillfällen. Som jag skriver i min interpellation räcker det inte så länge Eldrimner inte har fast finansiering och därmed möjlighet att planera för verksamheten på längre sikt. Än värre är att inte alla statliga organ delar regeringens ambitioner på området. Mässan Smaklust stupade just på grund av att länsstyrelserna i många län inte var beredda att ge stöd till länets mathantverkare och deras medverkan i mässan. Ändå har länsstyrelserna en central roll i genomförandet av landsbygdsprogrammet.

Min fråga kvarstår: Vad tänker regeringen göra för att småskalig matproduktion verkligen ska kunna fortsätta att utvecklas långsiktigt?

Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Som jag sade i mitt första inlägg som alltså var svaret på interpellationen gör regeringen långsiktiga satsningar på småskalig livsmedelsproduktion. Vi gör det genom att regeringen har fattat beslut om finansiering av ett nationellt resurscentrum för mathantverk under perioden 2012–2014, och vi gör det genom landsbygdsprogrammet som ger stora möjligheter till satsningar på bland annat mathantverk.

Landsbygdsprogrammet är, som jag hoppas att interpellanten väl känner till, ett sjuårigt program. Det omfattar tiden från 2007 till 2013. Just nu pågår det förberedelser för det program som jag hoppas att vi kan genomföra under perioden efter 2013. Det är min förhoppning att oppositionen stöder införandet av ett sådant program så att vi även där får möjlighet att utveckla verksamheter, små såväl som större, i alla delar av vårt land.

De satsningar som är gjorda inom ramen för Matlandet Sverige och landsbygdsprogrammet ser jag som utomordentligt stora. De är också viktiga för att vi ska få aktivitet när det gäller mat och matkultur – både småskalig och större verksamhet – i alla delar av vårt land. Jag vill än en gång påpeka att regeringens satsningar i det här sammanhanget är långsiktiga. Det är få verksamheter som har finansieringen löst för flera år framåt.

Vad är det då för pengar vi talar om när det gäller Eldrimner? Vi har fattat beslut om att stödja basverksamheten med 3 miljoner kronor per år. Dessutom utgår det under perioden 2009–2013 7 miljoner kronor som kommer från landsbygdsprogrammet. Det är alltså mer pengar än vad

Anf. 27 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! För 14 dagar sedan besökte jag Eldrimner och pratade med anställda i drygt en timme. De jobbar med fem olika branscher. De har stor kunskap om mejeri, chark, gårdsslakt, bär, grönsaksförädling, bakning och fiskförädling. Tillväxt sker ju framför allt genom att det skapas nya företag. Eldrimner fokuserar på mathantverk. Det har gjort att man kunnat bygga upp ett unikt kunnande som har visat sig fungera effektivt och stimulera mathantverket och få det att växa. Varje litet företag kan växa och bli större och mer effektivt.

De flesta företag är i dag enmansföretag eller familjeföretag. Att de ofta finns på landsbygden och i glesbygden innebär dessutom en begränsning. Företag som har 20 anställda är storföretag i glest befolkade bygder.

Den verkliga tillväxtpotentialen ligger i att mathantverket leder till att det blir många företag och företag som kan leva och växa i bygder där det i övrigt inte finns många företag och arbetstillfällen. Genom samverkan kan de små företagen i sin tur gemensamt marknadsföra sig och sälja sina produkter. Smaklust skulle ha manifesterat just det.

Jag håller med Eskil om att många, framför allt i Skåne, är glada över satsningen på mathantverket. I Skåne har man en närhet till marknaden. Det har man också i större städer som Stockholm och Göteborg. Men i Jämtland och norr om Jämtland finns det inte så stora städer så där kommer man inte ut på marknaden. På de orterna är det viktigt att man ordnar en smaklustmässa om inte årligen så vartannat eller vart tredje. Det får ses som ett stöd. Jag förstår att länsstyrelserna i Skåne och de större städerna inte är lika intresserade av att gå in med pengar. Där har man redan sina marknader.

Det unika mathantverket lyfter hela den svenska livsmedelsproduktionen. Genom att lyfta fram mathantverket och visa upp det mest unika vi har av svenska livsmedel lyfter vi också hela den svenska livsmedelsproduktionen. Det är man väl medveten om och drar nytta av i andra länder, som till exempel Frankrike och Italien.

Eldrimner har visat hur man kan gå från att vara bonde eller enbart intresserad av mathantverk till att skapa mycket stabila företag med unika produkter. Den processen kan ta tid, men med rätt stöd och uppmuntran kan de bli mycket framgångsrika.

Anf. 28 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern, för svaret, och tack, Gunnar, för en viktig interpellation!

Jag begärde ordet när jag hörde landsbygdsministern prata positivt om den kommande perioden. Förhandlingen för perioden 2007–2013 ligger faktiskt Socialdemokraterna bakom. Inför den kommande perioden för landsbygdsprogrammets strukturfondsmedel har regeringens hållning varit minst sagt sval. Det oroar dem som håller på med detta eftersom den långsiktiga finansieringen är viktig.

Jag kommer från Västerbotten och är, precis som landsbygdsministern, älgjägare och van att ha älgfärs i frysen. Nu har jag tonårsbarn

Svar på
interpellationer

som har bjudningar och då tar färsen slut – det blir tacos och köttfärsås och allt möjligt – så jag gick till affären för att köpa svenskproducerad köttfärs, men det fanns inte. Det är ett stort bekymmer. Det är alldeles för billigt att importera och skicka med långtradare 125 mil genom landet. Det konkurrerar ut den svenska näringen.

Det andra bekymret är hur vi får nya företagare som törs satsa på den här branschen. Jag kommer från en jordbruksbygd där i stort sett alla var lantbrukare på ett eller annat sätt för 50 år sedan; i dag tror jag att det finns fyra. Vi har en stor charkuteriproducent med ca 20 anställda. Men det är få som törs satsa.

Tillgången på riskkapital är väldigt betydelsefull. Om man kommer från Norrlands eller de norra skogslänens inland till banken och säger att man ska satsa på jordbruk skrattar de åt en. Man måste ha ett eget kapital som motsvarar det kapital man har tänkt låna för att man ska få låna över huvud taget. Det gör att det inte är intressant.

Jag vill fråga landsbygdsministern: Hur gör vi för att få nya företagare som törs satsa så att vi får en utveckling på landsbygden? Det är ju det vi efterfrågar.

Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig än en gång repetera att landsbygdsprogrammet har stora resurser till sitt förfogande. En omfattande verksamhet pågår i skilda delar av vårt land för att genomföra programmets olika delar. Så här långt har stöd utgått med sammanlagt 131 miljoner kronor till mikroföretag och med 195 miljoner kronor till företag som satsar på livsmedelsförädling med nära koppling till satsningen Matlandet Sverige. Totalt är det nästan 700 projekt som har genomförts eller pågår runt om i landet. Jag tycker att det är en oerhört omfattande verksamhet i jämförelse med hur det har varit tidigare.

Fru talman! Jag kan också nämna några andra exempel. I dag har vi, vad jag känner till, 41 småskaliga slakterier i vårt land. Det är verksamheter som har utvecklats mycket beroende på att vi har anslagit pengar för att få ned kostnaden för den besiktning som ska ske före slakt och avlivning av djur. Vi har 132 godkända vilthanteringsanläggningar och renslakterier i vårt land. Det är verksamheter som har uppstått och utvecklats och som ger liv och rörelse i byar och bygder. De möjliggör också en utveckling av lokalt hantverk kring mat. Jag hoppas och förutsätter att vi tillsammans kan utveckla den här verksamheten i alla delar av vårt land. Det betyder så oerhört mycket för att alla delar ska ha förutsättningar att fortsätta att växa och bidra till olika saker i vårt land.

Men det förutsätter en sak, fru talman, och det är att vi har en grundproduktion, att vi har bönder som producerar en råvara. Jag tycker att det är förmätet att stå i den här talarstolen och tala om att insatser gjordes av det som nu är oppositionen. Då införde man till exempel en handelsgödselskatt. Det är en ren straffskatt på den produktion som är en förutsättning för att man ska ha någonting att förädla i de företag som vi är angelägna om ska finnas och växa i skilda delar av vårt land.

Anf. 30 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! Det kanske finns pengar, landsbygdsminister Erlandsson, men frågan är om det finns tillräckligt med pengar och om de används på

rätt sätt. Vad händer efter 2013 med bland annat Smaklustmässan? Det är onekligen ett problem.

Mathantverket är en möjlighet för jordbruket. I dag står många jordbrukare vid ett vägskafl. Den enda möjligheten för att överleva anses oftast vara att öka storleken på lantbruket, utöka antalet djur och så vidare. Detta är dock inte möjligt i många glest befolkade bygder. Då står man inför att lägga ned sitt jordbruk, vilket sker i stor utsträckning i dag, eller göra någonting annat. Här är mathantverket en viktig utväg. Man kan förädla sin mjölk till ost, sitt kött till korv, sin säd till bröd och sina frukter och bär till marmelader. Det är i förädlingsledet som ekonomin och framtiden ligger. Men det händer inte över en natt, utan vi behöver återigen en långsiktighet. Vad händer efter 2013?

Anf. 31 ISAK FROM (S):

Fru talman! Det hettar till lite grann i landsbygdsministrarnas anförande. Det är trevligt. Jag hoppas att det också hettar till i förhandlingarna med Moderaterna. Det lär han behöva, annars kan han alltid luta sig mot oss socialdemokrater så ska vi nog reda upp det i gammal god ordning.

Jag fick inget svar på frågan hur landsbygdsministern tänker sig att vi ska få företag som kan konkurrera med billigt importerat kött som vi skickar billigt genom hela landet.

Vi har för få bönder. Vi har för få livsmedelsföretagare i alla kategorier. I dag har vi en köttproduktion som ligger på ungefär hälften av det som vi borde kunna producera. Här behövs det en tydlig och långsiktig strategi efter 2013. De företagare som ska satsa vill ha besked nu om vad som händer efter 2013. Kommer det här att finnas kvar? Hur ser det ut? Hur kommer regelverket att förändras? Vi har en regering som är huvudansvarig för detta. Jag efterfrågar svar.

Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig först tacka för interpellationen. Jag tycker att det är en angelägen fråga vi har diskuterat i dag. Jag är, precis som mina meddebattörer här i dag, angelägen om att bondeproduktionen ökar i vårt land och att vi därmed ges förutsättningar att få växande förädlingsföretag, stora såväl som mindre sådana.

För att detta ska ske krävs det lönsamhet i företagandet. Det krävs också en konkurrenskraft gentemot vår omgivning. Vi måste också fortsätta att förenkla de regler, föreskrifter och lagar som finns runt jordbruket och matproduktionen i vårt land.

Jag har nämnt exempel på sådana saker som är genomförda eller under genomförande. En sak som vi har gjort är borttagandet av den straffskatt som fanns på matproduktionen i vårt land och som vi kallade för handelsgödselavgift. Ett annat sätt att stödja är att minska kostnaden för besiktningen av de djur som går till slakt. Detta är gjort för att stärka lönsamheten och konkurrenskraften för den svenska bondeföretagaren. Jag hoppas att få ytterligare bistånd för att dra ned än mer på den regelbörda som finns i det här sammanhanget.

Vad händer 2013 och därefter? Det finns inget svar på den frågan. De överläggningarna pågår just nu i Europeiska unionen. Jag hoppas att vi även i det sammanhanget ska kunna enas i den här kammaren så att vi får

ett bra beslut som gynnar produktion och därmed sysselsättning och företagande i alla delar av vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2011/12:349 om tillgång till dator och telefon vid rättspsykiatrisk vård

Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hindra personer dömda till rättspsykiatrisk vård från att använda mobiltelefon och datorer.

I lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård finns det bestämmelser som reglerar när det är möjligt att på laglig grund begränsa enskilda patienters möjlighet att kommunicera med sin omgivning. Ett beslut om inskränkning av rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster får tas om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada.

Utgångspunkten vid ställningstaganden till tvångsåtgärder inom psykiatrin är att så långt det är möjligt undvika inskränkningar i patientens integritet. Inskränkningar i möjligheten att kommunicera med omgivningen innebär intrång i den personliga integriteten och ingrepp i grundlagsskyddade rättigheter såsom yttrande- och informationsfrihet. Trots detta kan det vara nödvändigt att i vissa fall begränsa enskilda patienters möjlighet att kommunicera med sin omgivning via elektronisk kommunikation.

Psykiatrilagsutredningen överlämnade sitt betänkande *Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd* (SOU 2012:17) till regeringen den 3 april 2012. Utredningen har haft i uppgift att se över hur den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningens innehåll och struktur ska kunna förenklas och förtydligas med bibehållna krav på säkerhet. När det gäller frågan om att förbjuda elektroniska kommunikationstjänster föreslår utredningen att chefsöverläkarens möjlighet att besluta om att en patient ska förbjudas att inneha utrustning för eller att använda elektroniska kommunikationstjänster ska utvidgas. En inskränkning ska inte bara få ske med hänsyn till vården och rehabiliteringen av patienten eller för att någon annan lider skada, utan ska också kunna grundas på ordnings- och säkerhetsskäl. Varje beslut om inskränkning måste dock fattas efter en individuell bedömning i det enskilda fallet.

Utredningens betänkande har skickats ut på remiss och remissinstanserna har möjlighet att lämna synpunkter till den 15 september i år.

Anf. 34 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret och vill säga att jag funderar över vad konsekvenserna kan bli av det som utredningen har gett förslag om. Jag vill dock börja i en helt annan ände.

Det finns i dag människor runt om i Sverige som är dömda till rättspsykiatrisk vård. Självklart måste var och en av dem få tillgång till dator

och telefoni med utgångspunkt i att de ska bli rehabiliterade och komma ut i samhället igen. Men vi vet också att en del fortsätter att begå brott. Det kan handla om förföljelse, barnpornografi, narkotikabrott och annat. Detta kan vi inte acceptera på något sätt. För att kunna planera och fortsätta att begå de här brotten använder man mobiltelefonen och datorn.

Det är just det här som är kärnan i min interpellation, och det är det här som vi måste få lite ordning på. Ministern och jag hade en debatt i den här frågan 2009. Då pekade ministern särskilt på att det skulle komma förslag i utredningen. I utredningen sägs att genom att använda sig av elektroniska kommunikationstjänster kan en patient planera för och ge närmare anvisningar om hur narkotika, vapen och andra olämpliga föremål kan tas in på avdelningen. Det är också möjligt att använda sig av elektroniska kommunikationstjänster för planering av rymning och fritagning.

Utredningen föreslår att det införs en möjlighet för chefsöverläkaren att vid sidan av övriga möjligheter som grundas på andras hänsyn utifrån ordnings- och säkerhetsskäl kunna fatta beslut om förbud mot innehav av eller användandet av utrustning som möjliggör elektronisk kommunikation. Beslutet måste dock grundas på en bedömning i det enskilda fallet och först efter att missbruk av rätten till kommunikering har konstaterats.

Det här låter säkert för någon som inte är insatt i frågan ganska krångligt, men vad betyder det i grund och botten? Jo, först måste man begå missbruk, det vill säga begå ett brott, till exempel förfölja eller trakassera någon, planera ett brott med narkotika, titta på barnporr eller vad det än må vara. Sedan ska detta upptäckas av vårdapparaten, och därefter ska det fattas beslut.

Då är frågan: Blir det här bättre än vad det är i dag? Vi vet att det tyvärr begås brott. Vidare i utredningen föreslås att vårdgivaren exempelvis kan placera patienter som har respektive inte har inskränkningar åtskilda från varandra. Det kräver att vårdgivaren har tillgång till lokaler. Hur ska det gå till?

Anf. 35 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Det här är en interpellation på ett intressant och viktigt tema. Jag tror att såväl interpellanten som socialministern och jag kan vara överens om att narkotika och övergrepp på rättspsykiatriska enheter såväl som på andra frihetsberövande anstalter inte är acceptabelt. Sedan är frågan hur man ska hantera detta i förhållande till många andra parametrar när det gäller mänskliga rättigheter som vi har att ta hänsyn till.

Fru talman! Jag uppfattar att Carina Adolfsson Elgestam utgår från att ett skärpt generellt förbud av elektroniska kommunikationstjänster för dömda inom rättspsykiatrisk vård är önskvärt. Hon ondgör sig också i den skriftliga delen av interpellationen över att Socialstyrelsen inte delar hennes åsikt i den här frågan.

Jag tycker att socialministern i sitt svar har en helt annan och betydligt mycket mer ödmjuk inställning till de komplicerade avgöranden som ska fällas, vilket gläder mig.

Fru talman! Jag har besökt rättspsykiatriska kliniker både i Växjö och i Vadstena i mitt hemlän, och jag har fått väldigt klart för mig att det finns ett starkt önskemål om det som nu uttryckts i utredningen om att

man har delegat till chefsöverläkaren att fälla ett avgörande i de individuella bedömningar som måste göras.

Att kringskära chefsöverläkarens mandat med ett uppstramat regelverk tror jag skulle vara snarast skadligt, om jag får göra en bedömning, av den anledningen att chefsöverläkaren har ett ansvar att stå i kommunikation med den behandlande, i det här fallet, rättspsykiatriskt ansvariga läkaren. I de många fall då det är känsligt ur terapisympunkt hur man förhåller sig till kommunikationsmöjligheter tror jag att man är bäst skickad att göra detta där.

Det är säkert av samma anledning som Socialstyrelsen gör en likartad bedömning att generella förbud mot telefoni och tillgång till internet inte är aktuella och inte får finnas.

Jag vill påpeka att Socialstyrelsen inte bara är en tillsynsmyndighet, utan den har också stor rättspsykiatrisk kompetens när det gäller att utfärda riktlinjer. Jag tror att man ska lyssna till Socialstyrelsens bedömning och till utredningen i dess väsentliga drag kring den här frågan, och det upplever jag att svaret från socialministern antyder.

Vi har nu en utredning som är ute på remiss, och den kommer att landa i september. Att föregripa de remissinstanser som jag tror kommer att välkomna många av utredarens förslag vore i det här läget dumt, precis som socialministern antyder.

Låt mig göra ytterligare en reflexion. Jag besökte i går en kriminalvårdsanstalt i mitt hemlän Östergötland, närmare bestämt i Skänninge. Det är en klass II-anstalt, det vill säga att man i princip inte har tillgång till kommunikation. Där har de infört en lättnad för dem som vill lämna kriminalitetens bana. De får vistas utanför den inre avspärningen och har bara en mur utåt, så att säga.

Jag fick träffa de internerna, och intressant nog fick jag när jag kom hem ta del av deras synpunkter. Detta var synpunkter som var väldigt viktiga för mig som politiker, och jag kunde få ta del av dem genom en internetöversändning via e-post.

Jag uppskattar som förtroendevald att kunna ta del av förtroendefull information även från dem som är frihetsberövade. De har erkänt sin skuld, är på väg från kriminalitet och har fått en lättnad eftersom de har valt att studera och visa studieresultat.

Jag tror, fru talman, att om man väger samman den typen av komplikationer vid tvångsomhändertagande av olika skäl, antingen för att man är psykiskt sjuk eller för att man har varit kriminell och blivit belastad med straff för detta, måste man ha en ödmjukhet för de mänskliga rättigheterna som är skyddade såväl till integritet som till grundlag när det gäller yttrande- och informationsfrihet.

Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! I morse läste jag en artikel av Carina Adolfsson Elgestam på den debattsajt som Sveriges Television tillhandahåller. Där skriver hon så här: "Denna utredning har nu överlämnats till minister och det finns inte med några som helst förslag om hur elektroniska kommunikationstjänster ska lösas och bli rättssäkert."

Lite längre ned i artikeln ställer hon sig frågan: Har regeringen fört riksdagen bakom ljuset i denna så viktiga fråga för rättssäkerheten?

Det här gör mig lite bekymrad, för antingen är Carina Adolfsson Elgestam, som ju har varit en flitig debattör i det här ämnet, alldeles okun-
nig om vad utredningen faktiskt har sagt eller så bryr hon sig inte om vad
utredningen har sagt och framhåller här att jag på något sätt skulle ha
farit med osanning.

Direktiven till utredningen var extremt tydliga i det här samman-
hanget. Utredningen har också kommit tillbaka med förslag. Dessa för-
slag kanske inte faller Carina Adolfsson Elgestam på läppen i varje del,
men att skriva så som görs i den här artikeln är helt enkelt inte korrekt.

Nog om detta, fru talman. Det här är oerhört komplex materia. Vad
det handlar om är personer som har tagits om hand för att de är en fara
för sig själva eller andra och som behöver rehabilitering. De finns under
vård, och den vården syftar förstås till att dessa personer ska tillfriskna
och kunna klara sig ute i det vanliga livet. Hela vården är inriktad på att
man ska uppnå detta. Det är självklart att denna vård bör bedrivas på ett
sådant sätt att den underlättar tillfrisknande och möjliggör för människor
att steg för steg komma i en situation då de kan klara sig i det omgivande
samhället efter frigivningen.

Man kan naturligtvis säga att det där bryr vi oss inte så mycket om,
utan vi inrättar på lösa boliner lite allmänna förbud hit eller dit. Men i
Sverige har vi ju hittills sagt att så ska det inte vara, utan vi ska ha en
rättssäker ordning som är i överensstämmelse med de internationella
konventioner som finns och de sammanhang som faktiskt bygger ett
rättssäkert samhälle.

Så tycker jag att det ska vara även fortsättningsvis. Överläkaren ska
utifrån en individuell prövning kunna ålägga patienten begränsningar när
det gäller tillgång till olika kommunikationshjälpmedel, för det är natur-
ligtvis extremt stötande och illa på alla möjliga sätt att till exempel en
pedofil kan fortsätta bedriva sin verksamhet bakom låsta dörrar, att nå-
gon på andra sätt trakasserar människor eller vad det nu kan vara. Men
den prövningen bör ske individuellt, och det är det som det hela handlar
om.

Det här är en svår avvägning. Utredningen har landat på sitt förslag
som innebär en utvidgning av läkarens möjligheter att göra begränsning-
ar. Detta ska nu prövas i en remissomgång, och så får vi se vad remissin-
stanserna säger innan vi så småningom landar på ett ställningstagande
och ett förslag till riksdagen.

Anf. 37 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Fru talman! Jag kan återigen konstatera att vid de tillfällen som jag
deltar i en interpellationsdebatt i den här frågan behöver ministern alltid
ha en medhjälpare som på ett eller annat sätt ska försöka svartmåla Soci-
aldemokraterna utifrån den här frågeställningen, och det tycker jag känns
lite oroväckande.

Jag kan också konstatera att utifrån de konkreta frågor och förslag
som finns i utredningen angående chefsöverläkaren ska man först ha
upptäckt att det pågår ett brott innan någon åtgärd över huvud taget kan
vidtas. Det känns lite vagt, och det var det jag ställde en fråga om till
ministern. Jag upplever dock att ministern inte svarade på det utan kring-
gick frågan.

Därefter ska det fattas ett beslut. Men våld och hot mellan de intagna pågår hela tiden på olika sätt, vilket kanske ligger i sakens natur – det är just därför man är dömd att vara på rättspsykiatri. Och då spelar det ingen roll om man har restriktioner eller inte angående mobiltelefon och dator, för detta pågår när personalen inte ser på. Det är naturligtvis så det funkar.

Mot bakgrund av det kan man inte låta bli att ställa sig frågan: Är det en lösning att ge lite ytterligare ansvar till chefsöverläkaren? Det känns inte speciellt tryggt eller rättssäkert. Det känns snarare som att det kommer att fortsätta ungefär som i dag, och vi vet ju att det tyvärr inte fungerar i dag.

Fru talman! I medierna den 9 maj 2012 fanns rubriken ”Pedofil såg barnporr på rättspsykiatri”. Detta är något som händer här och nu. Med min interpellation vill jag ifrågasätta vad det blev av det som lovades så brett och stort i den här utredningen som har pågått under tre år. Just nu känns det i alla fall som att det bidde en liten tumme.

Det är ju roligt och givande att ministern läser debattinlägg som man skriver. Det bygger väl lite grann på vad utredaren har uttryckt: ”Att tvångsintagna patienter på rättspsykiatriska kliniker kan använda mobiler och datorer till fortsatt brottslighet ser ut att bli svårt att stoppa. När regeringens psykiatrilagsutredning i vår blir klar kommer elektronisk kommunikation inte att ingå.” ”Den här frågan nämns inte ens i mina direktiv” säger utredaren till SVT:s *Rapport*. ”Det behövs inte en skärpt lagstiftning.”

Det är klart att man blir orolig och ifrågasätter vad det är som egentligen gäller.

Jag har tagit del av utredningen. Jag har också citerat från utredningen här i kammaren och förväntar mig nu i nästa inlägg att ministern återkommer med någon form av svar.

Anf. 38 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Carina Adolfsson Elgestam visar som socialdemokrat i den här debatten med all önskvärd tydlighet att Socialdemokraterna vill införa generella förbud där det krävs individuella avdömningsbeslut. Att stå här och tala om att jag skulle vara medhjälpare i denna debatt och att hon tycker att det är oroväckande anar jag nästan som ett förbud mot att man skulle få gå upp här och diskutera den här frågan.

Då vill jag förtydliga för Carina Adolfsson Elgestam att jag inte kan interpellera henne, men när hon framställer en fråga som jag har 30 års civil erfarenhet av att arbeta med inom rättspsykiatri och psykiatri som läkare tycker jag att det är förment att antyda en sådan sak i debatten. Jag skulle snarare säga att den som är min medhjälpare här är socialministern, eftersom han har mindre kompetens just i sakfrågan än vad jag råkar ha.

Däremot är det så att jag delar socialministerns bedömning av den utredning som nu har kommit och de möjligheter som finns. Precis som socialministern underströk handlar det nämligen om, fru talman, en utvidgning av begränsningsmöjligheterna för chefsöverläkaren att just göra den här delikata, individuella avdömningsbesluten som måste ske i varje fall. Varje typ av generellt förbud skulle försämra vården för dem som är tvångsintagna på rättspsykiatrisk klinik.

Detta säger Socialstyrelsen, detta säger utredningen, detta säger verksamhetscheferna på rättspsykiatriska enheter när man besöker dem. Men Carina Adolfsson Elgestam tycker inte det, utan hon överprövar all denna kompetens och tycker dessutom att hennes kollega här i riksdagen inte ska gå upp och vara medhjälpare till socialministern, för det oroar henne väldigt mycket.

Regeringen ska sätta ned foten efter det underlag man får in efter sommaren, den 15 september. Hur, fru talman, ska vi i så fall få en genomlysning inför den remissrunda som nu sker om vi inte ens ska få diskutera det här i kammaren utan att kallas för medhjälpare och att det är oroväckande?

Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Detta är ett stickspår, men om Carina Adolfsson Elgestam har synpunkter på den debattordning som riksdagen tillämpar och som möjliggör för alla folkvalda att delta i varje diskussion så får hon ta upp det med sin gruppledare och så får riksdagen själv bestämma om vilka regler som ska gälla.

Carina Adolfsson Elgestam försöker säga någonting annat än vad hon skriver i artikeln. Hon skriver att hon har läst utredningen. Det är jättebra. Jag gratulerar i så fall. Utredningen kom den 3 april. I dag skriver vi den 29 maj. Likafullt publiceras det i dag, den 29 maj, en formulering som lyder: ”Denna utredning har nu avlämnats till minister och det finns inte med några som helst förslag om hur elektroniska kommunikationstjänster ska lösas och bli rättssäker.”

Carina Adolfsson Elgestam har haft alla möjligheter att läsa direktivet där det tydligt sägs att utredaren ska ”analysera vilka ordnings- och säkerhetsregler som bör kunna föreskrivas i samband med psykiatrisk tvångsvård respektive rättspsykiatrisk vård såsom visitation av besökare liksom allmänna förbud mot t.ex. mobiltelefoner.” Det som skrivs i den här artikeln är inget annat än direkta felaktigheter, antingen av okunskap, och då är det illa, men det är ännu värre om kunskapen skulle finnas där, vilket Carina Adolfsson Elgestam försöker framställa det som, och hon ändå skriver på det sätt som hon gör.

Vad har vi lovat? Carina Adolfsson Elgestam framställer det som att vi har lovat precis vad det ska bli. Vi har sagt att det är en oerhört grundläggande avvägning som måste göras och därför bör den göras i ett större sammanhang där man ser över hela rättspsykiatrin. Den utredningen har mycket riktigt jobbat väldigt länge, och det var väldigt viktigt att den fick tillfälle att göra det. Nu kommer själva remissomgången.

Det här är väldigt svåra frågor. Fanns det ett enkelt svar skulle frågan vara löst sedan lång tid tillbaka, men det finns inget enkelt svar. Jag tror att utredningen är rätt ute i den meningen att det fortsättningsvis behöver göras individuella bedömningar som ingen annan än överläkaren eller vårdpersonal kan göra.

Har Carina Adolfsson Elgestam en annan uppfattning skulle det vara intressant att få veta det. Är det så att hon har ett direkt svar på hur det här ska kunna lösas med några enkla grepp är jag idel öra att lyssna på sådana förslag. Men jag tror att det här är ett frågeområde som fortsättningsvis kommer att behöva diskuteras, för det finns inga perfekta lösningar. Det handlar om vård som syftar till att få människor att kunna

fungera också utanför vårdens väggar. Det handlar om att ha sådana restriktioner som gör att människor inte kan bedriva till exempel brottslig eller olämplig verksamhet när de är satta under förvar.

Gärna lite egna förslag, vad är själva idén? Vi lyssnar nu på vad remissinstanserna kommer att säga. Sedan kommer vi att göra den slutliga bedömningen.

Anf. 40 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Fru talman! Det är ju intressant att ministern öppnar upp för att oppositionen ska komma med förslag till regeringen och att man är beredd att lyssna.

Det vi vill få till stånd är en tydlig lagstiftning som är rättssäker och att det inte ska råda någon osäkerhet bland personalen. Det är det som är frågan utifrån det förslag som jag har läst upp från utredningen, men som ministern fortfarande inte har svarat på, att först ska man begå ett brott, sedan ska personalen upptäcka att det här brottet har begåtts innan chefsöverläkaren över huvud taget kan gå in och vidta några restriktioner. Det är i den här balansen som det känns att det finns en problematik utifrån förslaget.

Jag håller med ministern om att det naturligtvis inte finns någon enkel lösning, utifrån att den intagne ska bli rehabiliterad. Lite grann känns det ändå som att vi skulle se annorlunda på problemet om det skulle vara av en annan typ, missbruk exempelvis. För många handlar det naturligtvis också om missbruk, till exempel barnpornografi. En alkoholist som är inne på behandlingshem ger man inte småflaskor under rehabiliteringstiden. Det är liksom inte lösningen.

Det är inte ett generellt förbud, Finn Bengtsson, som jag har med i min interpellation. Det vi vill få till är rättssäkerhet, både för dem som är dömda och för oss som finns utanför.

Jag kan också konstatera att Finn Bengtsson talar i egen sak utifrån att ha 30 års erfarenhet. Själv är jag politiker och vill få ordning och reda i landet. Det är det som den här frågan handlar om för mig. Jag kan bara konstatera att efter den här debatten känner jag mig inte tillfreds med vad som har framkommit.

Anf. 41 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag skulle också önska att det fanns en lösning som var tydlig och rättssäker, men precis som i nästan varje sammanhang när det handlar om vården är det så att vi måste se till att det finns ett utrymme för individuella bedömningar. Det är därför människor tvingas genomgå ganska avancerade utbildningar, för att kunna se på den enskilda persons situation och förutsättningar så att man kan ta fram rätt lösning.

Tyvärr är det så att lagen inte kommer att fungera om den inte skrivs så att den möjliggör den individuella prövningen. Annars landar vi på en generell lösning som sannolikt torde komma att strida mot såväl grundlag som Europakonvention. Jag tror inte att Carina Adolfsson Elgestam heller förordar en lagstiftning som skulle strida mot de grunderna, för då är vi naturligtvis väldigt illa ute.

Tydlig och rättssäker, så tydlig och rättssäker som den kan vara, och det måste finnas ett utrymme för bedömningar utifrån den enskilda patientens situation, precis det som gäller i andra vårdssammanhang.

Vi har låtit utreda detta. Utredaren har kommit fram till sitt förslag. Jag har i dag inget förslag. Utredaren har sitt förslag. Nu lyssnar vi på vad remissinstanser, väldigt många sådana, har att säga när det gäller förslaget till lösning. När vi har fått in remissvaren kommer vi att pröva de förslagen. De kommer att landa, och vi kommer med ett förslag till riksdagen i det här avseendet.

Jag förmodar tyvärr att den som tror att det går att hitta en enkel lösning kommer att bli besviken. Det här är svåra avvägningar som vi säkert kommer att behöva brottas med när det gäller varje enskild patient även fortsättningsvis. Men utgångspunkten ska självklart vara att begränsa möjligheten att begå brott eller göra andra saker som är olämpliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2011/12:356 om bolån

Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag avser att genomföra vissa förslag för att öka bankkundernas makt och minska deras bolånekostnader. I allt väsentligt delar jag Ulla Anderssons syn på att bankernas finansieringskostnader och bolånemarginaler bör vara tydliga för konsumenten. Därför har regeringen gett Finansinspektionen i uppdrag att varje kvartal analysera och redovisa hur bolånemarginaler, finansieringskostnader med mera utvecklas. Den 24 maj redovisades den första rapporten.

Det är också en rimlig begäran och i överensstämmelse med konsumentkreditlagen att bankerna ger tydlig information till kunden om villkoren och eventuella tidpunkter för ränteändringar. Kunden ges därigenom möjlighet att bevaka sin rabatt och ta ställning till om det finns anledning att initiera en omförhandling av låneavtalet.

Bankerna finansierar bolån på många olika sätt, bland annat genom inlåning och genom utgivning av särskilda obligationer. Bankernas finansieringskostnader följer alltså inte helt den så kallade reporäntan. Det är rimligt att bolåneräntan kopplas till de finansieringskostnader som banken har och att bankerna öppet redovisar vilka finansieringskostnader de har för bolånen.

Vad gäller ränteskillnadsersättningen, det vill säga kostnaderna för att lösa ut ett bundet lån i förtid, håller jag med Ulla Andersson om att modellen måste ses över. Enligt konsumentkreditlagen har banken rätt till ersättning som motsvarar skillnaden mellan räntan på krediten och den riskfria räntan ökad med en procentenhet. I den marknadsmiljö som råder har den riskfria räntan fallit kraftigt med påföljd att ränteskillnadsersättningen blivit hög. Ett arbete har därför påbörjats inom Regeringskansliet i syfte att lägga fram ett förslag på en reglering som skapar förutsättningar för en rättvis ersättning som samtidigt är enkel att förstå och tillämpa. I sammanhanget bör nämnas att det redan i dag finns regler som vid förtidsbetalning anger att fordran ska beräknas i enlighet med god kreditgivningssed och som bland annat syftar till att åstadkomma ett rättvist resultat och därmed förhindra att kreditgivaren överkompenseras.

Anf. 43 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Enligt Riksbanken ökade bankerna sina bolånemarginaler med 166 procent från oktober 2010 till februari i år, alltså 166 percents ökning på 17 månader. Samtidigt gjorde bankerna i fjol en vinst på 79 miljarder, eller 250 miljoner kronor per dag. Det finns självklart flera orsaker till att det har blivit så, bland annat råder det stor bostadsbrist, där regeringen inte tar ansvar för att bygga bort den. Bostadsbristen pressar upp bostadspriserna. Samtidigt råder det en bristande bankkonkurrens. Enligt Bostadskreditnämnden skulle många av de högt belånade hushållen tjäna på att byta till hyresrätt, men eftersom det inte går på grund av bostadsbristen sitter de där de sitter.

De fyra storbankerna har 75 procent av all in- och utlåning. Lägg därtill att de fyra storbankerna har en statlig garanti i ryggen som gör att de själva lånar billigare på bankmarknaden, vilket de tjänar ungefär 30 miljarder kronor per år på enligt Riksbanken. Bankernas utsugning av sina kunder har lett till ett bolåneuppror i landet. Att folk är upprörda visar inte minst det förnämna arbete som Svenska Dagbladet har gjort med sin räntekarta där över 20 000 har lämnat in sina ränteuppgifter för att på så vis hjälpa varandra att pressa kostnaderna på sina bolån. Sverige har helt enkelt blivit ett bankparadis.

Allt detta har lett till att många människor har fått höga boendekostnader i förhållande till sin inkomst. Bolånens andel av hushållens disponibla inkomster har fördubblats de senaste tio åren. Det gör att amorteringstiden i dag för bostadsrätter ligger på 125 år och för villor på 70 år. Finansinspektionen släppte nyligen en rapport, precis som finansmarknadsministern sade, som visar att bankerna har en avkastning på 22 procent på eget kapital på bolånen till skillnad mot annan bankverksamhet som är på 10–13 procent. För en genomsnittlig bolånekund som har 1 ½ miljon i lån handlar det om ungefär 6 000 kronor per år.

Bankerna har i dag ingen skyldighet att redovisa för sina bolånekunder vilka påslag de gör på bolånen. De har inte heller någon skyldighet att redovisa sina påslag i sina årsredovisningar. De meddelar inte heller sina kunder när framförhandlade rabatter löper ut. Kunden sitter helt enkelt där den sitter, helt utlämnad till bankernas giriga aktieägare.

Vänsterpartiet lade fram en rad förslag i en rapport för några månader sedan. Det är den vi ska diskutera i dag. I den rapporten visade vi också vad halverade bolånemarginaler skulle innebära för en bolånekund med till exempel ett lån på 2 miljoner kronor, vilket är vanligt i dag. Det skulle innebära en minskning av kostnaderna på 12 000 kronor per år, det vill säga en tusenlapp i månaden. Om vi därtill lägger den ränterabatt som ofta har framförhandlats mellan bolånekunden och banken, som banken sedan drar bort utan att lämna information om, handlar det om ytterligare 500 kronor i månaden, det vill säga 1 500 kronor i månaden. Det betyder att många jobbar två dagar i månaden bara för att få ihop till bankernas vinst på det bolån de själva har tagit.

Finansmarknadsministern och jag verkar vara överens om en del saker, vilket jag tycker är bra. Vi är överens om att det ska vara öppenhet. Vi är överens om att bankerna ska redovisa för Finansinspektionen, och Finansinspektionen ska kontinuerligt lägga fram en rapport där bolånemarginalerna framgår.

Därmed är vi inte överens om en del andra saker. Jag tycker inte att finansmarknadsministern har svarat på mina frågor. Vi hade ett förslag om att utgå från reporäntan. Jag vet mycket väl att bankerna inte har kostnaderna från reporäntan, men det är tydligt och välkänt att reporäntan ändå är en form av styrränta. Jag tror att de flesta bankkunderna känner till den. Därför skulle det vara lättare för bankkunderna att utgå från reporäntan i sina bolån med bankerna.

Jag får återkomma till mina övriga frågor.

Anf. 44 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är inte bara bolånekunderna som är upprörda. Vi har nu fått bekräftat, senast från Finansinspektionen, att det inte står rätt till i bolånen. Siffrorna är talande för Finansinspektionen, nämligen vinsterna för bankerna, 22 procents vinst för bolåneräntorna, 10–13 procent på övrig bankverksamhet. Det innebär att den verkliga jättevinsten kommer från bolånen. Svenska folket är ett av världens mest belånade folk när det gäller bolån. Det är ett stort problem.

Jag vill jämföra detta med elräkningar. Där har framkommit kritik och krav på att göra elräkningarna tydligare. Det ska gå att se de dolda kostnaderna – fasta eller rörliga kostnader. Det finns många frågetecken. Jag vill gärna se samma utveckling för bolånen. Ulla Anderssons och Vänsterpartiets förslag är bra, det vill säga att få en tydligare räkning som bankkund där man kan se hur mycket vinst bankerna gör. Det kan man inte se, men man borde se den.

Det är bra att det har kommit fram en konkret siffra på vad en halverad vinstmarginal skulle innebära – 11 000–12 000 i genomsnitt för en vanlig familj. Det är ett bra steg framåt. Jag skulle vilja att vi tar detta ytterligare ett steg framåt, nämligen att ge SBAB ett uppdrag att hålla ned bolåneräntorna. Det hade SBAB tidigare, men det togs bort. Jag kände en stark oro när direktivet togs bort, och nu kan vi se konsekvenserna. Jag är övertygad om att det hänger ihop. Ytterst handlar det om konkurrens. Om nästan alla banker håller hög bolåneränta finns inget alternativ att gå till.

Ministerns förslag att det ska bli billigare och enklare att i förtid lösa ut ett bolån är bra. Men det hjälper inte om alla banker håller alldeles för hög bolåneränta. Om SBAB får uppdraget att hålla ned bolåneräntorna får vi se att de andra stora aktörerna sänker sina räntor för att helt enkelt kunna konkurrera. Annars går – helt logiskt – alla kunderna till SBAB.

Ministern har själv ett förslag. Ulla Andersson har flera bra förslag. Jag vill lägga till ytterligare ett förslag, nämligen direktivet till SBAB. Det var inte alls omöjligt tidigare. Vi har haft den politiken. Forskningen visade att en normalfamilj sparade 30 000 kronor per år tack vare att bolåneräntorna hölls ned. Det var inte bara fråga om SBAB:s bolåneräntor utan även de andra bankerna följde med för att kunna konkurrera.

Det finns sätt att komma åt dessa frågor som faktiskt fungerar. Det visar historien. Självklart måste vi anpassa oss efter den tid vi i dag lever i. Ett nytt förslag som har lagts fram är att man som bolånekund inte ska kunna skuldsätta sig upp över öronen. Man ska inte få låna mer än 85 procent av kostnaden. Det kan låta bra, men risken är att folk tar andra lån med ännu högre ränta därför att de inte har kapitalet. Det är ett stort och växande problem som vi måste göra något åt.

Anf. 45 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Innan jag kommer till min fråga till statsrådet kan det vara värt att påminna om att när en statlig bank som SBAB – det har tidigare funnits statliga banker i Sverige – får ett sådant uppdrag som Hillevi Larsson var inne på, har det inneburit att man har sagt till den statliga banken att gå före med lägre räntor, ökad belåning och ökad överbelåning. Det är problemet i Sverige. Har vi en fastighetsbubbla eller inte? Det vet vi inte. Det pågår en intensiv diskussion om detta. Jag tillhör dem som är oroade över den nuvarande situationen.

Receptet att säga till de kreditinstitut som staten har ett inflytande över att vara mer djärva – det är vad det handlar om – och sänka sina priser har erfarenhetsmässigt varit en döbelnsmedicin. Det ska vi inte göra om.

Min fråga till Peter Norman är egentligen grundfrågan. Vi har fyra dominerande banker. Hur ska vi kunna få bättre konkurrens på bankmarknaden? Det är ju lösningen.

Jag håller med debattörerna om att det har visat sig vara förfärligt svårt att få till stånd bättre konkurrens och se till att de mindre bankerna och kreditinstituten kan hävda sig genom konkurrens på ett bättre sätt, för att vi ska få en större mångfald.

Vi har fått en del utländska banker, som Danske Bank. De har kunnat utmana, men de har inte lyckats med sin utmaning av de fyra storbankerna.

Har finansmarknadsministern några bra synpunkter på hur man ska förbättra konkurrensen?

Anf. 46 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Ulla Andersson för interpellationen. Det är alltid roligt att diskutera bankfrågor med Ulla Andersson. Hon har en grundläggande kunskap och insikt och rätt omdöme i de här frågorna. Jag tycker också att vi för det mesta tycker detsamma. Om vi inte gör det så är det om inte på marginalen så oftast om lite mindre viktiga frågor.

Den rapport som vi pratar om nu, som Finansinspektionen tog fram, är en rapport som regeringen har beställt av inspektionen. De rapporterna har inte funnits tidigare under andra regeringar. Det är den här regeringen som vill blottlägga och klarlägga hur det ser ut på marknaden.

Det är väl alldeles utmärkt att Finansinspektionen här visar den enorma vinstpotential som bankerna har på sina bolån. Vi välkomnar det och tycker att det är en bra rapport med bra kvalitet.

Problemet med att låta bankerna visa sina finansieringskostnader har tidigare varit att bankerna har använt olika modeller för detta. Swedbank och SE-banken har gjort det var och en för sig och räknat på lite olika sätt. Nu har inspektionen kommit med ett förslag som förhoppningsvis blir en rikslikare.

Inspektionen har nu för avsikt att träffa bankerna, både var och en för sig men också tillsammans, för att förstå bankerna att låta just den här modellen bli den som man ska använda för att jämföra finansieringskostnaderna. Det tror jag är rätt väg framåt – att försöka hitta en enda modell för att få detta att fungera.

Jag tycker att idén är alldeles utmärkt, men jag tror som sagt inte att reporäntan är bra att utgå från, i och med att den är mer och mer irrelevant för bankernas finansieringskostnader. Det gäller att hitta spetsiga, effektivare och bättre mått än vad vi har haft hittills.

Beträffande SBAB är grundförutsättningarna ungefär så här: De fyra stora bankerna i Sverige har en stor fördel gentemot andra. De har billig inlåning: våra lönekonton, kort och gott. Ni vet säkert själva att man får 0 procent, 1 procent eller ½ procent i ränta på de pengarna. Det är de stora bankernas mycket billiga finansieringskälla.

Den finansieringskällan har inte SBAB i och med att SBAB inte har inlåning över huvud taget eller har jättelite inlåning. När SBAB ska låna ut pengar måste de alltså själva låna upp på marknaden, och den upplåningen är mycket dyrare än vad bankerna kan få genom sin billiga inlåning. Därmed har SBAB svårt att konkurrera på samma villkor som de bankerna.

Vi har satt ett avkastningskrav på SBAB som är mindre än hälften av de kommersiella bankernas avkastningskrav, just för att uppnå det Hillevi Larsson vill, att vara en ordentlig konkurrensspelare på marknaden.

Till skillnad mot föregående regeringar av socialdemokratisk natur har vi nu gett SBAB möjlighet att utveckla sin affär. De bildar nu egna fonder och ska bli en fullsortimentsbank för att möjliggöra att få den inlåning som de fyra storbankerna har och därigenom bli konkurrenskraftig på marknaden.

Det är så man använder SBAB för att idka konkurrens – inte att här i talarstolen eller på regeringsmöten bestämma vilken ränta SBAB ska ha. Det gäller att ge SBAB förutsättningar. Det har inte tidigare regeringar gjort, men det gör den här regeringen.

Anf. 47 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att ni har gett Finansinspektionen det här uppdraget. Det är också något som vi själva har föreslagit, så jag tycker att det är mycket bra. Jag ser också fram emot att de här rapporterna ska komma kontinuerligt.

Jag tycker också att det är bra att regeringen tittar på hur man kan se över kostnaderna för att lösa ett lån i förtid. Jag tror att det är en viktig nyckel för att ge mer makt till bolånekunderna.

Men jag tycker ändå att finansmarknadsministern släpper ett mycket viktigt förslag, nämligen vårt förslag att utgå från reporäntan. Finansmarknadsministern säger att det är irrelevant. Men tittar man historiskt ser man att det inte har varit så irrelevant, utan det har varit en mycket tydlig koppling.

Det finns saker som har hänt – det är jag fullt medveten om. Men genom att utgå från reporäntan tvingar man bankerna att redovisa sina olika påslag. Det blir väldigt enkelt och tydligt för kunden vad man faktiskt förhandlar om, och på så vis får man mer makt att själva ifrågasätta. Blandar man in annat, som hur stora påslag de själva lägger på, tror jag att det blir mycket svårare för kunden att se igenom det hela, och därmed får man mindre makt som enskild bolånekund.

Därför tycker jag att det är viktigt att genom föreskrifter förtydliga för bankerna att det är reporäntan man ska utgå från och därmed erbjuda kunderna sådana bolån. Sedan blir det en förhandling om vilka påslag det

går att lägga på. Det blir också tydligt för bankkunden vad man betalar för.

Jag tror att de 20 000 som har deltagit i bolåneuppropet skulle bli förbaskade om det blev väldigt tydligt att de kanske jobbade två dagar i månaden bara för att banken ska få ihop sin vinst, så att säga. Jag tror att det skulle kunna leda väldigt mycket framåt.

Den andra fråga som jag inte alls hann fram till i mitt förra inlägg handlar om den framförhandlade ränta som många bolånekunder har och som löper under viss tid. Sedan slutar den löpa, bolånekunden är inte medveten om det, och banken underlåter att meddela kunden det. Det gör att man helt plötsligt står där med ännu dyrare bolånekostnader än man har räknat med.

Finansmarknadsministern säger att vi har en lagstiftning som säger att det finns en skyldighet att tydligt redovisa när saker och ting ändras. Men det fungerar ju inte i dag. Inte minst Villaägarnas egen undersökning visar att bankerna är väldigt dåliga på detta. Handelsbanken är sämst. De underlåter i 44 procent av fallen att meddela kunden att de har ändrat räntevillkoren.

Detta är också något som finansmarknadsministern inte har bemött.

Det tredje förslaget, som inte heller har diskuterats här ännu och som jag också hade med, gäller en räntekarta. Jag tror att det skulle vara bra att tvinga bankerna att redovisa för sina kunder hur de lån som de har beviljat den senaste tiden ser ut räntemässigt. Det tror jag skulle kunna underlätta för bolånekunderna.

Jag hade inte med förslaget om SBAB i min interpellation, även om det var med i vår bolånerapport. Visst är det ett viktigt verktyg. Men det finns väldigt mycket mer man måste göra för att öka konkurrensen på bankmarknaden. Det har finansmarknadsministern och jag haft ett antal debatter om.

Det finns en ganska stor skillnad i en viss fråga, och det är frågan om en bankdelningslag, som jag tror är ganska avgörande för bankkonkurrensen. Det debatterar vi inte nu.

Men jag skulle vilja att finansmarknadsministern utvecklade en sak: Varför inte utgå från reporäntan, att åtminstone göra ett försök, för att se om det kan förbättra bolånekundernas möjligheter att förhandla fram bättre lånevillkor och på så vis pressa sina bolånekostnader? Det är absolut inte rimligt som vi har det i dag.

Även om rapporten kommer att skapa en bättre debatt tror jag inte att den kommer att vara tillräcklig för att ge mer makt till de enskilda bolånekunderna på det sätt jag tycker behövs.

Anf. 48 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med Ulla Andersson när det gäller reporäntan. Det är ganska intressant att se hur det är när reporäntan ändras. Det kan gälla små justeringar upp och ned – det har vi sett en hel del på senare år.

Vad händer med bankräntan när reporäntan har sänkts? Jo, då sänks inte bolåneräntan lika mycket som reporäntan sänks. Det blir en förändring, och det dröjer ofta. Först sedan det har varit mycket medieskrivierier om att bankerna ändå får lov att sänka räntan när reporäntan har sänkts, så sänker de stora bankerna lite grann.

Likadant är det när Riksbanken höjer räntan. Då är bankerna desto snabbare att höja bolåneräntan, och då höjer man mer än vad Riksbanken har höjt reporäntan.

Någon form av samband finns det uppenbarligen. Ju mer reporäntan hoppar upp och ned, desto mer växer gapet till vad bolånekunderna får betala. Det är alltså väldigt bra att koppla ihop dessa båda frågor. Det finns ett tydligt samband.

Sedan blev jag inte riktigt klok på vad ministern och framför allt Carl B Hamilton egentligen vill. Å ena sidan är det klagomål på de höga räntorna i bankerna och den bristande konkurrensen. Det är alla överens om att vi måste göra något åt. Finansministern är den som är mest ute i den frågan. Å andra sidan var det tydligen inte bra när SBAB lyckade hålla nere bolåneräntorna. Man gick ju faktiskt före och skapade konkurrens, så att storbankerna följde efter för att inte förlora sina kunder. Det var av någon anledning dåligt, för då belånade folk sig för mycket.

Jag tycker att det är viktigt att bestämma sig för vad man vill. Bevisligen fungerade detta med SBAB. 30 000 sparade en vanlig familj per år. Det talar för sig självt.

Anf. 49 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Man får bestämma sig för vad man vill, sade Hillevi Larsson. Det finns lite målkonflikter här. Vi har ju också ett annat samhällsproblem i den här sektorn, nämligen det så kallade stabilitetsproblemet. Vi är väldigt glada över att de svenska bankerna är så stabila som de är, till skillnad mot bankerna i många andra delar av Europa. Problemet om man låter SBAB blåsa på, eventuellt med någon statlig garanti i ryggen, är att även om räntan möjligen blir lägre får man stabilitetsproblem.

En del är nog lite konfunderade över finansministerns och finansmarknadsministerns diskussion om bankerna. Man tar upp frågan om räntorna och om att det är för dålig konkurrens. Där får ministern gärna svara på min ursprungliga fråga. Man säger att räntan är för hög. Men sedan kommer ministrarna in på att vi måste höja kapitaltäckningskraven, och man har haft en framgångsrik förhandling i Europeiska unionen där man har kunnat ge möjlighet för Sverige att ha högre kapitaltäckningskrav och därmed högre kostnader för de svenska bankerna.

På något sätt finns det väl en målkonflikt här, finansmarknadsministern? Å ena sidan säger man åt bankerna att de ska ha lägre räntor. Å andra sidan bestämmer man att de ska ha högre kapitaltäckningskrav. Jag tror att det senare är viktigt ur stabilitetssynpunkt, så det är min prioritet. Det är det absolut viktigaste, och det enskilt största hemmagjorda hotet mot regeringens ekonomiska politik är att den blåser upp en husprisbubbla som sedan spricker. Det ska vi till varje pris undvika.

Det finns alltså lite målkonflikter här. Det vore intressant att höra om ministern har någon synpunkt på detta.

Anf. 50 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag ska snabbt säga något om reporäntan. Detta kan vi säkert diskutera utanför kammaren. Jag tror att det är oomkullrunkeligt att effekten av reporäntan på bankernas finansiering är mycket mindre i dag än tidigare. Därför är den olämplig som bas. Jag inser och accepterar Ulla Anderssons pedagogiska argument för reporäntan, men låt oss nu se

vad inspektionen kan göra i sin dialog med bankerna. Lyckas man inte med detta får vi från politiskt håll försöka få till en lösning som vi kan tycka är bra och som är enkel för konsumenterna.

Carl B Hamiltons första fråga – bättre konkurrens för bankmarknaden – är vad detta egentligen handlar om. Vi vill inte att regeringen eller finansmarknadsministern bestämmer räntan, utan räntan ska bestämmas på en marknad som fungerar. I dag fungerar det inte tillräckligt bra. Det visar Finansinspektionens rapport.

Å ena sidan ska vi se till att kunden blir bättre i sin kamp eller förhandling mot banken, och i en annan interpellationsdebatt ägnade jag faktiskt ett helt anförande på fyra minuter åt att rabbla upp de åtgärder vi har vidtagit för att stärka kundens ställning. Det räckte inte med fyra minuter, så jag fick faktiskt avbryta den uppräknigen.

Å andra sidan ska vi göra det lättare att byta bank. Där finns det flera frågor som jag har tagit upp. En är att man ska kunna behålla kontonummer när man byter bank för att göra det lättare. En annan är att förbättra just ränteersättningen när man bryter ett bundet bolån. Den tredje frågan tror jag är den som Ulla Andersson är inne på, nämligen vad som gäller när man förlänger ett lån. I dag är lagstiftningen sådan att om man har ett femårslån och sedan glömmer bort att det löper ut – banken påminner inte om det – blir det med automatik ett nytt femårslån. Då sitter man fast med det igen. Har man ett tioårigt banklån, vilket faktiskt förekommer, blir det ett tioårigt nytt lån. Detta är inte rimligt. På departementet tittar vi nu på om vi kan göra något åt detta. Här har man nämligen ett ytterligare sätt att binda in kunden i banken.

Sedan ska vi kräva ytterligare transparens av bankerna. När man tittar på forskning om vad folk faktiskt förstår av finansiell information är det uppenbart att transparensen i dag inte räcker. Ett enkelt exempel är att fem personer köper en lott tillsammans och vinner 2 miljoner kronor. Om de delar lika på vinsten, alltså två miljoner delat med fem, hur mycket får var och en? Den frågan har ställts till ett stort antal vuxna svenskar. Det visar sig att 40 procent svarar fel.

Även om det finns god transparens är den inte mycket värd om kunderna inte förstår vad effekten blir. Ett annat exempel: Om man sätter in 1 000 kronor i en fond som har en fondavgift på 1 ½ procent och som avkastar 6–7 procent är hälften av kapitalet borta efter 40 år. Banken kan vara duktig och skriva ut att fondavgiften är 1 ½ procent, men om kunden inte förstår hur mycket detta gröper ur kapitalet måste man komplettera den informationen med pedagogiska verktyg för kunden. Här kan vi komma mycket längre.

Både jag själv och regeringen arbetar hårt med de här frågorna. Dessutom är opinionsbildningen viktig. Jag är övertygad om att räntekartan i Svenska Dagbladet är alldeles utmärkt, liksom den här debatten. Sådana saker kommer till stånd om man är ute och diskuterar frågan löpande. Därför är det bra att finansministern, undertecknad och andra här i kamraren ofta är ute och diskuterar denna fråga, för det underlättar också för konsumenten.

Anf. 51 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Visst är det bra att Finansinspektionen har dialog med bankerna och att man kvartalsvis ska lägga fram en rapport där man ska

redovisa bankernas upplåningskostnader. Förhoppningsvis kommer man fram till att de ska redovisas på samma sätt.

Visst blir rapporten ett debattämne, vilket kan trycka på utvecklingen, men det kan vara ett stort steg för den enskilda kunden. Finansmarknadsministern talade nyss om hur svårt det kan vara att ta till sig finansiella frågor. Han menade att öppenheten inte är mycket värd om man inte är pedagogisk.

Då säger du också emot dig själv när du säger att det kanske inte är så bra att utgå från reporäntan. Det är ju ganska enkelt att förstå att detta är reporäntan som Riksbanken sätter. Det här är sedan den upplåningskostnad som banken faktiskt har. Sedan är allt det andra annat – det vill säga vinst och så vidare – som man tydligt måste redovisa.

Jag tycker att detta är en viktig poäng. Det ger mer makt till den enskilde i en svår och utsatt situation. Därför tycker jag att detta förslag är väsentligt i hela debatten. Jag tror att det skulle kunna påverka väldigt mycket i de förhållanden man som bolånekund och bank har, och det skulle pressa ned den enskilda bolånetagarens kostnader.

Låt mig ta upp detta med den framförhandlade räntan igen. När man tar ett banklån lyckas man åtminstone ibland förhandla till sig en liten rabatt. Den rabatten brukar man få behålla i två tre år. När denna tid har gått får man ingen information om att rabatten har gått ut. Då ligger man helt plötsligt på en högre ränta utan att ha fått information om det. Helt plötsligt har då hela ens bolånekostnad förändrats. Jag tycker att banken ska vara skyldig att också meddela bolånekunderna att rabatten kommer att försvinna. Det ger kunden ytterligare en möjlighet att återigen ta upp en dialog med banken i god tid innan man sitter där eller när man själv upptäcker det efter några månader för att man har automatiska betalningar på sina bolån. Det finns liksom flera delar i detta.

Jag tackar för svaret, och debatten lär väl fortsätta. Det är bra att vi är överens på en del punkter. I övrigt lär debatten fortsätta. En dag kanske jag får gehör för mitt förslag om reporänta också.

Anf. 52 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag ska svara på en tidigare fråga från Ulla Andersson som jag inte hann med förra gången. Det var om bankerna ska redovisa givna lån till kunderna.

Det här tycker jag är en knepig fråga. Vi kan anta att en kund kommer in till banken, och så har räntan sänkts kraftigt. Säg att den har sänkts med en halv procentenhet! Då visar banken vilka lån man hade för några veckor sedan. Då tycker kunden kanske att det verkar jättebra, men då kanske kunden går miste om en halv procent i och med att räntan har gått ned. Det är alltså inte så enkelt, tror jag, att man kan redovisa gamla lån, utan man måste nog i så fall bygga in det i något paket, så att man kopplar det till ränteutvecklingen. Den här enkla lösningen tror jag inte riktigt på.

Carl B Hamiltons fråga om stabilitet tycker jag förstås är viktig. Jag tror att det vi talar om i dag är att vi ska försöka få en bankmarknad som fungerar som en marknad. Ulla Andersson har rätt i sina siffror om hur lönsamma bankerna har varit i miljarder. Men låt oss omsätta detta i avkastning på eget kapital. Det låter ohyggligt mycket med miljarders miljarder. Men SE-banken hade till exempel 2009 en avkastning på 3,2

procent, och det är ändå bara tre år sedan. Förra året var avkastningen i banksektorn 12 procent på eget kapital. Swedbank har de senaste fem åren haft 8,4 procent. Det är hyfsat höga avkastningar men inte astronomiska avkastningar.

Däremot visar Finansinspektionens rapport att just bolånen är det väldigt hög vinst på. Lösningen på det här är förstås att försöka få in fler banker. Vi har fler banker. Öppnar man en morgontidning ser man att det säkert är 15 banker som ger bolån. I och med kapitaltäckningen nästa år får de fyra stora bankerna extra pålagor, vilket gör konkurrenssituationen för mindre banker mycket bättre. Det hoppas jag kan stärka konsumenternas ställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2011/12:357 om ett år med nya plan- och bygglagen

Anf. 53 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Katarina Köhler har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att syftet med den nya plan- och bygglagen uppnås.

Inledningsvis vill jag påminna om att den nya lagen är resultatet av ett stort antal utredningar ända sedan början av 2000-talet. Samtliga utredningar har i princip konstaterat att de problem som finns på plan- och byggområdet inte egentligen har sin grund i lagens bestämmelser utan i tillämpningen av bestämmelserna men också i andra förhållanden som inte omfattas av regleringen i plan- och bygglagen, såsom finanskriser etcetera.

Samtliga utredningar har dock lämnat förslag på hur bestämmelserna i plan- och bygglagen skulle kunna förtydligas och förenklas i syfte att underlätta tillämpningen.

Regeringen har gått vidare med utredningarnas förslag i två steg. Det första steget togs våren 2007, och det andra steget togs våren 2010 då regeringen föreslog en helt ny plan- och bygglag.

Anledningen till att regeringen föreslog en helt ny lag i stället för ändringar i den befintliga lagen var i första hand det stora antal ändringar i lagen som då fanns på regeringens bord, ca 250 stycken.

I hela lagstiftningsprocessen fanns det ett stort engagemang från alla berörda, och som så ofta i denna typ av processer har det funnits många olika åsikter om hur bestämmelserna bör utformas.

Utöver syftet att underlätta tillämpningen av bestämmelserna i lagen var regeringens huvudsyfte med den nya lagen att förenkla plan- och byggprocesserna samtidigt som kontrollen av byggandet behövde skärpas för att förbättra kvaliteten i byggandet.

I dag har det gått drygt ett år sedan lagens ikraftträdande, och vi kan konstatera att det i många delar ännu är för tidigt att utvärdera om syftena med den nya lagen har uppnåtts. Exempelvis har det ännu knappt hunnit beslutas någon översikts- eller detaljplan med stöd av den nya lagen. Det är också för tidigt att göra en utvärdering av om kvaliteten i byggandet har ökat som en följd av den skärpta kontrollen av byggandet.

För närvarande besöker jag dock ett antal stadsbyggnadskontor för att ta del av deras synpunkter på den nya lagen. De ger både ris och ros.

I enlighet med de nya uppföljningsbestämmelserna har Boverket också nyligen inkommit med synpunkter på tillämpningen av lagen och lämnat förslag på förbättringar.

Med anledning av dessa synpunkter kan jag avslöja att vi just nu bereder ett förslag med förändringar i byggsanktionssystemet i den nya plan- och byggförordningen och att dessa förändringar inom kort kommer att remitteras.

Det kan konstateras att regeringen har ett tydligt fokus på plan- och byggfrågorna. Skälet för detta är enkelt. Smidiga plan- och byggprocesser är av central betydelse för ett ökat bostadsbyggande.

Av detta skäl har regeringen under hösten 2011 också tillsatt två utredningar med anknytning till plan- och bygglagen, den ena i syfte att få en tydligare, effektivare och mer transparent plangenomförandelagstiftning, det vill säga bestämmelserna som reglerar vägen från beslutad detaljplan till färdigt bygge. Den andra utredningen ska kartlägga och analysera effekterna av så kallade kommunala särkrav som många kommuner ställer vid byggandet. Dessa två områden har inte tidigare utretts.

Det pågår också en rad myndighetsuppdrag inom plan- och bygglagsområdet.

Slutligen vill jag poängtera att det är min uppfattning att lagstiftningen på plan- och byggområdet ska ge stöd för effektiva och rättssäkra plan- och byggprocesser. Om detta innebär att ytterligare förändringar behöver göras i regelverket kommer jag att initiera detta.

Anf. 54 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag delar naturligtvis ministerns uppfattning att det är för tidigt att komma med någon fullödig utvärdering efter ett år, framför allt när det gäller översiktsplanerna och detaljplanerna.

Men att jag valde att redan efter ett år ställa frågor till ministern har faktiskt att göra med att det finns många andra svagheter i den nya plan- och bygglagen. Det har fått och får stora konsekvenser för en del, både företagare och privatpersoner. Därför tycker jag att det är viktigt. Även om vi inte kan säga att vi stämmer i bäcken vill jag i alla fall ta upp en del frågor redan nu i dag, efter ett år.

Det är gott att regeringen nu ser över de mest kritiska delarna, framför allt när det gäller sanktionsavgifterna, som faktiskt blev en katastrof och har fått förödande konsekvenser. Det är olyckligt att man på grund av tidspress inte hann vara så noggrann. En sakkunnig sade senast i dag att man inte hann göra jobbet så noggrant som man borde ha gjort. Man tyckte också att man inte fick feedback från remissinstanserna, och därför fanns det saker som slank igenom.

Men det är klart att en regering inför en ny lagstiftning måste vara noggrann – det som har hänt med reglerna om sanktionsavgifter får bara inte hända. Men nu är det gjort. Nu ser ni över det här, och det är bra.

Syftet med den här lagen var att förenkla och att underlätta för alla inblandade parter. Då har jag några funderingar. Bostadsministern sade att man kommer att sätta två nya utredningar i sjön. Då börjar jag med några frågor som kan tyckas små.

I den nya lagen sade man att handläggningen av bygglovsärenden ska vara klar inom tio veckor. Innan den nya plan- och bygglagen kom var det ganska många kommuner som klarade bygglovsärenden på mindre tid än tio veckor.

I dag är det många kommuner som säger att de ligger flera veckor över de här tio. Det har alltså blivit tvärtom. Tjänstemännen på kommunerna säger att de här ärendena i dag tar mellan 30 och 50 procent mer tid i anspråk än tidigare. Och det är väldigt allvarligt, om jag går tillbaka till syftet, att det ska vara enkelt och underlätta.

Man måste anställa fler handläggare på kommunerna för att klara uppdraget. Många kommuner säger att de har för dålig kunskap om nya lagen. Framför allt finns det tydligen utrymme för tolkningar som gör att tillämpningen av lagen blir både olika och osäker.

I dag har Boverket, bland annat, om jag har förstått det rätt, utbildningar som man ger, men det känns som att det är lite sent.

I lagen pratar man också om kontrollansvariga. I dag finns det ungefär 1 100 kontrollansvariga som är certifierade, och det behövs 8 000. Det är klart att sådana här saker riskerar att försena och till och med kanske stoppa byggnationer. Ekonomiska förluster och stor tidsspillan är i alla fall någonting som det säkert blir av detta.

Anf. 55 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Vi har, som sagt, en omfattande ny lagstiftning som det tog sju åtta år att ta fram. Det var 250 ändringsförslag på regeringens bord. Vi har fått en i många stycken tydligare lagstiftning och ett modernare språkbruk. Vi har fått en plan- och byggprocess som har många fördelar.

Det finns två problem. Det ena är en inkörningsperiod som det alltid finns med ny lagstiftning när det gäller att tolka de nya möjligheterna, de nya bestämmelserna, och att utveckla en praxis. Det gäller att lära sig att hantera lagen. Den utbildningsaktivitet som vi genomfört har varit mycket ambitiös och pågått under en längre tid just för att man ska komma i gång med den nya lagen på bästa möjliga sätt. Som alla vet gäller det att sedan i praktiken också börja jobba med och praktisera bestämmelserna. När det gäller den delen tror jag att vi ganska snabbt kommer över svårigheterna.

Det andra är att man identifierat de direkta problem som har funnits. Ett sådant har varit sanktionsbestämmelserna. Därför gör vi snabbt en översyn av dem och kommer att skicka ett nytt förslag på remiss. Problemet har delvis varit att man tillämpat de bestämmelser som togs fram på ett sätt som inte var avsett. Vi kanske inte fullt ut förutsåg alla delar, och vi fick inte heller de reaktioner som vi räknade med att få under remissomgången av materialet, vilket kunde ha förhindrat sådant som inte blev bra. Det visar på vikten av ett välfungerande remissystem och att de olika aktörerna tar sitt ansvar och är med och hjälper till i remissarbetet. Jag hoppas att vi får bättre respons på vårt remissarbete när vi kommer med de nya förslagen.

Socialdemokraternas linje har varit – åtminstone om man får tolka Veronica Palms artiklar under valrörelsen – att tillsätta en ny parlamentarisk utredning och se över hela lagstiftningen. Det tror jag inte är lösningen, för det skulle försena dessa frågor i många år framåt. Det handlar

om, precis som regeringen nu gör, att försöka rätta till det som vi upptäcker inte fungerar bra genom att gå in med kompletterande utredningar på de områden som Plan- och bygglagskommittén en gång i tiden inte fullt ut genomförde.

Låt mig som exempel ta kap. 6 i plan- och bygglagen, som man inte hann jobba igenom. Där har vi en särskild utredning som tittar på plan genomförandeprocessen. Man går in och tittar bland annat på tekniska särkrav på kommunnivå, och man jobbar även på andra sätt med att få plansystemet att fungera bättre. Jag vill påstå att planfrågorna i Sverige varit försummade under kanske en tjugoårsperiod. Nu försöker vi reparera det med den nya plan- och bygglagen som grund, men också med de ytterligare aktiviteter vi genomför. Det gäller även sådant som vi senare upptäcker inte fungerar bra.

Regeringen jobbar resolut för att få planprocessen att fungera bättre. Steg för steg går vi mot en bättre fungerande planprocess, men det tar tid att utreda, genomföra och sedan börja tillämpa de olika delarna. När vi om några år ser tillbaka på detta kommer vi att kunna konstatera att det hände mycket på planområdet, att det hände många goda saker som betydtt mycket för den långsiktiga bostadsutvecklingen i Sverige.

Anf. 56 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Låt mig säga att alla partier välkomnade en ny lagstiftning. Från Socialdemokraterna hade vi synpunkter på att det gick för fort och att det fanns saker som var alltför slarvigt gjorda. För knappt ett år sedan kom ytterligare en ändring, innan lagen slogs fast. Visst behöver vi en ny lagstiftning, men när det gäller så pass komplexa frågor borde man kanske ha tagit lite mer tid på sig för att få det att fungera ordentligt.

Jag talade för ett par veckor sedan med en tjänsteman på ett byggnadskontor. Eftersom jag sitter i civilutskottet frågade han mig: Varför lade ni in den nya informationsregeln vid bygglovsförfarandet? Jag förstod inte vad han menade, och han förklarade: När någon har fått beviljat ett bygglov, var det än ligger, ska alla fastighetsägare som har gräns till den fastigheten informeras. Det som har hänt, fortsatte han, är att jag sitter timvis i telefon för att förklara för människor som ringer om den informationen. Antingen tycker de inte att personen i fråga ska få bygga, eller så har de andra synpunkter. Och han fortsatte: Det enda jag kan göra är att sitta och säga att de inte har någonting att säga till om, att vi bara informerar om bygget. I nio fall av tio blir folk ilska och vill veta varför man informerar om de ändå inte har någonting att säga till om.

Det är en sådan liten regel där man kan fundera över varför den finns. Det är bra med information, men är det nödvändigt i alla lägen? Det kanske är en petitess, men det tar arbetstid från tjänstemännen på kommunerna.

Det finns mycket att säga om den nya plan- och bygglagen. Länsstyrelsernas roll kan man också ha funderingar på. Länsstyrelserna är i dag både rådgivande och kontrollerande, och i vissa fall även beslutande. Framför allt klagar man från storstäder, turistområden och glesbygd på vissa delar av PBL och menar att där finns utrymme för tolkningar. Det gör att tillämpningen blir olika, att länsstyrelserna i olika delar av landet har olika tillämpning, och det skapar irritation och frustration.

Främst kanske det handlar om frågor som rör strandskydd och sådant, att det inte finns ett regelverk som är enkelt att följa. När det gällde strandskyddet sade regeringen att hanteringen av det skulle ändras och underlättas, men det har bara blivit ännu svårare. Jag är den första att skriva under på att vi ska ha hårda restriktioner när det gäller strandskyddet, men i min hemkommun Skellefteå har vi 1 500 sjöar och fem älvar som rinner ut i havet. Vi har mycket plats, vilket borde ge stora möjligheter att utveckla kommunen, liksom samhällena och byarna runt omkring, men det är tvärstopp.

Anf. 57 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Katarina Köhler frågar mig om strandskyddet. Låt mig föreslå att hon ställer en interpellation till miljöministern, som har ansvar för strandskyddslagstiftningen. Jag kan dock berätta att vi just nu jobbar med att öka informationen via länsstyrelserna och Boverket beträffande hur de nya strandskyddsbestämmelserna ska hanteras. Vi tittar också på hur lagstiftningen kan utvecklas. Här finns mer att göra, det håller jag med om. Det gäller att skapa klarhet i hur den nya lagen ska kunna användas på bästa möjliga sätt. Det yttersta ansvaret för strandskyddslagstiftningen ligger dock på miljöministern.

Länsstyrelsernas roll är viktig både för att väga ihop olika intressen och för att se till att vi får en rättssäker och bra prövning av detaljplaner och bygglov. Vi vet att handläggningstiderna är olika. De är alldeles för långa på många håll. Vi för en ständig dialog med länsstyrelserna. Vi har ställt frågor till dem kollektivt: Vad gör ni för att förkorta tiderna? Vilka är problemen ni brottas med?

Vi tar också upp handläggningstiderna i de enskilda myndighetsdialogerna och tittar på hur vi ytterligare kan förbättra länsstyrelsernas möjligheter att korta dem. Länsstyrelserna har dessutom all anledning att lära av varandra, för det finns de som ligger långt framme och de som ligger sämre till. Det är alltså en fråga vi har fokus på.

När det gäller den informationsregel som Katarina Köhler tog upp vill jag informera om att det tidigare var problem med att bygglov kunde överklagas, till och med långt efter det att bygget startat. Det fanns ingen tydlighet i lagstiftningen om när ett bygglov vann laga kraft. Det införde vi. För att man ska veta när ett bygglov vinner laga kraft måste man tala om det för de människor som är berörda av bygglovet, det vill säga grannarna. Därför har informationsskyldigheten införts.

Av rättssäkerhetsskäl måste man informera, exempelvis per brev, dem som är grannar om att nu har bygglovet trätt i kraft. De som är berörda har även tidigare, när bygglovet skulle prövas, fått information och en förfrågan. De har därför redan i ett tidigare stadium haft möjlighet att framföra sina synpunkter. Nu får de information om att bygglovet trätt i kraft. Då är det juridiskt bindande och kan inte längre överklagas, vilket är oerhört viktigt för att få rättssäkerhet och slippa det som vi hade tidigare. Tidigare hade man i många fall till och med hunnit påbörja bygget för att sedan dras in i rättsprocesser som var oerhört svårförutsägbara, fördröjde projekten och skapade mycket huvudbry.

I dag har vi en mycket bättre ordning. Sedan kan man diskutera om vissa administrativa processer kan bli bättre. Här kanske även kommu-

nera ibland kan vara lite mer uppfinningsrika. Tyvärr styrs det av vissa formella juridiska krav.

Jag vill påstå att sammantaget har vi ett arbete på gång som gör att vi kommer att få mycket smidigare plan- och byggprocesser även om vi inte bygger Rom på en dag i detta avseende.

Anf. 58 KATARINA KÖHLER (S):

Fru talman! Jag måste ställa en fråga innan vi avslutar debatten. Ligger de problem som jag anser finns och har tagit upp här i den första av de utredningar som ministern anger i sitt svar till mig? Kommer ni att ta upp de frågorna, eller är det något annat?

Ni ska göra en särskild kartläggning om de kommunala särreglerna och hur de slår. Om jag fick bestämma tycker jag att det finns viktigare saker att göra. Jag kan inte tänka mig att de kommunala särregler som byggbranschen och bostadsministern ofta talar om är av den digniteten att de skulle ha en betydelse för byggandet i Sverige.

När man talar om kommunala särregler kan det handla om hur ledningar för vatten och avlopp ska gå. Det handlar oftast framför allt om vilken uppvärmning man ska ha i husen. Hur det skulle kunna påverka byggherrarnas vilja att bygga i en kommun har jag jättesvårt att förstå.

Jag kan inte se annat än att det är ett väldigt litet problem på väldigt få ställen. Det finns saker som är mycket viktigare att göra.

Anf. 59 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Flera av de frågor som Katarina Köhler har tagit upp finns i olika arbeten vi bedriver i Regeringskansliet. En del av frågorna, som exempelvis detta med informationsskyldigheten efter att ett bygglov trätt i laga kraft, är ett följd av att man måste hitta ett rättssäkert sätt att informera om: Nu har det trätt i kraft.

Om man av juridiska skäl kan garantera att det kan ske exempelvis via elektroniska medier i framtiden kan man underlätta processen. Men då är vi inne på att få de juridiska experterna att godkänna att en hemsidesinformation är lika rättssäker som ett brev. Där är vi inte ännu. Visst kan vi jobba med att förenkla processerna. Men det finns skäl till varför man måste använda den mer formella meddelandevägen.

Jag vill också kommentera detta med de tekniska särkraven. Det som menas är när kommuner exempelvis sätter upp högre ambitioner om tillgänglighet, energi och säkerhet på olika sätt utöver vad Boverkets byggnormer innebär. Det innebär att byggbolag som har byggt ett hus i en kommun inte kan bygga det i nästa kommun.

Det gör det svårt att upprepa sig och ta med sig erfarenheter, byggprocesser och lösningar som man har lärt sig på ett ställe till nästa ställe. Därmed utvecklar man inte den industriella produktionsförmågan, och det driver kostnader.

När man bygger allt industriellt är det upprepningen och lärdomen från det tidigare som man tar med sig till det nya som pressar kostnader och tvingar fram nya lösningar och effektivare processer. Det är vad som förhindras.

Hur omfattande detta är, vilket problem det i praktiken innebär och vad vi gör åt det är vad utredaren tittar på. Men att problemet finns där är sant.

Många av de frågor som vi har diskuterat här i dag kommer säkert att få sin klarhet med tiden. Men det handlar också om att inse att man inte kan göra alla processer enkla om man samtidigt också ska ha rättssäkra processer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.03 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

17 § Svar på interpellation 2011/12:336 om fortsatt subventionering av kärnkraften

Anf. 60 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Lise Nordin har frågat mig om jag avser att pröva giltigheten i beslutet att tillåta ny kärnkraft när villkoret för dess existens, borttagande av kärnkraftssubventioner, enligt Nordin inte uppfylls.

Regeringen står fast vid energiöverenskommelsen som slöts 2009 och som därefter bekräftats av Sveriges riksdag. Den lägger grunden för en långsiktig och hållbar energipolitik. I skrivelsen till riksdagen konstaterar regeringen att lagstiftning som förbjuder riksdagen att fatta beslut om subventionering av kärnkraften är principiellt tveksam, kan ifrågasättas på konstitutionell grund och därför inte bör införas.

Innebörden av regeringens politik är bland annat att om någon vill investera i ny kärnkraft är detta ett beslut för marknadens aktörer att själva fatta och finansiera utifrån de krav och ramar regeringen har satt. Det är inte vår avsikt att införa några direkta eller indirekta subventioner till ny kärnkraft i Sverige.

Riksdagen har också beslutat att kärnkraftsföretagen ska åläggas ett obegränsat skadeståndsansvar. Det innebär att bolagets samlade tillgångar kan tas i anspråk om det skulle behövas för att kunna betala ut skadeståndsansättning i samband med en radiologisk olycka. Sverige ställer dessutom mer långtgående krav på kärnkraftsföretagen än vad det gemensamma europeiska energiregelverket, Pariskonventionen, kräver.

I den skrivelse som regeringen lämnat till riksdagen redovisas en genomgång av för kärnkraftsindustrin relevanta regelverk. Detta görs i syfte att säkerställa att kärnkraften inte mottar vare sig direkta eller indirekta statliga subventioner. Genomgången visar att aktuella regler ligger i linje med energiöverenskommelsens principer och riksdagsbeslutet om förutsättningarna för nya kärnkraftsreaktorer, ett riksdagsbeslut som bland annat innebär att eventuella nya reaktorer ska stå på egna ben och

att statligt stöd för kärnkraft, i form av direkta och indirekta subventioner, inte kommer att kunna påräknas. Slutsatsen av det omfattande arbetet är att alliansregeringens energiöverenskommelse även på detta område innebär att Sverige har en långsiktig energipolitik med tydliga villkor. Dessa villkor är lika tydliga efter regeringens granskning.

Anf. 61 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Jag hör att energiminister Anna-Karin Hatt inte ser något problem i att villkoret för energiöverenskommelsen nu inte uppfylls. Regeringen Reinfeldt och energiministern tycks inte heller vilja kännas vid det villkor som ställdes 2011 när regeringen beslutade att tillåta ny kärnkraft. Det var ett villkor från ett enigt näringsutskott om att regeringen i fråga om statligt stöd till kärnkraft skulle "återkomma till riksdagen med förslag om lagstiftning eller andra åtgärder med innebörden att direkta eller indirekta statliga subventioner inte kan påräknas".

Här finns inget utrymme för tolkningen att det inte finns några subventioner. Det var ett mycket tydligt uppdrag till regeringen att avskaffa kärnkraftssubventionerna. Därför är det mycket förvånande att regeringen efter två års väntan nu ger beskedet att man inte anser att det finns några subventioner och att man därför inte kommer att göra någonting alls åt det uppdrag man fått.

Vi vet att regeringspartierna är oense i frågan om kärnkraftssubventioner. Både folkpartister och centerpartister vet att det inte byggs någon ny kärnkraft om man kräver ett fullt skadeståndsansvar där kärnkraftsägarna tvingas betala den fulla kostnaden ifall det sker en olycka. Det tycks i den frågan som att Centerpartiet efter två års överläggningar, som jag gissar var ganska tuffa, blev överkörda i den här frågan. Man bestämmer sig nu för att inte göra något åt de kärnkraftssubventioner som finns.

Anna-Karin Hatt säger i interpellationssvaret att det är principiellt tveksamt att införa en lagstiftning som förbjuder kärnkraftssubventioner. Men det är inte svårare än att man avskaffar de subventioner som finns. Det behövs ingen lagstiftning som förbjuder kärnkraftssubventioner.

Regeringen försöker också gömma sig bakom Pariskonventionen, som mycket riktigt inte sätter något tak utan bara ett golv för kärnkraftsägarnas skadeståndsansvar. Pariskonventionen ger stora möjligheter för Sverige, om vi så vill, att leva upp till det tidigare villkoret, att kärnkraften inte ska ges några statliga subventioner.

Det är svårt att ta regeringens skrivelse på allvar. Regeringen säger att det inte finns några subventioner, men bryr sig inte ens om att definiera vad en kärnkraftssubvention är. Enligt OECD:s definition, som kanske är den mest vedertagna, är en subvention ett resultat av en handling från staten som innebär en fördel för konsumenter eller producenter i syfte att öka deras intäkter eller minska deras kostnader.

Den troligen största subventionen rent ekonomiskt är det begränsade försäkringsansvaret för kärnkraftsägarna. Med regeringens politik behöver kärnkraftsägarna bara betala skadestånd upp till 11 miljarder kronor om en olycka skulle ske. Miljöpartiet menar tvärtom att inriktningen måste vara att kärnkraftsägaren vid en olycka ska betala den fulla kostnaden.

Det regeringen envisas med att kalla ett obegränsat skadeståndsansvar är i realiteten mycket begränsat, eftersom kärnkraftsägarna bara åläggs en finansiell säkerhet om 11 miljarder kronor. Det är bara så mycket som kärnkraftsägarna behöver ha i sin plånbok ifall det sker en olycka. Resten av kostnaderna får betalas av skattebetalarna.

Det begränsade skadeståndsansvaret pekats ut som en subvention även av Naturvårdsverket. I den rapport som Naturvårdsverket släppte i januari i år anges det begränsade försäkringsansvaret för kärnkraften som en subvention.

Vilken definition använder regeringen när man säger att det inte finns några subventioner? Enligt alla gängse definitioner och även Naturvårdsverket sker det en subventionering av kärnkraften i dag.

Anf. 62 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Svensk energipolitik är långsiktig och hållbar. Överenskommelsen mellan de fyra allianspartierna var den första i sitt slag i svensk politik när den 2009 klubbades av riksdagen. Den handlar inte bara om energiproduktion, utan även om klimat, hållbarhet, de svenska jobben, de svenska företagen och den svenska välfärden. En långsiktig energipolitik är en politik för hela samhället, inte bara för de enstaka energislagen.

När energipolitiken klubbades fick regeringen i uppdrag att återkomma i frågan om kärnkraftssubventioner, och det har den nu gjort. Vi är tydliga med att ny kärnkraft ska stå på egna ben och därför kommer att byggas när och om det är ekonomiskt lönsamt.

Att Miljöpartiet inte är nöjt med svaret är inte precis någon överraskning. Det är ett parti som allra helst vill stänga ned all kärnkraft med omedelbar verkan och vill ha ett regelverk som går utöver det som kan uppfattas som statliga subventioner. Kritiken är att förvänta från ett parti som ser denna energikälla, som genom årtionden har försett Sverige med en stabil energiförsörjning till låga priser, bara som ett hot.

Men om Miljöpartiet vill diskutera potentiella kostnader borde de också vara beredda att vara öppna kring den välfärd, de skatteinkomster och den möjlighet att forska och utveckla nya förnybara energikällor, som nu växer fram i rasande fart, som kärnkraften har gett. Miljöpartiet väljer att mörka kärnkraftens betydelse för det välstånd som vi i dag har i Sverige. Väljer ni att räkna potentiella kostnader som en subvention? Visa då även vilka skatteinkomster som en säker, trygg och klimatsmart energiproduktion har gett Sverige genom att elintensiva företag har valt att etablera sig här! Det handlar om arbetstillfällen som har skapats och välfärd som har byggts. Att debattera som Lise Nordin gör i denna interpellationsdebatt blir annars oärligt.

Anf. 63 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Miljöpartiet vill ha obegränsat skadeståndsansvar för kärnkraftverken. Man kan undra om det ska gälla även befintliga kärnkraftverk. Om det skulle gå igenom skulle de kärnkraftverken förmodligen stänga ned i morgon. Vad händer då?

I Japan ökar man utsläppen av fossila bränslen. Det är mer än Sveriges totala utsläpp. Vilken snabb fix vill Miljöpartiet ha?

Tyskland kommer också att bygga många fossilkraftverk vid sidan av det förnybara.

Det förnybara byggs ut i en hisklig fart i Sverige. Det gör inte kärnkraften.

Anf. 64 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det är ingen slump att energiöverenskommelsen ser ut som den gör. Det är ingen slump att riksdagens beslut om den gällande energipolitiken ser ut som den gör. Vi är tydliga med att eventuell ny kärnkraft i Sverige ska stå på egna ben och klara sig utan vare sig direkta eller indirekta statliga subventioner.

Det är därför regeringen har tagit genomgången av allt befintligt regelverk på stort allvar. Man har gått igenom alla sektorer, politikområden och departement där det skulle kunna finnas några dolda eller öppna direkta eller indirekta subventioner eller något som skulle ge kärnkraften en positiv särbehandling.

Den övergripande slutsatsen i skrivelsen är att det i dagsläget inte finns något regelverk som ger kärnkraften en positiv särbehandling jämfört med övriga kraftslag. Det är bakgrunden till att regeringen inte föreslår att någon lagstiftning ska ändras. Om det i dagsläget inte finns några lagar som ger kärnkraften en särställning finns det ju inte heller något att avskaffa – det faller på sin egen orimlighet att argumentera på det sättet.

Om vi tittar på vad regeringen har gjort är det tydligt att vi på ett antal områden har skärpt de krav som vi ställer på dem som driver kärnkraft i Sverige. Vi har fyrfaldigat det belopp som kärnkraftsbolagen måste garantera om det skulle hända en olycka. Tidigare var det 3 miljarder; det höjer vi till 11 miljarder. Det ligger i botten. Förutom de 11 miljarder kronor som varje enskild kärnkraftsägare måste garantera har vi säkerställt att det är i driftsbolagen, alltså i de bolag där kärnkraften drivs, som sakförsäkringarna ska finnas. Det gör att vi får ytterligare 15–20 miljarder tillgängliga vid en eventuell olycka. På toppen av det har vi infört ett obegränsat skadeståndsansvar, vilket innebär att så länge det finns ett värde kvar i det bolag som äger och driver reaktorn kan vi fortsätta att mäta ut för att täcka de kostnader som skulle kunna uppstå i samband med en olycka.

Detta innebär sammantaget att Sverige har högre krav än de flesta andra länder och betydligt högre krav än vad Pariskonventionen kräver.

Regeringen har också säkerställt att industrin ska betala statens kostnader för hanteringen av allehanda tillståndsärenden som rör kärnkraften. Vi har säkerställt att industrin finansierar alla nuvarande och framtida kostnader som rör hantering och slutförvar av kärnavfallet. Vi har också formulerat principer för forskningsfinansieringen, vilket säkerställer att industrin själv finansierar inte bara sina utvecklingskostnader utan också den forskning som staten behöver för sin myndighetsutövning.

Jag vill också lyfta fram att vi har gått igenom all skattelagstiftning i jakt på lättnader eller andra fördelar som inte är generella och som skulle kunna uppfattas som subventioner. I skrivelsen har vi varit väldigt tydliga med att regeringen inte har för avsikt att framöver bevilja några nya undantag från koncernbidragsreglerna eftersom det skulle kunna innebära en subvention av eventuell ny kärnkraft i Sverige.

Sammantaget innebär detta att regeringen har gjort en gedigen och seriös genomgång av kärnkraftens ekonomiska förutsättningar i Sverige och av hur olika regelverk påverkar lönsamheten. Såvitt jag känner till har ingen annan regering gjort en så omfattande och systematisk genomgång för att så långt som möjligt säkerställa att kärnkraften står på egna ben utan statliga subventioner.

Anf. 65 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Det gläder mig att så många riksdagsledamöter vill delta i den här viktiga debatten om kärnkraftssubventioner. Det handlar ju om framtidens energisystem.

Jag hör att det inte finns någon definition av kärnkraftssubventioner i regeringens behandling. Jag kan inte hålla med energiminister Anna-Karin Hatt om att det är en seriös genomgång när man inte ens kan svara på vilken definition av subventioner man utgår från när man med sådan bestämdhet påstår att det inte finns några kärnkraftssubventioner.

När Naturvårdsverket i år i sin genomgång av miljöskadliga subventioner till och med pekar ut kärnkraftens begränsade försäkringsansvar som en subvention tycker jag att det vore rimligt att regeringen och Anna-Karin Hatt svarar på varför man inte delar Naturvårdsverkets bedömning att kärnkraften i dag subventioneras.

Att energipolitiska talespersoner för både Centerpartiet och Moderaterna i den här debatten försöker skrämja oss med vad det skulle innebära om kärnkraften avvecklas kan jag bara tolka som ett hot om att om inte staten fortsätter att ge kärnkraften ekonomiskt stöd kommer den inte att kunna finnas kvar. Då ställs vi inför frågan vad som är framtidens energisystem. Miljöpartiets besked är mycket tydligt: Den billigaste och mest miljövänliga och konkurrenskraftiga energin för framtiden är 100 procent förnybar energi.

Precis som Anna-Karin Hatt har redogjort för behöver kärnkraftsägarna, med regeringens politik, ha en finansiell säkerhet på endast 11 miljarder kronor. Det är en droppe i havet jämfört med vad en kärnkraftsolycka kostar. Strålskyddsinstitutet säger att olyckan i Tjernobyl bedöms ha kostat minst 1 000 miljarder kronor. Olyckan i Fukushima kommer att kosta mycket mer än 1 000 miljarder kronor; hur mycket vet vi ännu inte. Dessa båda olyckor visar att kostnaden för en kärnkraftsolycka blir minst 100 gånger högre än det finansiella krav som regeringen ställer på kärnkraftsägarna i Sverige.

Den enda slutsats jag kan dra är att det är svenska folket och skattebetalarna som agerar försäkringsbolag om en olycka motsvarande Fukushima skulle ske i Sverige. Jag tror inte att svenska folket vill vara försäkringsbolag åt kärnkraften.

Anna-Karin Hatt säger i sitt svar att samtliga tillgångar i bolaget ställs till förfogande om det sker en olycka. Det hon inte säger tydligt är att det bara är dotterbolagets tillgångar som ställs till förfogande. Det är inte mycket mer än det krav man ställer. Med regeringens besked kräver man alltså inte att hela koncernens ekonomiska resurser ställs till förfogande. Ett sådant ansvarsgenombrott anser Miljöpartiet är fullständigt nödvändigt om man ska tvinga kärnkraftsägarna att stå för den fulla kostnaden om det sker en olycka.

Av de ca 400 kärnkraftsreaktorer som finns i världen i dag har inte en enda byggts utan statligt stöd, enligt bland annat finansanalytikerna i Citigroup. Bara i EU har kärntekniken mellan 1970 och 2004 subventionerats med minst 70 miljarder euro i officiella subventioner, enligt EU-kommissionens egna siffror.

Mycket tyder på att det är ekonomiskt olönsamt att bygga ny kärnkraft om den inte ges ett ekonomiskt stöd och en subvention genom att inte krävas på ett fullt skadeståndsansvar.

Anna-Karin Hatt säger som svar på min fråga att regeringens villkor är tydliga. Jag tror att regeringen är den enda som gör bedömningen att villkoren är tydliga. När kärnkraftsägarna bara är skyldiga att betala 11 miljarder kronor medan en olycka kan kosta minst 1 000 miljarder väcks frågan vem som betalar mellanskillnaden. Min fråga till Anna-Karin Hatt är därför: Vem betalar om en olycka motsvarande Fukushima sker i Sverige?

Anf. 66 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Fru talman! Lise Nordin visar återigen att Miljöpartiet inte är ett parti som ser till hela samhället och tar ansvar för hela samhället, utan ett parti som bara ser till det enskilda energislaget.

Mina frågor till Lise Nordin i mitt första inlägg var: Har Miljöpartiet funderat på om kärnkraften har bidragit till den tillväxt som vi har haft i Sverige de senaste 30 åren? Har ni funderat över om det har skapats arbetstillfällen? Har ni funderat över om det har skapats skatteinkomster? Har ni över huvud taget funderat över om det är de företag och arbetstillfällen som har funnits i Sverige de senaste 30 åren som har gett forskarna, universiteten och regeringen möjlighet att satsa på förnybar energi?

Just nu har vi en ekonomi i Sverige som tillåter att man investerar kraftigt i förnybar energi. Det växer ständigt. Men, som Helena Lindahl också nämnde, om vi skulle avveckla kärnkraften i dag skulle inte Miljöpartiet och Lise Nordin få fortsätta att se en grön tillväxt. Det skulle inte bli någon tillväxt i Sverige. Jag tycker att det är mycket oärligt av Miljöpartiet att ständigt vägra att se att det har funnits en ekonomisk tillväxt de senaste 30 åren som har kommit till på grund av att vi har haft en säker energiförsörjning.

Det är självfallet energibolagen som äger kärnkraften som ska betala för kärnkraftssäkerheten. De ska stå på egna ben. Energiöverenskommelsen är solklar på det här området. Det finns ingen oenighet inom de fyra regeringspartierna. Det ska inte finnas några statliga subventioner. Kärnkraften ska stå på egna ben. Först av allt kommer kärnkraftssäkerheten, men kärnkraften har haft en betydande påverkan på den positiva utveckling som vi har haft i Sverige.

Anf. 67 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Miljöpartiet är emot kärnkraft, men det blir lite konstigt när det ska bädda in detta i resonemangen om vad en subvention är. Det som fick mig på fötter var att Lise Nordin sade att OECD skulle ha en allmänt accepterad definition. Det är möjligt att den är allmänt accepterad i vissa sammanhang, men den definitionen som OECD har och som Lise Nordin läste upp är ju snävare än den som Anna-Karin Hatt hade. Skulle vi gå på OECD:s linje skulle det naturligt-

vis vara lättare att statligt stödja kärnkraften än vad det skulle vara med den definition som energiministern hade här med direkta eller indirekta subventioner.

Det som jag tycker är besvärligt med Miljöpartiets politik är att om man kommer in på att vi seriöst ska diskutera den energipolitiska framtiden i Sverige glider Miljöpartiet förbi genom att säga att det billigaste alternativet och det som kommer att finnas är förnybara energikällor. Men vi får aldrig se beräkningarna av hur detta uppstår. Om det billigaste vore det som Lise Nordin föreslår skulle ju alla genomföra det. Ingen människa skulle gå in för ett dyrare alternativ. Det är ju bara att ta det. Men anledningen till att man inte gör det är att man inte tror på det eftersom man har räknat på det. Det finns inga konsekvensbeskrivningar av vad det skulle innebära om man bara, som Lise Nordin säger, skulle förlita sig på förnybar energi. Vad innebär det för priset? Vad innebär det för utbudet av energi? Vad innebär det för efterfrågan, långsiktigheten, vindkraftsparkerna och så vidare? Och man ska lägga märke till att det redan i dag finns subventioner till en del av de här förnybara energislaggen.

Jag har följt den här frågan. Jag var en av dem som var med och skrev den här texten som Lise Nordin citerade när jag var ordförande i näringsutskottet. Det som man ständigt återkommer till när man gör beräkningar, som inte är särskilt komplicerade, är att det uppstår ett elunderskott när man börjar stänga ned kärnkraftverken. Då måste man börja importera. Det är möjligt att Lise Nordin vill göra det, men jag vill inte göra det eftersom den importen kommer att vara baserad på fossila bränslen.

Å ena sidan har Miljöpartiet ganska stora krav på att det ska vara garantier om att det inte utgår statliga subventioner, men sedan när det kommer till Miljöpartiets eget alternativ är det otroligt oklart vad det egentligen är annat än att det är vindkraft eller förnybart. Man får aldrig någon riktig klarhet i kärnfrågan i detta, nämligen storleksordningen. Storleken spelar roll. Det är en väldig skillnad på att ha fem sex vindkraftsparker som producerar när det blåser och bioenergi som producerar så länge det inte blir alltför stora konflikter med andra som vill utnyttja skogen i det här fallet.

Det vore väldigt bra för svensk energidebatt om Miljöpartiet kunde ställa motsvarande krav på garantier, beräkningar och precision på sina egna alternativ.

Anf. 68 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! När man pratar om subventioner är det precis som Carl B Hamilton sade, nämligen att det paradoxala verkar vara att regeringen använder sig av en mer långtgående definition än den som Lise Nordin och Miljöpartiet företräder.

Jag redogjorde för att regeringen har gått igenom alla de lagar och regler som finns i Sverige på alla de områden där det skulle kunna finnas någon bestämmelse som gav kärnkraften en positiv särbehandling jämfört med andra energislag. Vi har kommit fram till slutsatsen att så är det inte. Det är i grunden mycket bra. Vi har tydliggjort att den positiva särbehandling som har funnits när regeringen tidigare har meddelat undantag från koncernbidragsreglerna genom koncernbidragsdispenser är en

möjlighet som vi inte har för avsikt att använda framöver. Det är ett mycket viktigt besked.

Om man ska ha en bra debatt tror jag att det är mycket viktigt att vi anstränger oss för att lyssna på varandra i sak. Jag lyssnade mycket noga på det Lise Nordin sade. Hon sade att jag hade sagt att kärnkraftsbolagen bara behöver garantera 11 miljarder. Då måste Lise Nordin ha lyssnat väldigt slarvigt. Jag upprepar det gärna. Jag sade att vi har höjt det belopp som bolagen måste garantera från 3 miljarder till 11 miljarder. Det är fyra gånger högre än vad det var tidigare. Ovanpå det har vi säkerställt att de sakförsäkringar som varje bolag måste ha måste finnas i det ägarbolag som driver reaktorerna så att de finns tillgängliga och gripbara om det skulle hända en olycka. Det ger ytterligare 15–20 miljarder kronor ovanpå de 11 miljarderna. Utöver de här två sakerna, utöver 11 miljarder och dessa 15–20 miljarder, har vi också infört ett obegränsat skadeståndsansvar. Det gör att vi kan ta alla de tillgångar som finns i det ägarbolag som driver reaktorn i anspråk om det, Gud förbjude, skulle inträffa en olycka i Sverige som gör att vi behöver ta resurser i anspråk för att åtgärda de skador som det skulle innebära.

Sedan refererade Lise Nordin till den tyska situationen. När det gäller den summa som bolagen ska garantera, oavsett företagets övriga tillgångar, ställer Sverige högre krav än nästan alla andra länder. Vi ställer mycket högre krav än vad Finland ställer. Vi höjer det som sagt från 3 till 11 miljarder kronor, vilket är nästan en fyrdubbling.

I Sverige finns det dessutom en ordning som gäller för varje enskild tillståndsinnehavare. I Tyskland saknar de motsvarande krav. Där har de en enda gemensam, frivillig pool där reaktorägarna tillsammans har en pool av säkerhet på 25 miljarder kronor. Vi har olika förutsättningar i våra länder. Jag kan bara konstatera att Sverige i det här avseendet ställer högre krav än vad Tyskland gör.

Sedan har Tyskland en annan princip om ansvarsgenombrott i sin aktiebolagslagstiftning. Om jag skulle ta Lise Nordin på orden när hon säger att hon vill ha in ansvarsgenombrott i den svenska aktiebolagslagstiftningen skulle det få mycket stora konsekvenser för hela det svenska näringslivet. Det är en princip som i så fall skulle gälla i all företagsamhet. Det är ingenting som vi kan införa bara för en viss sorts näringsverksamhet i Sverige.

Alliansens energiöverenskommelse är tydlig och fungerar. Den leder till stora investeringar i ny energi varje dag. Faktum är att vi hade all-time-high förra året i energiinvesteringar. 40 miljarder kronor investerades bara under 2011. Det är en ökning med 20 procent. Bara under 2011 installerades 350 nya vindkraftverk i Sverige för att ta enda exempel.

Det är ett bevis för att regeringens energiöverenskommelse fungerar och att energipolitiken ger stabila och tydliga villkor som gör att aktörerna nu investerar starkt i ny energi.

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson Gjörtler (M) och Helena Lindahl (C).

Anf. 69 LISE NORDIN (MP):

Fru talman! Jag konstaterar att det finns representanter för regeringspartierna här som hellre vill ha en allmän debatt om framtidens energi-

system. Det pratar jag väldigt gärna om, men just nu önskar jag att vi kunde prata om den här specifika frågan som handlar om att kärnkraften fortsatt subventioneras i Sverige.

Jag har fortfarande inte fått något svar på vilken definition som regeringen utgår från när man säger att det inte finns några subventioner i Sverige.

Vad har man för underlag som gör att man gör en annan bedömning än Naturvårdsverket som senast i år fastslår i rapporten *Potentiellt miljökadliga subventioner* att det begränsade försäkringsansvaret för kärnkraftsägarna är en subvention?

Jag har heller inte fått något svar på frågan: Vem betalar kostnaden för en olycka motsvarande Fukushima om en sådan skulle ske i Sverige? De summor som Anna-Karin Hatt talar om är väldigt små i relation till de minst 1 000 miljarder kronor som olyckan i Fukushima bedöms kosta.

Att Miljöpartiet engagerar sig i den här frågan om kärnkraftssubventioner beror både på att det är ett svek mot riksdagen och svenska folket att man nu inte uppfyller löftet om att inte ha några subventioner och på att det försämrar förutsättningarna för förnybar energi när man håller kärnkraften under armarna.

Sveriges befintliga kärnkraft är instabil, gammal och osäker. Vi står inför ett vägval. Ska vi satsa på ny kärnkraft eller 100 procent förnybar energi? Branschen behöver få tydliga besked om vem som betalar kostnaden för en olycka.

Sverige har bland de bästa förutsättningarna för ett helt förnybart energisystem. I stället för att skapa bättre förutsättningar för den branschen ger regeringen inga klara besked om vem som betalar kostnaden för en olycka.

Nyligen rapporterades att Sverige är sämst i klassen i EU på solet. Vi bedöms få en halverad utbyggnadstakt av förnybar energi fram till 2020 enligt regeringens egna officiella siffror. Det är uppenbart att det i Sverige finns en bromskloss för utbyggnaden av förnybar energi. Många företag inom förnybar energi flyttar utomlands.

Min fråga till ministern måste bli: Hur ska den förnybara energin få en rättvis chans att konkurrera när regeringen fortsätter att hålla kärnkraften under armarna?

Anf. 70 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Jag var väldigt tydlig gentemot Lise Nordin om att regeringen har gjort en gedigen genomgång och sökt i all lagstiftning och alla regelverk för att se om det finns någon bestämmelse någonstans som ger kärnkraften en positiv särbehandling jämfört med andra energislag. Vi har redovisat till riksdagen att det inte är så. Vi har också redogjort för att vi inte framöver kommer att använda de koncernbidragsdispenser som tidigare regeringar har utnyttjat eftersom det vore en subvention till kärnkraften.

Det vi kan konstatera när vi går igenom till exempel skattelagstiftningen är att genom utformningen av fastighetsskatten och skatten på termisk effekt är kärnkraften tvärtom något hårdare beskattad än övriga energislag. På det kommer att en effekt av energiöverenskommelsen är att vi nu snabbt fasar in mer förnybar energi i det svenska systemet genom elcertifikaten.

Att påstå att den förnybara energin inte växer i Sverige är med förlov sagt ett väldigt knepigt sätt att hantera verkligheten.

För några år sedan när vi antog energiöverenskommelsen satte vi upp målet om att vi till 2020 ska ha 50 procent förnybar energi i Sverige. Det var många som ifrågasatte det och sade: Hur ska det vara möjligt? Kommer vi att kunna nå målet? I dag kan vi konstatera att vi har 49 procent förnybar energi i det svenska energisystemet. Det är en effekt av att Sverige har bra förutsättningar men också att vi har bra styrmedel som tydligt styr utvecklingen mot mer förnybar energi. Det är i grunden väldigt bra och leder till att vi steg för steg kommer närmare ett långsiktigt hållbart samhälle och ett energisystem som blir mer diversifierat och bättre när det gäller att klara vår konkurrenskraft.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2011/12:355 om effekter av peak oil på svensk ekonomi

Anf. 71 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Per Bolund har frågat finansministern om han avser att utreda hur Sveriges ekonomi skulle påverkas vid en kraftig fördyring av oljepriset eller vid periodvis uteblivna oljeleveranser. Per Bolund har också frågat vilka åtgärder finansministern avser att vidta för att minska effekterna på svensk ekonomi av peak oil. Interpellationen har överlämnats till mig.

Världsmarknadspriset på olja har visserligen sjunkit de senaste månaderna men är fortfarande högt och ligger över 100 dollar per fat. Självklart påverkar det ekonomin i många länder, inte minst de som är mest oljeberoende. Samtidigt bidrar höga oljepriser också till att påskynda omställningen mot effektivare teknik och nya bränslen.

Per Bolund refererar till den internationella energimyndigheten IEA och några av dess slutsatser. IEA är den viktigaste oberoende internationella expertorganisationen när det gäller att bedöma oljemarknaden. Tyvärr var Per Bolund väldigt selektiv när han refererade IEA:s slutsatser. IEA tror nämligen inte alls att det kommer att uppstå någon bristsituation inom överskådlig framtid. Den ökande globala efterfrågan tror man kommer att mötas med en kombination av vanlig råolja, utvinning ur oljesand och andra okonventionella fyndigheter och genom att man gör mer flytande drivmedel ur naturgas. IEA bedömer att denna produktionsökning kommer att ske till priser som är ungefär i nivå med dagens. Vår egen svenska expertmyndighet, Statens energimyndighet, gör samma bedömning.

Det innebär dock inte att det inte finns andra skäl, nog så goda, att minska beroendet av olja. Sverige har alltsedan 1970-talets oljekris blivit allt mindre beroende av olja. I dag används olja framför allt som transportbränsle, och det är i den sektorn som de största utmaningarna finns. Det är också här som regeringen har en av sina huvudsakliga långsiktiga prioriteringar, att bryta beroendet av fossila bränslen.

För mig och regeringen ligger fokus på att bryta detta sista oljeberoende och därigenom minska vår energianvändnings miljöpåverkan. Därför vill vi fokusera arbetet och våra resurser på de åtgärderna.

Oavsett var i Sverige vi bor är vi beroende av effektiva transporter. Det viktiga för mig och regeringen är att agera konkret och fortsätta att steg för steg genomföra Alliansens energi- och miljöpolitik så att vi redan 2030 kan ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Det kommer att gynna både svensk ekonomi och svenska jobb.

Anf. 72 PER BOLUND (MP):

Fru talman! I vanliga fall brukar jag tacka för svaret. Det får jag väl för formens skull göra i dag också, men jag tycker tyvärr att det var ett magert svar. Det var inte så mycket att gå på, och jag hade hoppats att regeringen verkligen skulle reflektera över den här problematiken.

Jag riktade min fråga till finansministern eftersom jag anser att det här är en fråga som kan beröra Sveriges ekonomi och även resten av världens ekonomi i grunden. Jag ser det framför allt som en ekonomisk fråga, och därför är jag besviken över att finansministern inte ville svara på den här frågan. Den är egentligen inte ställd om huruvida peak oil finns utan snarare vad som händer med svensk ekonomi om de som diskuterar peak oil visar sig ha rätt.

Den diskussionen skulle jag helst ha velat ha med finansministern, men jag är ändå glad att energiministern har besvarat den här frågan och att regeringen har reagerat.

Min syn på ekonomi och politik över huvud taget är att man gärna får hoppas på det bästa men samtidigt ska planera för det värsta och förbereda sig på att det faktiskt kan bli till och med värre än man tror.

Jag tycker att det är på det sättet man också ska se på peak oil. Det finns de som har studerat de här frågorna mycket, bland annat en forskargrupp vid Uppsala universitet har tittat mycket och länge på oljetillgångar och den förbrukning som vi har i världen, och man hävdar att vi har ett problem i framtiden med att oljereserverna inte kommer att räcka till för att tillfredsställa efterfrågan och att det kommer att lägga en begränsning på ekonomin. Jag tycker att man har ett stort ansvar från regeringens sida att titta ordentligt på den frågan och också fundera på hur man kan minska Sveriges sårbarhet för stigande oljepriser och stor fluktuation i oljepriserna, vilket man diskuterar från de internationella experternas sida. Det tycker jag tyvärr inte att det här svaret från energiministern reflekterar, och det beklagar jag.

Tvärtom signalerar energiministern i sitt svar att den minskade tillgången på lättillgänglig olja som det verkar finnas en bred enighet kring – vi refererade båda två till exempel till den internationella energiorganisationen IEA vars chef Fatih Birol säger att tillgången på lättillgänglig råolja kommer att minska framöver – kommer man att kunna ersätta om man använder sig av tjärsand och andra icke-traditionella oljereserver och fossilgas som ska ge bränsle.

Om regeringen bygger sina energiprognoser på detta tror jag att risken är stor att man invagar sig själv och även svenska folket i en falsk trygghet. Det är svårt att hurra över att man ska använda tjärsand i högre utsträckning än i dag. Men det är också så att det finns många andra bedömare som inte delar uppfattningen att man på ett enkelt sätt kan

ersätta den sjunkande tillgången på lättillgänglig råolja med de alternativa oljereserver som finns i världen.

Det är ett problem som är värt att ta på allvar just i och med att den lättillgängliga fossila råoljan är den resurs som har byggt upp västvärldens ekonomi, som har skapat den industrialiserade ekonomi vi har i dag. Vi vet också alla att oljan är en ändlig resurs. Om man inte lyckas ersätta den resursen med någon annan energiresurs är det mycket som pekar på att vi kommer att få en mycket besvärligare framtid än den resa som vi har gjort fram till den punkt där vi är i dag. Därför tycker jag att regeringen borde ta det här problemet på allvar.

Vi ser också att fakta talar för att vi kanske har en begränsning i produktionen av olja. Ända sedan 2005 har oljeproduktionen i världen varit konstant, trots att efterfrågan har stigit, inte minst från Asiens sida. Antalet oljeproducerande länder minskar nu. Vi har producerande länder som går till att i stället bli oljekonsumenter. Då minskar exportmöjligheterna. Det här kommer att påverka Sverige i högsta grad.

Jag delar energiministerns syn på att vi måste minska oljeberoendet. Det är självklart en av de viktigaste åtgärder vi kan vidta. Men det jag anser är att regeringen inte har insett problemets fulla vidd och att man därför inte har styrmedel som tillräckligt snabbt för Sverige bort från oljeberoendet.

Ett exempel är det mål som energiministern hänvisar till, att Sverige ska ha en fossilt oberoende fordonsflotta till 2030, där ministern eller någon annan i regeringen inte någonsin har lyckats förklara vad det egentligen betyder. Vad innebär en fossiloberoende fordonsflotta?

Anf. 73 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanten för en viktig fråga som har ställts och en viktig interpellationsdebatt. För oss folkpartister, vi i nätverket Gröna Liberaler, har peak oil varit en väldigt aktuell fråga under ganska många år. Vi har diskuterat och vi har försökt analysera det här. Faktum är att när interpellationen ställdes till finansministern hade vi sedan länge bokat ett seminarium med just Kjell Aleklett, som nämns i interpellationen. Han är en världsledande expert. Temat för seminariet var just peak oil och vad det kommer att innebära för oss i Sverige.

Prognosen som Uppsala universitet gjorde för tio år sedan ansågs väldigt pessimistisk, men i dagens ljus anses den för optimistisk. Vi kan säga att vi egentligen har en peak oil-platå just nu. Det är väldigt viktigt att vi tar vara på den perioden. Vi vet att vi är beroende av oljeimport från bland annat Ryssland och att det krävs en stor ökning, lika mycket som tre gånger Nordsjön, om vi ska kunna höja våra intäkter eller öka våra resurser.

Det som är viktigt att vi tar med i bedömningen är att även om vi hittar okonventionella energislag är det ett problem framför allt för urbefolkningen. Då tänker jag speciellt på tjärsand, på både hälsoproblem och miljöstörande problem.

Det jag uppskattar väldigt mycket i ministerns svar är att ministern tar vara på tillfället och verkligen fokuserar på miljöaspekten, för det är ju omställningen och miljöfrågorna som det är mycket viktigt att vi tar in i det här sammanhanget. Ju förr vi kan göra detta dess bättre. Vi måste,

precis som ministern skriver i sitt svar, bryta beroendet av fossila bränslen. Vi måste fortsätta arbeta för, och Sverige har ju tagit initiativ tillsammans med ett tredjeland, att ta bort subventionerna för den fossila användningen.

Men vi måste också, vilket också regeringen har tagit många kraftfulla initiativ till, få till en ökad biogasproduktion. Det är ju så att det gynnar såväl miljö som ekonomi och arbetstillfällena om vi arbetar i den riktningen. Vi vet som sagt att vi har en nådatid nu när vi ett tag till kan använda olja, men vi måste hela tiden fokusera på en värld utan fossil användning. Jag vet att Per Bolund och statsrådet Anna-Karin Hatt är otroligt medvetna om den klimatproblematik som vi har framför oss.

Vår allra största utmaning handlar om transporter, om trafiken och om de tunga transportererna. Där är arbetet nu helt inne på rätt spår när vi talar om både spårbunden trafik och elfordon. Här finns också möjligheter att använda en ny teknik för de tunga transportererna, elfordonstekniken med ledningar i vägbanan. Detta är nödvändigt. Det är den satsning som måste ske nu. Jag uppskattar att ministern fokuserade så pass mycket på det området.

Anf. 74 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Mänsklighetens användning av olja och kol håller på att stöpa om förutsättningarna för liv på vår jord. IEA rapporterade så sent som i november förra året att fönstret för att nå tvågradersmålet nu snabbt håller på att stängas och att världens länder får skynda sig för att vi ska kunna sätta in foten innan dörren stängs.

75 procent av den olja som används i dagsläget kommer från Opecländerna. Det är en region med väldigt speciella geopolitiska förutsättningar som gör att vi varenda dag när vi tankar vid pumpen betalar extra för geopolitiska risker. Det är ett av många exempel på varför det är önskvärt att få en annan ordning. Både miljöskäl och rena geopolitiska skäl gör att det är värt att sträva efter en ordning där vi kan få en mer miljömässigt diversifierad produktion.

Om vi ska kunna bryta beroendet både av olja och av kol måste vi agera snabbt, och vi måste se till att ta ansvar för att det svenska samhället är förberett för den utvecklingen. Vi har haft en väldigt glädjande utveckling i Sverige under många år. Från 1970, när vi hade 80 procent fossilt i samhället som helhet, har vi lyckats halvera vårt oljeberoende. I dagsläget har vi 40 procent fossilt i samhället som helhet.

Den stora utmaning som återstår handlar om att ställa om vår transportsektor och vår fordonsflotta. Det är just därför som regeringen har slagit fast att vi till 2030 behöver ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen, därför att det är där som den stora klimatvinsten kan göras. Det är där som vi kan se till att vi blir mindre sårbara för fluktuationer i världsmarknadspriset.

En rad styrmedel manövrerar ju i riktning mot att göra detta möjligt, styr så att Sverige faktiskt redan i år når upp till EU:s målsättning om 10 procent förnybart i transportererna. Det målet skulle vi nå till 2020. Vi når det redan i år i Sverige. Vi har den generellt verkande koldioxidskatten som är ett fantastiskt bra instrument för att driva ut det fossila och driva fram energieffektivisering.

Regeringen har gjort en lång rad insatser: forskning och utveckling kring andra generationens förnybara bibränslen, kring förnybara transporter, miljöbilspremien, supermiljöbilspremien, demonstrationsprogram för elfordon, skärpt miljöbilsdefinition och utökad skattenedsättning på biodrivmedel. Allt detta leder i rätt riktning och gör att Sverige när det gäller biodrivmedel faktiskt utvecklas snabbare än andra.

Men om vi ska nå hela vägen, klara hela utmaningen – vi ska ha bort 90 procent fossilt i transportsektorn – är det klart att vi kommer att behöva ytterligare styrmedel. Det är därför som jag har aviserat att jag inom kort kommer att tillsätta en utredning som ska få lämna förslag om vad det är för ytterligare styrmedel som behövs för att detta ska vara möjligt.

Så sent som i går var jag i Lysekil och besökte Preemraff där de kunde beskriva hur de har kunnat utveckla sin biodiesel tack vare att regeringen faktiskt har beslutat om en fullständig skattebefrielse för biodiesel, etanol och biogas, en skattebefrielse som jag gärna ser att vi kan förlänga framöver just därför att den spelar roll för att ställa om våra drivmedel i mer förnybar riktning.

Ur regeringens perspektiv handlar problemet om att oljan är fossil. Den är skadlig för vårt klimat. Den bidrar till omfattande miljöpåverkan och innebär också att vi får en otrygg energiförsörjning som utsätter oss för risker. Allt detta är skäl för att minska vårt beroende av olja och se till att ställa om till en fossiloberoende fordonsflotta.

Anf. 75 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Sverige importerar varje år olja för hisnande belopp. Vi anser att det är pengar som kan användas betydligt bättre än att betala för fossila bränslen till de länder som exporterar dem. Till exempel kan vi producera energi här i vårt eget land från biomassa, vind och sol. Det skulle förstärka Sveriges ekonomi i grunden och öka vår energitrygghet och energisäkerhet.

Ministern hänvisar till att vi har minskat vårt oljeberoende sedan 70-talet. Det är bra. Vi svenskar ska vara glada över att vi har gått den vägen. Det är framför allt inom uppvärmningssidan som vi har minskat oljeberoendet. Det ska vi vara medvetna om. Det har tagit oss 40 år att gå från ett stort oljeberoende i uppvärmningssektorn till att ha ett litet oljeberoende.

Den fråga som regeringen och även svenska folket måste ställa sig är om vi har 40 år till på oss innan vi kan avveckla det fossila beroendet i trafiksektorn. Trafiksektorn är nästa stora sektor som vi måste röra oss framåt med. Där är jag inte alls så trygg som ministern är. Ministern säger att hon vill bryta oljeberoendet, men som vi ser det går utvecklingen tyvärr i fel riktning. Vi ser nu hur försäljningen av bilar som drivs med förnybar energiteknik, som kan drivas med rena förnybara bränslen, minskar radikalt i försäljningen. De bilar som ökar i antal är till hundra procent oljeberoende, framför allt dieslbilar – med regeringens miljöpolitik som grund.

Regeringens miljöpolitik leder i det här fallet till ett ökat oljeberoende. Vi får nya generationer av bilar ut på svenska marknaden som inte kan klara sig på annat än fossila bränslen. Det är inte ett recept för framtiden.

Vägtrafiken är redan i dag till drygt 95 procent beroende av olja. Det är ett beroende som är en stor risk för svensk ekonomi. Om vi får en framtid där oljepriset fluktuerar mycket på en hög nivå, om vi får en framtid, som vissa spekulerar om, där vi inte kan räkna med att få leveranser på samma trygga sätt som hittills av olja, där leveranserna fallerar, kommer vi att ha stora problem med att klara vårt samhälle på det stabila sätt som vi har gjort hittills.

Vår lösning är självklart att öka takten i omställningen av energisystemet och av transportsystemet bort från oljan. Den skattebefrielse som Anna-Karin Hatt talar om är något som Miljöpartiet redan har ställt sig bakom. Tyvärr har regeringen inte kommit med de beskeden när det gäller de rena biodrivmedlen. Det är ett icke-besked som tyvärr redan i dag skadar utvecklingen bort från de fossila bränslen. Marknaden vet inte vad som gäller, får inga besked från regeringen och har inget att förhålla sig till, vågar inte göra nödvändiga investeringar. Det är ett problem som inte leder bort från klimatförändringar och de problem som fossila bränslen för med sig eller problemet med att inte vara lika säkra på leveranser av olja i framtiden.

Vi ser redan i dag hur till exempel Kina knyter kontakter med afrikanska länder och länder runt om i världen för att få långsiktiga försäkringar om oljeleveranser. Det här visar för mig att peak oil och begränsningarna i oljetillgångar som Sverige och Europa kan räkna med inte är så säkra som vi har räknat med tidigare. Förutom det vi redan visste om, nämligen att klimatförändringarna är ett stort problem och ett stort hot som måste lösas, har vi också ett energiförsörjningsproblem som vi måste lösa. De två i kombination gör det tydligt för mig att den takt i omställningen vi har i dag inte är tillnärmelsevis tillräcklig.

Jag blir också orolig när energiministern hänvisar till att koldioxidskatten är det viktigaste instrumentet vi har, samtidigt som regeringen har skrivit att man inte tänker använda sig av koldioxidskatten i den fortsatta utvecklingen av att minska oljeberoendet. Det är för mig inte en logisk politik och inte en politik som leder oss bort från fossilberoendet i den takt som är nödvändig.

Anf. 76 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Per Bolund sade i sitt första inlägg att han vill hoppas på det bästa och planera för det värsta. Jag tycker att man ska se verkligheten som den är och planera för det bästa. Det är bästa sättet att se till att man gör det mesta möjliga av våra förutsättningar.

Jag håller gärna med Per Bolund om att vi inte har 40 år på oss att ställa om vår fordonsflotta till att bli oberoende av fossila bränslen. Det är därför som regeringen har lagt fast visionen till 2030. Det innebär att vi redan om 19 år ska ha klarat av att fasa ut fossila bränslen ur den svenska fordonsflottan. Det är en högt ställd ambition, som är nödvändig för att vi ska klara våra klimatåtaganden. Det är en ambition som är nödvändig för att vi ska klara av att nå de mål som vi och världen behöver leva upp till – 2030 om 19 år. Det är en stor och nödvändig utmaning.

Det är därför som regeringen i vårpropositionen lämnade en rad viktiga besked. Det var ett helt biodrivmedelspaket. Vi utnyttjar de möjligheter som vi har enligt EU:s direktiv att fullt ut öka låginblandningen i helt vanlig bensin och helt vanlig diesel. Det gör att varenda konsument som tankar vid pumpen kommer att tanka 10 procent förnybart i vanlig bensin och 7 procent förnybart i vanlig diesel. Det är det snabbaste sättet att få ned koldioxidutsläppen i Sverige. Den åtgärden ensam minskar våra koldioxidutsläpp med 600 000 ton.

När det gäller villkoren för de höginblandade biodrivmedlen har vi i vårpropositionen angivit att vi kommer att återkomma i god tid innan den nuvarande skattebefrielsen för etanol, biogas och biodiesel löper ut med att beskriva hur de goda villkoren ska se ut framöver. Vi har sett hur skattebefrielsen har varit viktig för att driva fram nytt kunnande och ny utveckling i Sverige.

Jag besökte Preemraff i Lysekil i går. De beskrev hur de tack vare skattebefrielsen har kunnat utveckla sin gröna biodiesel. Fram tills nu har de blandat in en andel om 15 procent av den i all diesel. Nu har de beslutat att fördubbla andelen, alltså öka den till 30 procent. Från och med fredag kommer all diesel att vara dubbelt så grön som tidigare.

Det är viktigt att svensk företagsamhet ligger i framkant på området. Det gäller den svenska marknaden och än mer för att vi kan ställa kundandet till förfogande för de behov som världen har att möta. Vi har ett ansvar i Sverige att göra det bästa möjliga av de fantastiska råvaror vi har. Vi har restprodukter från den svenska skogen. Vi har forskning och utveckling som ligger i framkant, och vi har miljömedvetna konsumenter som är beredda att göra miljömedvetna val.

Dessutom har vi bra styrmedel. Sedan 1991 har vi koldioxidskatten. Varje dag verkar koldioxidskatten för att steg för steg ställa om det svenska samhället i mer förnybar riktning och till mer energieffektivitet. Det är ett instrument som alliansregeringen har använt. Koldioxidskatten läggs på allt det som är ändligt och miljöbelastande, och den leder till ökad resurseffektivitet och långsiktig hållbarhet.

Anf. 77 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag blev uppriktigt glad när jag hörde energiministern tala här. För första gången någonsin har jag fått en definition av vad fossiloberoende betyder från en regeringsrepresentant. Uppenbarligen betyder det samma sak som fossilfri. Det var det energiministern sade i sitt anförande. Det är vårt mål också.

Varför säger ni inte fossilfri om det är det ni menar? Det vore ännu tydligare. Jag har pratat med representanter från trafikmyndigheter som har varit tvungna att gissa vad fossiloberoende betyder.

Jag välkomnar beskedet från energiministern, och jag hoppas att energiministern och andra i regeringen kommer att använda sig av tillfället att sprida kunskapen om vad man menar med fossiloberoende. Det är egentligen en fossilfri fordonsflotta. Det är vad vi anser är helt nödvändigt för att bryta oljeberoendet och de risker som ett stort oljeberoende för med sig.

Vi ser redan i dag hur det finns tydliga kopplingar mellan den ekonomiska krisen som många länder i Europa är inne i och den oljekris som vi också är på väg in i. Vi ser hur de länder som är mest skuldsatta också

är de som är allra mest beroende av att importera fossila bränslen för väldigt stora summor.

Även om man tittar på oljeimporten per person är det tydligt att de länder som har de största ekonomiska problemen också är de som är mest beroende av import av fossila bränslen.

Det finns risk för att det i framtiden, med ett högt oljepris, kommer att vara begränsande för den ekonomiska utvecklingen i världen. Då kommer de länder som har kommit allra längst med att avveckla sitt beroende av fossila bränslen och framför allt olja att vara de som har den klart bästa möjligheten att konkurrera internationellt och få en industri som kan leverera tjänster på en internationell marknad. Det kommer att vara mycket viktigt för svensk industri.

Därför hoppas jag att insikten om peak oil kommer att sprida sig både i regeringen och i resten av den svenska befolkningen och att man därför kommer att inse att takten i omställningen behöver öka framöver.

Anf. 78 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Fru talman! Det råder inga tvivel om att det är prioriterat för Sverige att genomföra den omställning som har skett i uppvärmningssektorn också i transportsektorn.

Från regeringens sida har vi också sagt att målet är att de fossila bränslena i all uppvärmning ska vara helt utfasade till 2020. Det mesta är gjort, men det återstår en liten del. Den resterande delen ska vi ta bort till 2020.

Den stora utmaningen rör just transporterna. Det är en utmaning som Sverige delar med stora delar av världen. Det är just därför det är så viktigt att regeringen gör insatser i flera olika led.

Vi har bra generellt verkande styrmedel i form av till exempel koldioxidskatten. Vi storsatsar från regeringens sida på forskning och utveckling av andra generationens biodrivmedel och nya drivsystem för elbilar till exempel. Vi satsar 800 miljoner kronor varje år från statens sida på att utveckla den tekniken.

Till det har vi en rad mer riktade insatser, som miljöbilspremie, supermiljöbilspremie och skattebefrielse för de höginblandade biodrivmedlen – att vi nu ökar låginblandningen.

Allt detta tillsammans med den förändrade miljöbilsdefinitionen gör att vi steg för steg ställer om den svenska fordonsflottan och ökar andelen förnybara drivmedel vid pumpen.

Per Bolund påstod i ett av sina tidigare inlägg att utvecklingen går åt fel håll. Det som spelar roll är vilka drivmedel som används i Sverige. Där kan jag se att andelen förnybart har ökat. Den har ökat till den milda grad att vi i Sverige redan nu når upp till målet om att ha 10 procent förnybart i den svenska drivmedelssektorn. Dit skulle vi nå till 2020, men vi klarar det redan i år, tack vare att vi har bra, generellt verkande styrmedel.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Bordläggning

Prot. 2011/12:119
29 maj

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2011/12:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2011

Redogörelse

2011/12:RR5 Riksrevisionens redogörelse om riksrevisorernas årliga rapport 2012

Finansutskottets utlåtande

2011/12:FiU48 Grönbok om skuggbanksektorn

Trafikutskottets betänkanden

2011/12:TU5 Järnvägs- och kollektivtrafikfrågor

2011/12:TU15 Luftfart

Finansutskottets betänkanden

2011/12:FiU31 Riksrevisionens årsredovisning

2011/12:FiU39 Geografisk utvidgning av verksamhetsområdet för Europeiska utvecklingsbanken till södra och östra Medelhavsregionen

2011/12:FiU43 Stärkt säkerhet i statens betalningar

2011/12:FiU44 Riksrevisionens rapport om Stabilitetsfonden

Civilutskottets betänkande

2011/12:CU19 Skuldsanering, m.m.

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 29 maj

2011/12:382 De palestinska fångarnas situation i Israel

av *Arhe Hamednaca* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:383 Palestinas medlemskap i FN

av *Hillevi Larsson* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:384 Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin

av *Hillevi Larsson* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 25 maj

2011/12:603 Service på landsbygden

av *Gunnar Sandberg* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

den 28 maj

2011/12:604 Otydligheter i lag (1974:191) om bevakningsföretag

av *Elin Lundgren* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

den 29 maj

2011/12:605 Avveckling av utlands-HUS

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 maj

2011/12:588 Besked om fortsatt skattebefrielse för etanolbränsle

av *Mats Pertoft* (MP)

till finansminister Anders Borg (M)

den 29 maj

2011/12:582 Försäkringskassans uppdrag för jämställt uttag av föräldraförsäkringen

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:583 Försäkringskassans uppdrag för jämställt uttag av föräldraförsäkringen

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 juni.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 16.03 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	1
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	1
6 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
8 § Hänvisning av ärende till utskott	4
9 § Förnyad bordläggning.....	4
10 § Svar på interpellation 2011/12:358 om försäljning av utsläppsrätter och det svenska klimatarbetet	4
Anf. 1 Miljöminister LENA EK (C)	4
Anf. 2 ÅSA ROMSON (MP)	6
Anf. 3 ROGER TIEFENSEE (C).....	7
Anf. 4 Miljöminister LENA EK (C)	7
Anf. 5 ÅSA ROMSON (MP)	8
Anf. 6 ROGER TIEFENSEE (C).....	9
Anf. 7 Miljöminister LENA EK (C)	10
Anf. 8 ÅSA ROMSON (MP)	11
Anf. 9 Miljöminister LENA EK (C)	11
11 § Svar på interpellation 2011/12:352 om det folkliga upproret i Bahrain.....	12
Anf. 10 Utrikesminister CARL BILDT (M)	12
Anf. 11 HANS LINDE (V)	12
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M)	14
Anf. 13 HANS LINDE (V)	15
Anf. 14 Utrikesminister CARL BILDT (M)	16
Anf. 15 HANS LINDE (V)	17
Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (M)	18
12 § Svar på interpellation 2011/12:363 om Guantánamo	18
Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M)	18
Anf. 18 HANS LINDE (V)	19
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M)	20
Anf. 20 HANS LINDE (V)	21
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (M)	22
Anf. 22 HANS LINDE (V)	23
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (M)	24
13 § Svar på interpellation 2011/12:359 om stödet till småskalig matproduktion	24
Anf. 24 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	24
Anf. 25 GUNNAR SANDBERG (S)	25
Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	26
Anf. 27 GUNNAR SANDBERG (S)	27

Anf. 28 ISAK FROM (S)	27
Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	28
Anf. 30 GUNNAR SANDBERG (S).....	28
Anf. 31 ISAK FROM (S)	29
Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	29
14 § Svar på interpellation 2011/12:349 om tillgång till dator och telefon vid rättspsykiatrisk vård	30
Anf. 33 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	30
Anf. 34 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	30
Anf. 35 FINN BENGTTSSON (M).....	31
Anf. 36 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	32
Anf. 37 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	33
Anf. 38 FINN BENGTTSSON (M).....	34
Anf. 39 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	35
Anf. 40 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	36
Anf. 41 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	36
15 § Svar på interpellation 2011/12:356 om bolån	37
Anf. 42 Statsrådet PETER NORMAN (M)	37
Anf. 43 ULLA ANDERSSON (V).....	38
Anf. 44 HILLEVI LARSSON (S).....	39
Anf. 45 CARL B HAMILTON (FP)	40
Anf. 46 Statsrådet PETER NORMAN (M)	40
Anf. 47 ULLA ANDERSSON (V).....	41
Anf. 48 HILLEVI LARSSON (S).....	42
Anf. 49 CARL B HAMILTON (FP)	43
Anf. 50 Statsrådet PETER NORMAN (M)	43
Anf. 51 ULLA ANDERSSON (V).....	45
Anf. 52 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	45
16 § Svar på interpellation 2011/12:357 om ett år med nya plan- och bygglagen	46
Anf. 53 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	46
Anf. 54 KATARINA KÖHLER (S)	47
Anf. 55 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	48
Anf. 56 KATARINA KÖHLER (S).....	49
Anf. 57 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	50
Anf. 58 KATARINA KÖHLER (S).....	51
Anf. 59 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	51
Ajournering.....	52
Återupptagna förhandlingar	52
17 § Svar på interpellation 2011/12:336 om fortsatt subventionering av kärnkraften	52
Anf. 60 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	52
Anf. 61 LISE NORDIN (MP).....	53
Anf. 62 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	54
Anf. 63 HELENA LINDAHL (C).....	54
Anf. 64 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	55
Anf. 65 LISE NORDIN (MP).....	56
Anf. 66 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	57

Anf. 67	CARL B HAMILTON (FP)	57
Anf. 68	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	58
Anf. 69	LISE NORDIN (MP)	60
Anf. 70	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	60
18 §	Svar på interpellation 2011/12:355 om effekter av peak oil på svensk ekonomi	61
Anf. 71	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	61
Anf. 72	PER BOLUND (MP)	62
Anf. 73	ANITA BRODÉN (FP)	63
Anf. 74	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	64
Anf. 75	PER BOLUND (MP)	65
Anf. 76	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	66
Anf. 77	PER BOLUND (MP)	67
Anf. 78	Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C)	68
19 §	Bordläggning	69
20 §	Anmälan om interpellationer	69
21 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	70
22 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	70
23 §	Kammaren åtskildes kl. 19.03.	71

